

# PROGRAM UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV

2016.-2020.



Smjernice za razvoj Općine Sveti Filip i Jakov za razdoblje  
2016.-2020.

OPĆINA SVETI FILIP I JAKOV

Obala kralja Tomislava 16

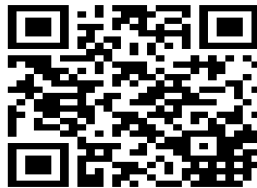
385 (023) 389-800

[opcina-filip-jakov@zd.t-com.hr](mailto:opcina-filip-jakov@zd.t-com.hr)

<http://www.opcina-svfilipijakov.hr>

Lektura: Tomislav Salopek

Međunarodna agencija za razvoj d.o.o. izradila je Program ukupnog razvoja u skladu sa zahtjevima Općine Sveti Filip i Jakov. Sadržaj ovoga dokumenta isključiva je odgovornost naručitelja.



<http://www.mara.hr/naslovnica.html>



Mara d.o.o.

# SADRŽAJ

1. UVOD .....	1
2. PRISTUP IZRADI PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA.....	2
2.1. USKLAĐENOST PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA SA STRATEŠKIM EUROPSKIM I NACIONALNIM DOKUMENTIMA.....	4
3. POVIJESNI OSVRT I ANALIZA STANJA.....	7
3.1. POLOŽAJ I OSNOVNE PROSTORNE KARAKTERISTIKE.....	7
3.1.1. KLIMATSKA I GEOMORFOLOŠKA OBILJEŽJA .....	9
3.2. PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV .....	10
3.2.1. ARHEOLOŠKI LOKALITETI .....	11
3.3. STANOVNIŠTVO .....	14
3.4. INFRASTRUKTURNI SUSTAV OPĆINE .....	18
3.4.1. VODOOPSKRBA.....	18
3.4.2. KANALIZACIJSKA INFRASTRUKTURA .....	18
3.4.3. ELEKTROOPSKRBA .....	19
3.4.4. GOSPODARENJE MJESNIM GROBLJIMA .....	19
3.4.5. TELEKOMUNIKACIJE I POŠTA.....	20
3.4.6. GOSPODARENJE OTPADOM I SPREČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ .....	20
3.4.7. SUSTAV PROMETNE INFRASTRUKTURE.....	23
3.5. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA.....	25
3.5.1. OBRAZOVANJE.....	26
3.5.2. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB.....	26
3.5.3. STATUS I RAZVOJ UDRUGA CIVILNOG DRUŠTVA.....	27
3.5.4. KULTURA, SPORT I REKREACIJA .....	28
3.6. GOSPODARSTVO.....	32
3.6.1. SOCIO-EKONOMSKI ASPEKTI OPĆINE .....	32
3.6.2. ŠUMARSTVO .....	35
3.6.3. POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENA PROIZVODNJA, STOČARSTVO I RIBARSTVO.....	35
3.6.4. INDUSTRIJA, OBRTNIŠTVO I PODUZETNIŠTVO .....	38
3.6.5. TURIZAM.....	42

3.7. INSTITUCIJA RAZVOJNOG UPRAVLJANJA.....	47
3.7.1. MEĐUNARODNA SURADNJA .....	48
3.7.2. KARAKTERISTIKE PLANA PROSTORNOG UREĐENJA .....	48
3.7.3. AKTIVNO VOĐENJE PRORAČUNA .....	49
4. SWOT ANALIZA .....	51
5. VIZIJA, MISIJA I CILJEVI RAZVOJA.....	54
5.1. CILJEVI RAZVOJA.....	55
5.2. POPIS PROJEKATA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV .....	73
6. PLAN IMPLEMENTACIJE I EVALUACIJE PUR-A .....	83
7. INSTITUCIONALNI OKVIR PROVEDBE.....	85
7.1. PROCES PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE .....	86
7.2. TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA.....	88
8. ZAKLJUČAK.....	89
9. POPIS SLIKA.....	90
10. POPIS TABLICA.....	91
11. POPIS OBRAZACA.....	92

# 1. UVOD

Suvremena definicija pojma „ruralni“ razvoj podrazumijeva integralni i višesektorski te održivi razvoj ruralnoga (negradskog) prostora. Integralni, odnosno cjeloviti razvoj ruralnih područja važan je zbog diversifikacije ruralne ekonomije koja se u vrijeme suvremenih strukturnih procesa i zbivanja suočava s brojnim problemima poput depopulacije, starenja stanovništva, fosilizacije pejzaža te općenito sve lošijim socioekonomskim pokazateljima koji čine ovaj prostor pasivnim i nepoželjnim za život. Stoga je potrebno, uz osnaživanje ruralnih područja kao pokretača rasta i razvoja, iskoristiti njihov potencijal te se koncentrirati na rješavanje socijalnih pitanja, poljoprivrede, turizma te povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva. Posebnu pozornost trebalo bi usmjeriti edukaciji i informiranju lokalnog stanovništva kako bi razumjeli sadašnje i buduće potrebe.

Općina Sveti Filip i Jakov prepoznala je važnost sustavnog razvoja te pristupila izradi Programa ukupnog razvoja koji nudi logičke odgovore na identificirane izazove. Program ukupnog razvoja planski je dokument politike ruralnog razvoja kojim se određuju strateški ciljevi i prioriteti održivoga društveno-gospodarskog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov, a on služi Općini i stanovnicima za učinkovito upravljanje razvojem. Izrada Plana ukupnog razvoja temelji se na širokoj ocjeni postojećega stanja, analizi postojećih problema, definiranju ciljeva zasnovanih na realnim i dostižnim mjerama, te na prepoznavanju potencijalnih novih prijetnji. Pozitivna društvena i poduzetnička klima koja proizlazi iz provedbe Plana razvoja povećat će kvalitetu života građana, smanjiti odlazak lokalnoga stanovništva u urbane sredine, a njihove potencijale iskoristiti u svrhu osobnog i lokalnog razvoja.

Program ukupnog razvoja izrađen je u skladu s Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske, a prema smjernicama Europske komisije o lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice za lokalne aktere koja potiče korištenje participativnim mehanizmom pa stoga ova strategija, kao i projekti, potječu iz zajednice.

Program ruralnog razvoja, kao i Program ukupnog razvoja općine ima za cilj:

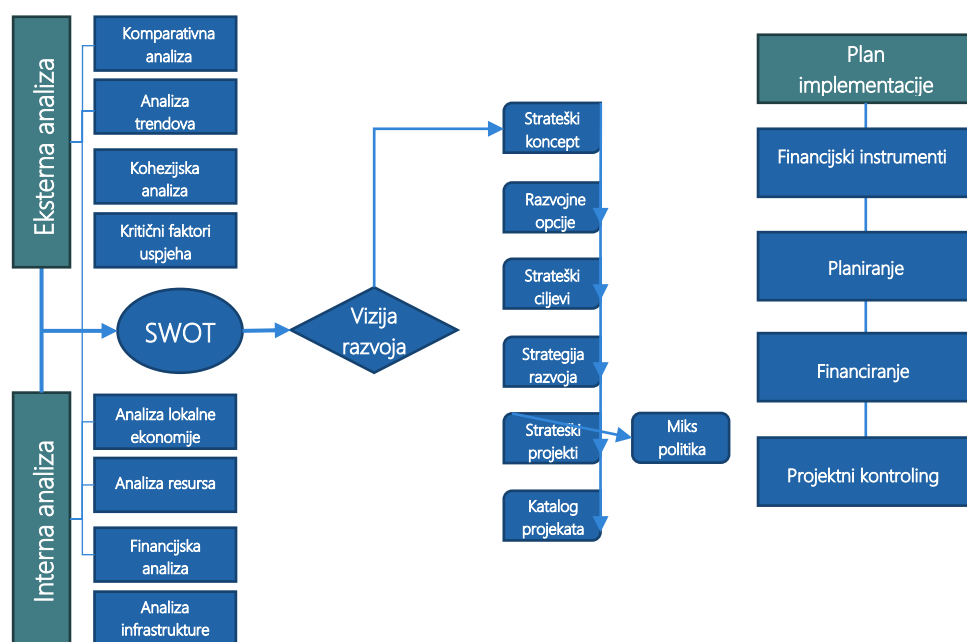
- podržati ruralni razvoj putem lokalnih inicijativa i partnerstava;
- unaprijediti i poticati politiku ruralnog razvoja;
- podignuti svijest koristeći se pristupom „odozdo prema gore“ i važnost definiranja LRS-a;
- podignuti razinu obrazovanja i informiranosti ruralnoga stanovništva;
- poboljšati životne i radne uvjete i dobrobit ruralnoga stanovništva;
- stvoriti nove, održive mogućnosti zarađivanja dohotka;
- održavati i stvarati nova radna mjesta;
- diversifikacija gospodarskih aktivnosti.

## 2. PRISTUP IZRADI PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA

Program ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov je planski dokument politike lokalnog razvoja kojim su određeni strateški ciljevi i prioriteti održivog socioekonomskog razvoja općine. Program ukupnog razvoja izrađuje se pomoću mehanizma LEADER, inovativnim višesektorskim pristupom koji se temelji na suradnji s lokalnom zajednicom. U okviru LEADER pristupa, lokalno stanovništvo smatra se najvećim bogatstvom ruralnog područja i svi projekti se oslanjaju na umrežavanje ljudi koji žive u ruralnim područjima i na njihovu sposobnost da utvrde što je najprikladnije za njihovu okolinu, radne običaje, vještine i kulturu. Upravo je primjenu pristupa LEADER/CLLD (*Common-Led Local Development*; Lokalni razvoj upravljani zajednicom) preporučila Europska komisija za izradu strategija ruralnog razvoja.

Izrada strateškog dokumenta razvoja (Program ukupnog razvoja) obuhvaća četiri osnovna koraka:

- analizu postojećeg stanja,
- identifikaciju ključnih problema i SWOT analizu,
- prepoznavanje vizije i strateških ciljeva,
- identifikaciju potrebnih mjera (aktivnosti) i razvojnih projekata.



Slika 2. Metodologija strateškog planiranja

Program ukupnog razvoja izrađivao se od 1. kolovoza 2016. do 30. rujna 2016., a procijenjeno je da je adekvatno programsko razdoblje obuhvata Programa ukupnog razvoja od 2016. do 2020. godine.

Taj vremenski period usklađen je sa Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine te lokalne zajednice moraju donositi odluke i usmjeriti se na ciljeve za koje je najvjerojatnije da mogu postići viziju željenog stanja do zadanog perioda. Izradi navedenog strateškog dokumenta prethodile su aktivnosti definiranja obuhvata, vremenskog rasporeda izrade PUR-a te formiranje odbora za izradu strategije. Članovi odbora predstavnici su pojedinog sektora te ključni pokretači razvoja u Općini Sveti Filip i Jakov. Početak procesa izrade uključivao je osnovnu analizu stanja koja sadrži najvažnija razvojna obilježja, probleme i potrebe općine u prirodno-prostornom kontekstu, demografskom, infrastrukturnom, gospodarskom, društvenom, okolišnom kontekstu i unutar područja upravljanja razvojem. Izrada strateških ciljeva bazirana je na provedenoj anketi koju su popunjavali mještani, gdje su izražavali svoje zadovoljstvo strateškim čimbenicima razvoja. Anketa je bila anonimna i obuhvaćala je 26 pitanja grupiranih po strateškim područjima razvoja, a ispitano je ukupno 80 mještana te je obrađeno ukupno 2080 odgovora. Na temelju osnovne analize i ankete izrađena je SWOT analiza svih navedenih područja u kojoj su sudjelovali ključni dionici iz strateških područja te su predloženi stvarni čimbenici razvoja i potencijali za razvoj, kao i ograničenja i prepreke razvoju općine. Na temelju SWOT analize izrađena je vizija općine sa opisom cjelokupnog budućeg postignuća u razvoju općine te su predloženi strateški ciljevi koji obuhvaćaju konzistentan opis budućih ishoda s jasno izraženim, specifičnim, mjerljivim, izvedivim, realnim i vremenski ograničenim ishodima. Strateški ciljevi razrađeni su na prioritete, a mjere predstavljaju konkretne, specifične zadatke (intervencije/aktivnosti) koji pridonose provedbi pojedinog cilja, a izrađeni su na temelju logike intervencije uz primjenu metode analize održivosti. Mjere se provode pomoću strateških projekata koje planiraju uprava i/ili mještani. Strateški projekti odabrani su na temelju unaprijed utvrđenih kriterija kroz konzultacije s ključnim dionicima i upravom.

Program ukupnog razvoja predstavljen je upravljačkom odboru i Odboru za izradu PUR-a, dok je nacrt javno objavljen na internetskim stranicama Općine. Vijeće Općine Sveti Filip i Jakov usvojilo je Program ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov 2016.-2020. na sjednici Skupštine 30. rujna 2016. Nakon donošenja i odobrenja PUR-a, preporuča se njegovo podnošenje Ministarstvu poljoprivrede.

## 2.1. USKLAĐENOST PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA SA STRATEŠKIM EUROPSKIM I NACIONALNIM DOKUMENTIMA

Program ukupnog razvoja pridonosi provedbi strategije Europa 2020, a time i prioritetima Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske. Tijekom programiranja Programa ukupnog razvoja 2014.-2020. Ministarstvo poljoprivrede odlučilo je da bi tipovi operacija koje će se podržavati tijekom provedbe LRS-a trebali biti u skladu s fokusnim područjima 2A, 2B, 2C+, 3A, 4A, 4B, 4C, 5C, 5D, 6A i 6B kako slijedi u tablici:

Mjera	Opis mjere	Mjere PUR-a
<b>FOKUSNO PODRUČJE 2. Jačanje isplativosti poljoprivrednog gospodarstva i konkurentnosti sviju tipova poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama</b>		
2A	Poboljšanje gospodarskih rezultata svih poljoprivrednih gospodarstava i olakšavanje restrukturiranja i modernizacije, osobito u svrhu povećanja sudjelovanja na tržištu i tržišne usmjerenosti, kao i poljoprivredne diversifikacije.	1.1.1. Izrada plana i programa održive poljoprivrede 1.1.2. Komercijalizacija zemljišta i njegova racionalna uporaba 1.1.5. Poticanje proizvodnje, prerade i trženja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 1.2.1. Formiranje nove poljoprivredne zadruge 1.2.3. Formiranje otkupne stanice poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
2B	Olakšavanje ulaska poljoprivrednika s odgovarajućom izobrazbom u sektor poljoprivrede, a pogotovo generacijske obnove;	1.1.3. Edukacija poljoprivrednih proizvođača po tematskim područjima 1.2.2. Povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju
<b>Fokusno područje 3. Poticanje organiziranja lanaca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi</b>		
3A	Poboljšanje konkurentnosti primarnih proizvođača njihovom boljom integracijom u poljoprivredno-prehrambeni lanac putem programa kvalitete, dodajući vrijednost poljoprivrednim proizvodima, putem promicanja na lokalnim tržištima i u kratkim krugovima opskrbe, skupina proizvođača i međustrukovnih organizacija;	1.2.2. Povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju 1.2.3. Formiranje otkupne stanice poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
<b>Fokusno područje 4. Obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom</b>		
4A	Obnova, očuvanje i povećanje bioraznolikosti, uključujući u područjima mreže Natura 2000. i u područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima i poljoprivredu velike prirodne	1.1.4. Uvođenje novih poljoprivrednih kultura 1.2.2. povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju 2.3.1. Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti

	vrijednosti, kao i stanje europskih krajobrazza;	2.3.3. Prevencija od rizika požara
4B	Bolje upravljanje vodama, uključujući upravljanje gnojivima i pesticidima;	2.3.1. Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti
4C	Sprečavanje erozije tla i bolje upravljanje tlom.	2.3.1. Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti
<b>Fokusno područje 5. Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru</b>		
5C	Olakšavanje opskrbe i korištenja obnovljivih izvora energije, nusproizvoda, otpada, ostataka i drugih neprehrambenih sirovina u svrhu bio-gospodarstva;	2.3.1. Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti 2.3.2. Održivo gospodarenje otpadom 2.3.4. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
5D	Smanjenje emisija stakleničkih plinova i amonijaka koje uzrokuje poljoprivredna djelatnost;	1.1.1. Izrada plana i programa održive poljoprivrede 1.1.2. Komasacija zemljišta i njegova racionalna uporaba
<b>Fokusno područje 6. Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima</b>		
6A	Olakšavanje diversifikacije, stvaranja i razvoja malih poduzeća kao i otvaranje radnih mjesta;	1.3.1. Edukacija poduzetnika i poticanje njihova udruživanja 1.3.2. Razvoj Zone zanatskih i servisnih djelatnosti 1.3.3. Otvaranje ureda za privlačenje investicija 1.3.4. Poticanje poduzetničke inicijative dugotrajno nezaposlenih i ranjivih skupina
6B	Poticanje lokalnog razvoja u ruralnim područjima.	1.2.3. Formiranje otkupne stanice poljoprivredno prehrambenih proizvoda 1.3.2. Razvoj Zone zanatskih i servisnih djelatnosti 1.5.2. Poticanje razvoja turizma na seoskim domaćinstvima 2.1.1. Izgradnja i priključak naselja na javnu vodoopskrbnu mrežu 2.1.2. Izgradnja suvremene kanalizacijske infrastrukture s pročišćivačem otpadnih voda

*Tablica 1. Usklađenost PUR-a s prioritetima Programa ruralnog razvoja*

Nadalje, Program ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov usklađen je s ciljevima sljedećih dokumenata:

- Operativnim programom Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., gdje izravno odgovara na prioritetnu os 6., poboljšanje sustava gospodarenja otpadom radi smanjenja odlaganja otpada i promicanja održivog korištenja kulturnom i prirodnom baštinom za potrebe lokalnog razvoja, što je usklađeno s mjerom 2.3.1., prioritetnu os 9., promicanje socijalne uključenosti, borbe protiv siromaštva i svih oblika diskriminacije što je usklađeno s mjerom 3.1.3. kao i prioritetnu os 10., ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje i cjeloživotno učenje, što je usklađeno s prioritetom 3.1. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., osobito kroz promicanje održivog i kvalitetnog zapošljavanja i podršku mobilnosti radne snage te promicanje socijalne uključenosti, borbe protiv siromaštva i svake vrste diskriminacije, ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje te jačanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i zainteresiranih strana te učinkovite javne uprave, što je usklađeno s mjerom 1.2.3. i prioritetom 3.1. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Nacionalnim akcijskim planom za obnovljive izvore energije do 2020. godine, gdje se nastoje ostvariti sektorski ciljevi i trajektorije upotrebom obnovljivih izvora energije, kako bi se do 2020. godine Strategijom energetskog razvoja postigao cilj od 35% obnovljivih izvora energije koji će sudjelovati u potrošnji električne energije, što je usklađeno s prioritetom 2.3. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Strategijom zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.-2015. koja sadržava smjernice i mjere kao okvir za konkretne razvojne projekte za održivo korištenje kulturnom baštinom, što je usklađeno s prioritetima 1.3. i 3.2. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Strategijom prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014.-2030. godine kao temelj razvoja prometnog sektora u funkciji viših ciljeva gospodarske i socijalne politike u svrhu zadovoljenja potreba hrvatskih građana u smislu mobilnosti te u svrhu promicanja gospodarskog razvoja, društvene i teritorijalne kohezije, u ovom slučaju Primorske Hrvatske u koju teritorijalno pripada i Općina Sveti Filip i Jakov, što je usklađeno s prioritetom 2.2. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, kojom se nastoje ostvariti poboljšana struktura i kvaliteta smještaja, novo zapošljavanje, investicije i povećana turistička potrošnja, što je usklađeno s prioritetom 1.3. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Glavnim planom razvoja turizma Zadarske županije 2013.-2023. kojim se nastoje ostvariti tri strateška cilja: Uspostava održivog učinkovitog sustava upravljanja resursima i potencijalima turizma, smanjenje sezonalnosti kroz razvoj konkurentnog turističkog sektor i unaprjeđenje turističke infrastrukture i usluga te zaštita okoliša, što je usklađeno s prioritetom 1.3. i 2.3. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.
- Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije 2011.-2013. kojom se nastoje ostvariti četiri strateška cilja: Uspostava učinkovitog sustava upravljanja potencijalima i resursima, razvoj konkurentnog poduzetništva, turizma, poljoprivrede i ribarstva, prepoznatljivost i očuvanje kulturne i prirodne baštine te unaprjeđenje zaštite okoliša i kvaliteta života, što je

usklađeno s prioritetom 1.1., prioritetom 1.2., prioritetom 1.3., prioritetom 2.3. i strateškim ciljem 3. PUR-a Općine Sv. Filip i Jakov.

## 3. POVIJESNI OSVRT I ANALIZA STANJA

Na mjestu današnjeg naselja Sveti Filip i Jakov, 1000. godina prije Krista postojalo je malo liburnsko naselje, čiji su ostaci i danas vidljivi u suhozidima i brojnim grobnim gomilama. Kasnije na tom području u 1. stoljeću Rimljani grade gospodarska imanja i ladanjske vile za svoje islužene vojnike. U 7. stoljeću kada dolaze Hrvati ovo područje dobiva na važnosti zbog blizine kraljevskog grada Biograda na Moru koji je imao svoje posjede u zaleđu Svetog Filipa i Jakova. Kasnije, u 10. stoljeću, Hrvatski kralj Krešimir IV. osnovao je benediktinski samostan svetog Ivana u Biogradu i darovao mu svoj kraljevski dvorac Rogovo s njegovim prostranim imanjem i posjedima. U obližnjem srednjovjekovnom selu Rogovu, uz crkvu svetog Mihovila (Roka) i kaštela Dvorine, nastaje naselje u kasnom srednjem vijeku kao prirodni izlaz na more bogate Benediktinske opatije.

Na području današnjeg naselja Sveti Filip i Jakov postojala je istoimena crkvice koja je stradala u 14. stoljeću za vrijeme ugarsko-mletačkih ratova, a krajem 15. stoljeća i početkom 16. stoljeća, Rogovljani u Svetom Filipu i Jakovu podižu prve stambene objekte. „Sub Rogoua ad sanctus Philipum et Jacobum“ iz 1387. godine smatra se prvim pisanim dokumentom o naselju Sv. Filip i Jakov te 1388. godine kao „Kontrada svetog Jakova“- positi Rogou iuxtra in contrata sancti Iacobi. U 16. stoljeću za vrijeme Ciparskog rata, Turcima pripada najuža okolica Sv. Filipa i Jakova, a naselje se napučilo stanovnicima koji su bježali iz porušenog Rogova. Nešto kasnije, mjesto stradava u borbama Kandijskog rata. Današnja stara jezgra mjesta nastala je najvećim dijelom u 16. i 17. stoljeću, a na samom ulazu uočljiv je Kaštel iz 17. stoljeća u koji je uzidan grb rogovskog opata.

### 3.1. POLOŽAJ I OSNOVNE PROSTORNE KARAKTERISTIKE

Zadarska županija ustrojena je od šest gradova i 28 općina, a prema posljednjem popisu stanovništva broji 170.017 stanovnika. Administrativno sjedište županije je grad Zadar koji je ujedno i peti grad po veličini u Hrvatskoj te u kojem živi preko 40% populacije županije. Svojom površinom od 47,89 km<sup>2</sup> Općina Sveti Filip i Jakov je trinaesta općina po veličini, smještena u priobalnom jugoistočnom dijelu Zadarske županije.

Županija predstavlja važan geoprometni položaj u povezivanju sjevernog i južnog dijela Hrvatske, a određena svojim prirodnim položajem, postaje i značajna prometna poveznica, povezana državnim cestama i autocestom A1 Zagreb-Split (Dalmatina), zračnim linijama kroz zračnu luku Zadar, trajektnim vezama s Anconom u Italiji te željezničkim pravcima s ostatkom Hrvatske.

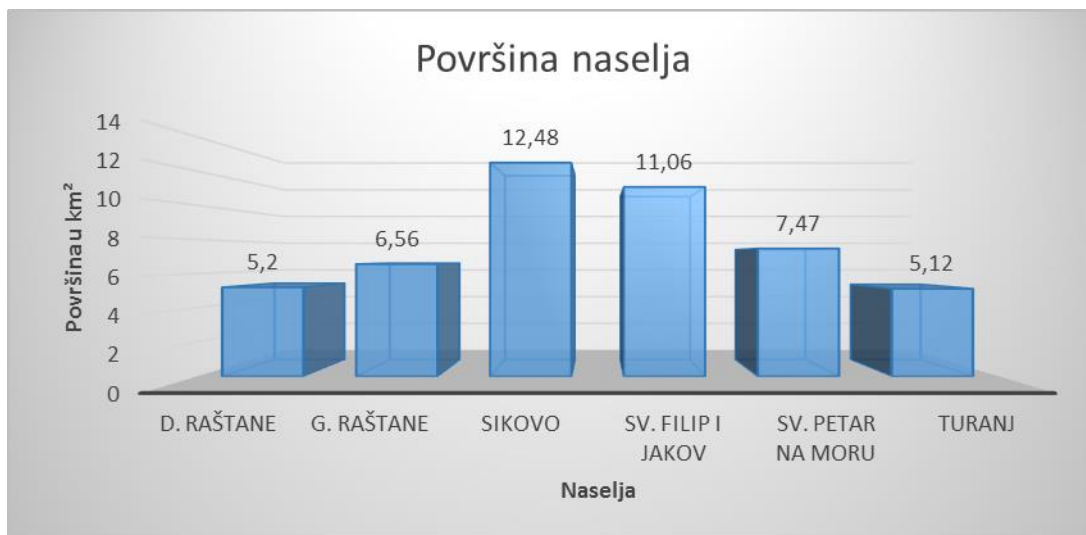


*Slika 4. Karta Zadarske županije*

Općina Sveti Filip i Jakov ima prirodne potencijale koji pružaju mogućnosti za daljnji razvoj, a zasnivaju se na povoljnim zemljopisnim i geoprometnim obilježjima prostora. Prosječna godišnja temperatura zraka iznosi 14,7 °C, a prosječna godišnja temperatura mora iznosi 16 °C. Godišnje ima 130 vedrih dana, dok se srednja godišnja količina padalina kreće oko 900 mm u 100 kišnih dana u godini. Najčešći vjetrovi su jugo, maestral i levant, a zimi značajnu ulogu ima neugodna dalmatinska bura. Prednost općine svakako je maritimna eksponiranost, plodno zaleđe Ravnih kotara, dovoljne zalihe vode u neposrednoj blizini, ugodna mediteranska klima i dobra prometna povezanost Jadranskom turističkom magistralom u pravcu SZ-JI.

Općina Sveti Filip i Jakov osnovana je 1994. godine i administrativno pripada Zadarskoj županiji. Općina Sveti Filip i Jakov udaljena je 25 km jugoistočno od grada Zadra i svega 3 km sjeverozapadno od starog kraljevskog grada Biograd na Moru.

U sastavu općine Sveti Filip i Jakov nalazi se šest naselja i tri otoka: Donje Raštane, Gornje Raštane, Sikovo, Sveti Filip i Jakov, Sveti Petar na Moru, Turanj te otok Babac, Frmić i Planac. Općina sveukupno broji 4.606 stanovnika u 1.510 kućanstava. Površinom se kao najveće naselje izdvaja Sikovo sa 12,48 km<sup>2</sup>, a brojem stanovnika prednjači Sveti Filip i Jakov sa 1.635 stanovnika u 551 kućanstvu.



*Slika 5. Naselja Općine Sv. Filip i Jakov po površini*

### 3.1.1. KLIMATSKA I GEOMORFOLOŠKA OBILJEŽJA

Područje Općine Sveti Filip i Jakov karakterizira sredozemna mediteranska klima koja je izražena kroz topla, suha ljeta te blage i kišovite zime. Srednja temperatura najhladnijeg mjeseca ne prelazi  $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$ , a najmanje jedan mjesec u godini ima srednju temperaturu višu od  $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ . Vjetrovi koji pušu, karakteristični su za cijelu Zadarsku županiju, a uglavnom se radi o buri i jugu te levantu koji je hladan i neugodan istočni vjetar. U ljetnim mjesecima česta su etezijska strujanja (maestral) duž obale koja ublažavaju ljetne sparine. Prosječna insolacija povećava se od sjevernog Jadrana prema jugu, a osobito je izražena na dalmatinskim otocima. Područje čitave priobalne Dalmacije ističe se po najkraćem broju padalinskih dana, što pogoduje turističkoj ponudi, ali istovremeno ograničava poljoprivrednu proizvodnju.

Područje Općine Sveti Filip i Jakov, kao i većina zadarskog područja, pripada geološki mladom dinarskom sustavu gorja te predgorskih prostora, koji se prostire u smjeru sjeverozapada prema jugoistoku. Geološku građu kopnenog područja najvećim dijelom čine foraminiferski vapnenci, pješčenjaci, debelo uslojeni vapnenci, lapor i konglomerati. Na području Općine Sveti Filip i Jakov, uzvisine rijetko sežu preko 100 metara nadmorske visine, a najveći vrhovi koji su pretežno udaljeni 1,5 kilometara od mora su: Pećina sa 156 metara i Crni krug sa 138 metara, dok se između njih nalazi Gradina sa 154 metra. Obala je razvedena duž cijelog zadarskog prostora, prevladavaju niske kamenite obale s brojnim pjeskovitim i šljunkovitim uvalama. Obala same Općine Sveti Filip i Jakov s obzirom na relativno malu dužinu obale otoka i kopna, smatra se manje razvedenom za razliku od ostalih obalnih i otočnih područja Zadarske županije. Od značajnijeg krajolika valja spomenuti i područje Ravnih Kotara koje se naslanja na dio Općine, odnosno obuhvaća dio Donjih i Gornjih Raštana te naselja Sikovo. Područje je karakteristično po prostranim sravnjenim i plodnim površinama koje se protežu od Bukovice, Benkovca i Novigradskog mora na sjeveru pa do priobalnog pojasa od Zadra do Skradina na ušću Krke. Plodne flišne udoline s poljima i isušanim blatima smjenjuju se s krškim bilima, tvoreći pitomi brežuljkasti krajolik, najplodniji dio dalmatinskog primorja.

### 3.2. PRIRODNA I KULTURNA BAŠTINA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV

Prirodna obilježja Općine Sveti Filip i Jakov određena su ugodnom mediteranskom klimom koju karakteriziraju vruća i suha ljeta te blage i vlažne zime, razveden priobalni prostor, toplo i čisto more, brojni perivoji zadarskih plemićkih obitelji te stoljetne borove šume. Svoj razvoj Općina temelji na valorizaciji prirodne baštine i pitomog pejzaža koji pruža izuzetan turistički potencijal.

U naselju Sveti Filip i Jakov nalazi se spomenik parkovne arhitekture. Park Folco Borelli prostire se na površini od 1 hektara, a spomenikom parkovne arhitekture proglašen je 1994. godine. Riječ je o zanimljivom hortikulturnom objektu u privatnom vlasništvu koji je podignut kao obiteljski vrt 1902. godine te oblikovan po uzoru na talijanske vrtove iz



*Slika 6. Park Folco Borlli*

tog vremena na što ukazuje kompozicija perivoja sa

elementima baroka. Uz brojne strane konifere, u parku se ističu sljedeće egzotične biljke: andaluzijska jela, grčka jela i atlantski cedar, a uz domaće četinjače ističu se i nešpula, maklura, uskolisna dafina, mahonia, albicija, planika i mnoge druge.

Brojni ostaci naselja građenih tipičnim suhozidom na uzvisinama i opasani koncentričnim krugovima, dokaz su da je područje Općine Sveti Filip i Jakov bilo nastanjeno još u prapovijesno doba. Prirodne ljepote ovog područja zamijetili su i Rimljani koji su na ovom mjestu gradili svoje ljetnikovce od kojih je najpoznatiji na otoku Babcu (ljetnikovac obitelji De Soppe) i u Svetom Filip i Jakovu (ljetnikovac obitelji Borelli). Općina obiluje brojnim povijesnim znamenitostima, arheološkim nalazištima i sakralnim spomenicima te karakterističnim autentičnim lokalitetima očuvane i dragocjene ambijentalne vrijednosti.

Na području današnjeg mjesta Sveti Filip i Jakov prije tri tisuće godina postojalo je maleno Liburnsko naselje čiji ostaci svjedoče o davnim vremenima i čuvaju se u Biogradskom muzeju. Dodatnu atraktivnost područja uvjetovala je blizina kraljevskog Biograda koji je imao posjede i u zaleđu Sv. Filip i Jakova. U okolici današnje crkve Svetoga Roka postojalo je selo Rogovo i kaštel Dvorine. Crkva pripada romaničkom dobu koji je rijetko sačuvan izvan srednjovjekovnih primorskih gradova radi čega je svrstana u drugu kategoriju spomenika kulture. Mjesto je dobilo ime po maloj crkvi posvećenoj Svetom Filipu i Jakovu iz 12. st. Danas je Sveti Filip i Jakov prepoznatljivo i atraktivno turističko mjesto, smješteno uzduž obale Pašmanskog kanala i glavno je središte istoimene Općine.

### 3.2.1. ARHEOLOŠKI LOKALITETI

Općina Sveti Filip i Jakov obiluje brojnim arheološkim lokalitetima koji svjedoče o bogatoj i burnoj povijesti na ovom prostoru, a najistaknutiji su:

- **Ljetnikovac obitelji de Soppe**, smješten je na sjevernoj obali otoka Babca u zaseoku Mandići. Za vrijeme turskih provala na otočiću su se sklanjali bjegunci s obale, a ponajviše iz mjesta Turanj. Karakterizira ga tipična jadranska arhitektura sa svim elementima dalmatinske pučke arhitekture. Krajem 15. stoljeća na otoku se nalazio gospodarsko-ladanjski kompleks kuća (ljetnikovac) u vlasništvu obitelji de Soppe koji je s vremenom zbog svoje male udaljenosti od mora, postao tipičan refugij ovog područja. Stambeni objekti ljetnikovca, tvorili su obrambeni zid s kulom, a unutar kompleksa zidina prolazila je ulica. Donekle odupriet zubu vremena, do danas je ostao najbolje očuvan jugozapadni dio ljetnikovca s kulom očuvanom do vijenca i nižim bedemom, desetak kuća i nekoliko torova za stoku te ulazna kopnena vrata renesansnih karakteristika sa uzidanim grbom obitelji de Soppe iz prijelaza 15. st. na 16. stoljeće.



*Slika 7. Ljetnikovac obitelji de Soppe na otoku Babcu*

- **Arheološko nalazište Tukljača**, smješteno uz more, nasuprot otoka Ričul i 1.5 kilometara zapadno od naselja Turanj gdje se nekada nalazilo selo Tukljačane. Lokalitet se rasprostire na morskome dnu dubine oko 3 metra. Pronađena arheološka građa upućuje na prapovijesno naselje s lukom, a u podmorju leže ostatci dugačkog kamenog nasipa, kojim je otočić Ričul nekoć bio spojen s obližnjim kopnom. Na dnu su rasuti mnogobrojni ulomci od keramike, a dijelom se vide i zbijeni drveni piloni. Uz keramičke utege, otkrivena je igla od jelenjeg roga za pletenje mreža. Riječ je o arheološkim



*Slika 8. Arheološko nalazište Tukljača-Ričul*

svjedočanstvima koja su tipična za zajednice usmjerene ka moru. Maritimna komponenta upotpunjena je s drugim, standardnim prapovijesnim privrednim aktivnostima. Naime, nalazi kopnene faune, ponajprije kosti domaćih životinja, čine uvjerljivo najveći dio bioarheološkog materijala, a koštica masline s dna istražene sonde predstavlja jednu od njenih najranijih tragova na istočnoj obali Jadrana. O postojanju sela svjedoče mlinice koje se većim dijelom godine nalaze podno mora, a vidljive su isključivo za vrijeme velikih oseka te crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije koja je smještena na mjesnom groblju. Selo je napušteno tijekom Ciparskog rata (1570.-1573.) kada je lokalno stanovništvo izbjeglo u obližnji Turanj. U moru ispred lokaliteta vidljivi su mnogobrojni ostatci prapovijesnog nasipa koji je povezivao

kopno i obližnji otok Ričul, ostatci rimskog lukobrana, mlinica i ostali dijelovi arhitekture koji se protežu duž kopna. Sav pronađen arheološki materijal, keramika, ulomci amfora, tegula, imbreksa i ostali pronađeni elementi, izloženi su u Zavičajnom muzeju u Biogradu.

- **Kula u Turnju** predstavlja jedini sačuvani dio fortifikacijskog sklopa sagrađenog kroz 15. stoljeće u Turnju. Od kompleksa opasanog obrambenim zidinama i trima kulama, do danas je ostala sačuvana samo jedna kula koja je ujedno i najstarija i najviša fortifikacija mjesta te je po njoj Turanj dobio ime. Kula je građena kamenim klesancima nizanim u redove kvadratnog tlocrta i visoka je 10 metara. Izvorno, kula je imala prizemlje, dva kata i terasu s kruništem, a danas je s južne strane fasade vidljiv i jedini ulaz u prizemlju kule s unutrašnje strane bedema. Kasnije, nakon završetka ratnih opsada, nad kruništem je dograđen treći kat. Kula u Turnju predstavlja jednu od niza mletačkih fortifikacija u Zadarskom kanalu.



*Slika 9. Kula u Turnju*

- **Dvorine** - ostatci Rogovskog dvora gdje se u srednjem vijeku nalazilo naselje Rogovo na čijim temeljima je nastalo mjesto Sveti Filip i Jakov. Naselje je imalo manji kaštel čiji su ostatci i danas očuvani te se nalaze uz kolnik ceste Sv. Filip i Jakov – Sikovo. Objekt je pravokutnog oblika s relativno očuvanim zidinama do 3 m visine. Na temelju brojnih istraživanja, zaključeno je objekt povezan s dogradnjom crkve sv. Roka na Rogovu. Turci su u Ciparskom ratu osvojili Rogovo, a Dvorine su ostale razorene, no tijekom idućeg stoljeća Osmanlije ih dograđuju za potrebe carine i straže. Krajem 17. stoljeća i početkom 18. stoljeća dolazi do protjerivanja Turaka iz Dalmacije te Dvorine gube na važnosti i ostaju napuštene.



*Slika 10. Dvorine-ostatci Rogovskog grada*

- Pećina Buta nalazi se u kanjonu između dviju uzvisina, pećinske gomile i gradine visine 156 metara. Područje prema moru, ispod same pećine naziva se Pećinska draga. Ispod stepenastih terasa vapnenačkog usjeka, smjestio se otvor špilje na 76 metara visine. Stariji mještani tvrde da je Buta služila imućnijim pastirima iz Bukovice kao sklonište ovaca za lošeg vremena, a do 60-tih godina koristili su je lokalni pastiri. Godine 1957. provedena su istraživanja u kojima su pronađeni brojni ulomci keramike rimske provenijencije, ulomci s kanelurama i ukrasima valovnice, te kamena strugala.

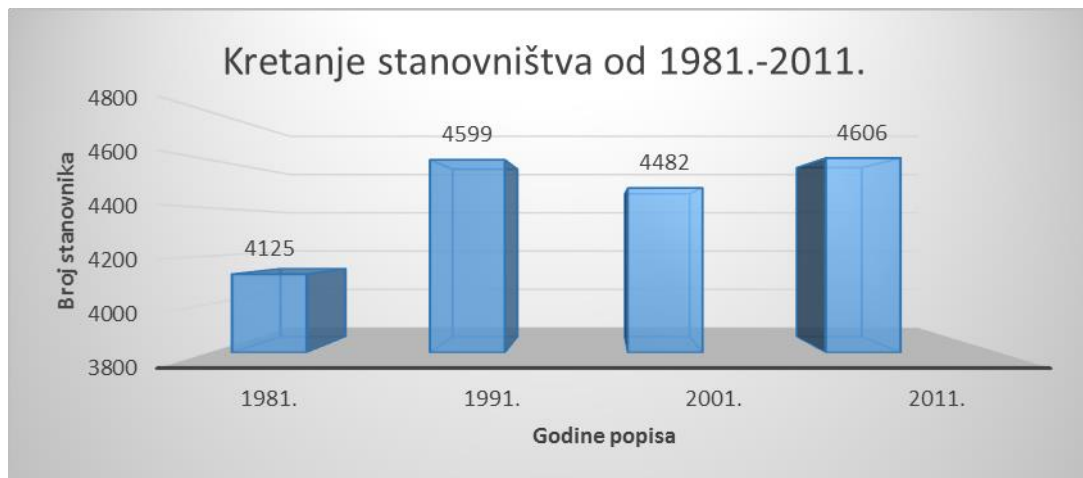


*Slika 11. Pećina Buta*

### 3.3. STANOVNIŠTVO

Stanovništvo sa svojim vitalnim značajkama predstavlja osnovu razvoja svake sredine te se u postindustrijskom društvu 20. i 21. stoljeća ljudski faktor afirmira kao dominantni čimbenik gospodarskog i cjelokupnog razvoja. Struktura Općine Sveti Filip i Jakov je tipična za gotovo sve morsko orijentirane općine, a karakterizira je visoka koncentracija naseljenosti i djelatnosti na obali, dok je u zaobalju i na otocima naseljenost rjeđa. U Općini Sveti Filip i Jakov, otoci su nenaseljeni. S obzirom da je Općina Sveti Filip i Jakov osnovana 1994. godine, najbolje je pratiti usporedbu posljednja dva popisa stanovništva, ali postoje podaci o naseljima kada Sveti Filip i Jakov nije bio uređen kao jedinica lokalne samouprave, što je također uzeto u obzir.

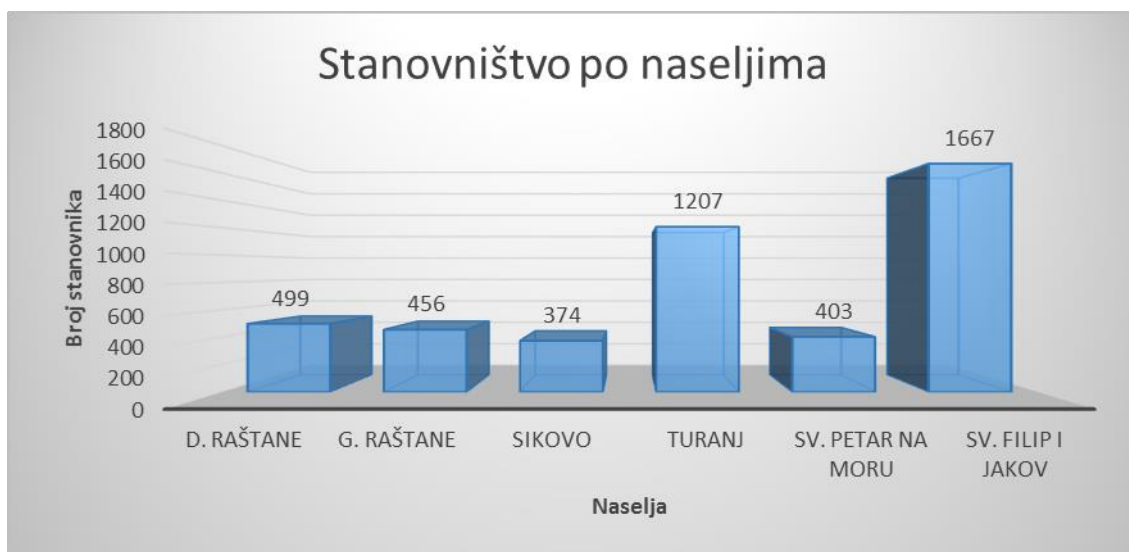
Slika 12. Kretanje stanovništva Općine od 1981.-2011.



[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

Iz prikazanog grafikona vidljivo je da Općina Sveti Filip i Jakov u posljednjih desetak godina između dva popisa stanovništva bilježi rast populacije za 2,76 %, odnosno broji 124 stanovnika više.

Slika 13. Stanovništvo po naseljima Općine Sv. Filip i Jakov



[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, Općina Sveti Filip i Jakov broji 4.606 stanovnika. Najveći broj stanovnika, 1.667 ima istoimeno naselje Sveti Filip i Jakov, dok najmanje stanovnika broji naselje Sikovo sa 374 stanovnika.

*Tablica 2. Dobna i spolna struktura stanovništva*

Spol	Ukupno	0-6	0-14	0-17	0-19	Žene u fertil. dobi 15- 49	60 i više	65 i više	75 i više	Pr. starost	Indeks starenja
<b>Svi</b>	4.606	356	764	935	1.059	-	1.031	705	306	40,3	97,4
<b>M</b>	2.264	179	390	476	546	-	452	281	100	39,0	82,8
<b>Ž</b>	2.342	177	374	459	513	-	579	424	206	41,5	112,9

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr) ; 2011

Ako se promatra spolna struktura stanovništva Općine, vidljivo je da su žene zastupljene u nešto većem broju, što dokazuje i činjenica da je njihov životni vijek nešto duži od muškaraca. Dobna struktura je relativno ujednačena za oba spola, dok značajnija razlika postoji u starijoj životnoj dobi od 65 godina i više, gdje ima znatno više žena. Prosječna starost stanovništva je 40,3 godine, što je nešto manje od prosječne starosti stanovništva Republike Hrvatske koja iznosi 41,7.

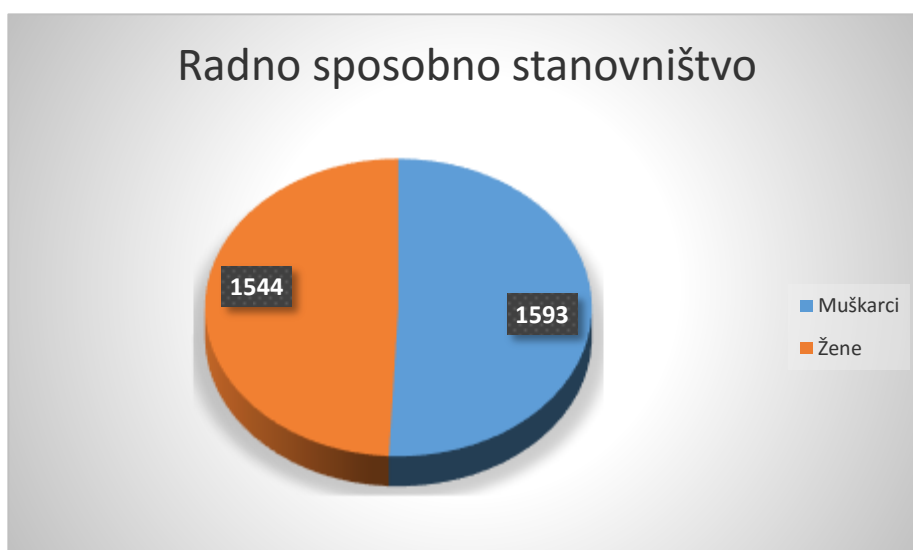
*Tablica 3. Prirodno kretanje stanovništva*

Živorodeni	Mrtvorodeni	Umrli	Umrli dojenčad	Prirodni prirast	Brakovi		Vitalni indeks
					Sklopljeni	Razvedeni	
46	-	50	1	(-4)	27	4	92,0

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2015.

Prirodno kretanje stanovništva ukazuje na negativnu demografiju Općine Sveti Filip i Jakov. Zabilježen je porast broja umrlih u odnosu na živorođene, što potvrđuje i negativni prirodni prirast. Negativno prirodno kretanje pokazuje i vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih), koji je iznosio 92,0. Ovakva situacija karakteristična je za Hrvatsku te cijelu Zadarsku županiju, gdje je negativni prirodni prirast kontinuirana pojava posljednjih pet godina.

Slika 14. Radno sposobno stanovništvo Općine Sv. Filip i Jakov



[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

Radni kontingent, odnosno radno sposobno stanovništvo, podrazumijeva muško stanovništvo od 15 do 64 godina i žene od 15 do 59 godina. Radni kontingent Općine Sveti Filip i Jakov čini 3.137 osoba, odnosno 68,11% ukupnog stanovništva Općine.

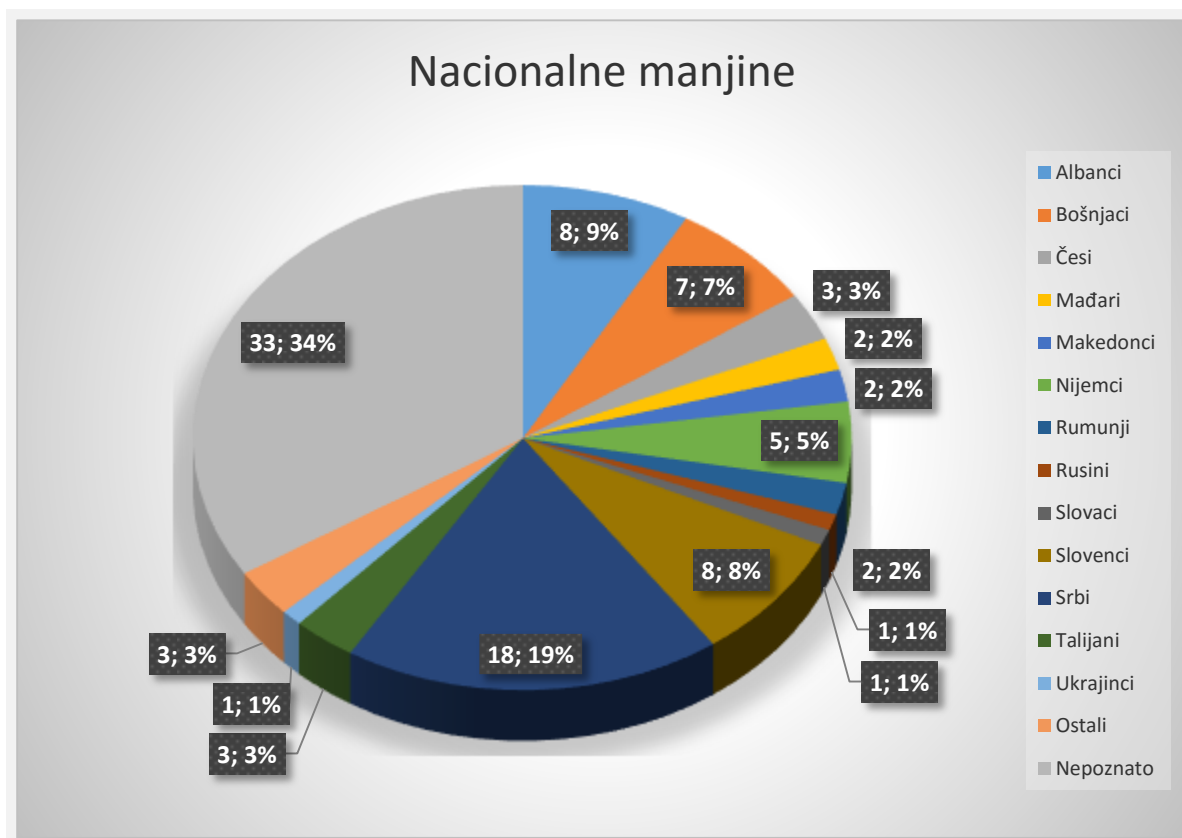
Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi

Spol	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda	4-7 razreda	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Sv.	3.842	226	69	343	814	2.016	365	9
M	1.874	71	15	117	391	1.108	169	3
Ž	1.968	155	54	226	423	908	196	6

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

Obrazovna struktura stanovništva ukazuje na velik broj neobrazovanog i nisko obrazovanog stanovništva u Općini Sveti Filip i Jakov. Od ukupno promatrano 3.842 stanovnika, čak njih 226 je bez školske spreme. Od prvog do sedmog razreda, dakle nepotpuno osnovnoškolsko obrazovanje imalo je njih 412, odnosno % stanovništva, dok je završeno osnovnoškolsko obrazovanje imalo njih 814, odnosno 21,19% stanovništva. Najbrojnije je stanovništvo sa srednjoškolskim obrazovanjem i čini 52,47 % stanovništva. Udio stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem je 9,5%. Ovakvi podatci ukazuju na potrebu da se što većem dijelu stanovništva omogući što kvalitetnije formalno obrazovanje te da se potakne i organizira cjeloživotno učenje.

Slika 15. Stanovništvo prema narodnosti



[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

Ako se promatra struktura stanovništva po narodnosti, Općina Sveti Filip i Jakov ima 4.509 Hrvata, što čini gotovo 98% ukupnog stanovništva. Ostalo su nacionalne manjine čija je struktura prikazana grafički, a najviše ima Srba, Albanaca, Slovenaca i Bošnjaka, dok se 33 osobe nisu izjasnile o narodnosti.

Tablica 5. Stanovništvo prema vjeri

Katolici	Ostali kršćani	Pravoslavci	Protestanti	Muslimani	Ateisti i agnostici	Ostali	Ne izjašnjeni	Nepoznato
4403	7	21	2	9	22	1	32	109

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011

U strukturi stanovništva prema vjeroispovijesti prevladavaju Katolici sa 96% ukupnog stanovništva. Od ostalih vjeroispovijesti, najbrojniji su Pravoslavci i Muslimani, dok se dio stanovništva izjasnio kao ateisti i agnostici. Također, u strukturi stanovništva prema vjeroispovijesti, jedan dio ljudi se nije želio izjasniti, dok je za 109 osoba ovaj podatak nepoznat.

## 3.4. INFRASTRUKTURNI SUSTAV OPĆINE

Sustav infrastrukture podrazumijeva sve izgrađene objekte i sustave tehničke prirode koji omogućuju socijalno, političko, ekonomsko i komunikacijsko funkcioniranje društva, a najosnovniju infrastrukturu čine prometnice, vodovod i kanalizacija, komunikacijska mreža i elektroopskrba. Ovakav mrežni sustav namijenjen je društvenoj uporabi i treba biti neograničeno održavan specifičnim standardima usluge kroz kontinuiranu izmjenu i obnovu u svrhu održavanja kvalitete života stanovništva.

### 3.4.1. VODOOPSKRBA

Na području Općine Sveti Filip i Jakov, sustavom vodoopskrbe i odvodnje upravlja poduzeće Komunalac d.o.o.. Kanalizacijski sustav Biograd na Moru – Pašman – Tkon obuhvaća jedinice lokalne samouprave: Grad Biograd na Moru, Općinu Sveti Filip i Jakov, Općinu Pakoštane, Općinu Pašman i Općinu Tkon. Krajnji korisnik je komunalno poduzeće Komunalac iz Biograda na Moru, koje obavlja usluge odvodnje otpadnih voda na promatranom području te je nadležno za distribuciju pitke vode na području aglomeracije Biograd na Moru – Pašman – Tkon.

Općina Sveti Filip i Jakov spojena je na vodoopskrbni sustav kojim upravlja Komunalac d.o.o. iz Biograda i to kroz naselja: Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar, Sikovo, Donje Raštane, Gornje Raštane i otok Babac. Trenutna priključenost na javnu vodoopskrbnu mrežu iznosi 68%. Bitno je naglasiti kako je u naseljima Donje i Gornje Raštane te Sikovo u Općini Sveti Filip i Jakov djelomično izgrađena vodoopskrbna mreža, no trenutno bez priključaka lokalnog stanovništva. Prema trenutno raspoloživim podatcima, vodoopskrbni sustav Grada Biograda na Moru i gravitirajućih općina ima relativno dobru pokrivenost, a glavni problemi koji se javljaju na području, uglavnom su vezani uz manjak vode u ljetnim mjesecima u cjelokupnom vodoopskrbnom sustavu te gubici vode uzrokovani velikim udjelom dotrajalih azbest-cementnih i PVC cjevovoda.

Distribucijsko područje vodoopskrbnog sustava snabdijeva se iz crpilišta Kakma pa se voda s tog izvorišta distribuira u Komunalac Biograd i Vodovod Benkovac. Voda iz crpilišta Kakma i Turanjskog jezera dovodi se do centralnog vodospremnika Biogradskog sustava „Straža“ od kuda se opskrbljuje Općina Sveti Filip i Jakov i Grad Biograd na Moru. Od vodospremnika „Straža“ preko glavnih cjevovoda vodovodne mreže naselja Sveti Filip i Jakov voda se transportira prema otoku Pašmanu.

Naselja Sv. Filip i Jakov, Turanj i Sv. Petar opskrbljuju se vodom iz javnog vodovoda koji snabdijeva obalna mjesta Biogradske rivijere. Na tom području nalazi se kaptirano izvorište Biba, smješteno na sjeveroistočnoj strani Vranskog polja, kapaciteta 15 l/sekundi. Na području općine, osim regionalnog vodovoda Šibenik-Zadar, koji je magistralni pravac, postoji još općinska mreža cjevovoda koji napajaju područje općine vodom iz vodospreme Straža. Zaobalna naselja Gornje i Donje Raštane te Sikovo još uvijek nemaju riješenu vodoopskrbu, iako postoji Studija opskrbe vodom biogradskog područja u kojoj se navodi rješenje za vodoopskrbu zaobalnih naselja.

### 3.4.2. KANALIZACIJSKA INFRASTRUKTURA

Područje cijele Biogradske rivijere ima već ranije usvojenu koncepciju kanalizacijskog sustava gdje je predviđena odvodnja otpadnih fekalnih voda cijelog područja jednim kanalizacijskim sustavom uz pročišćavanje na jednom uređaju i jednim podmorskim ispustom, ali sa razdjelnim tipom odvodnje otpadnih voda. Za gradnju kanalizacijske infrastrukture je zaduženo poduzeće Komunalac d.o.o. iz Biograda.

Većina naselja Biogradske rivijere danas imaju riješeno isključivo parcijalnu kanalizacijsku mrežu, bez krajnje organiziranog te tehnički i ekološki ispravnog kanalizacijskog sustava koji uključuje sakupljanje, pročišćavanje i ispuštanje otpadnih voda. U općini Sveti Filip i Jakov postoji idejno rješenje za projekt kanalizacijske infrastrukture, a trenutno se otpadne vode evakuiraju u more izravnim ispuštanjem ili sustavom septičkih jama s infiltracijom otpadne vode u tlo.

Osnovno tehničko rješenje kanalizacijskog sustava cijelog područja rivijere i dalje se sastoji u tome da se otpadne vode priobalnog dijela sakupljaju pojedinim kanalima (kolektorima) uz iscrpak na potrebnim lokacijama i dovode na uređaj za pročišćavanje. Kanalizacija cijelog područja podijeljena je na dva podsustava, jedan koji odvodi otpadne vode s područja sjeverno, a drugi južno od uređaja za pročišćavanje. Upravo sjeverni kanalizacijski podsustav sakuplja i transportira otpadne vode naselja Sveti Petar, Turanj, Sveti Filip i Jakov te grada Biograda na Moru.

### 3.4.3. ELEKTROOPSKRBA

Na čitavom području Općine Sveti Filip i Jakov elektroenergetska mreža je dobro razvijena, a područje se nalazi u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije. Opskrba električnom energijom vrši se iz dva smjera i to 110 kV podmorskim kanalom od TS 35/10 Zadar 4-TS 35/10 Kukljica te 10 kV postojećim dalekovodom položenim duž otoka. Elektroopskrba same Općine Sveti Filip i Jakov provodi se u sklopu elektroenergetskog sustava bivše općine Biograd na Moru. Nova administrativna podjela je formalne prirode jer se veže na jedinstveni elektroenergetski sustav Zadarske županije.

Na području postoji nekoliko važnijih elektroenergetskih objekata, trafostanica i dalekovoda:

- TS 110/kV „Biograd“ 2x20 MVA
- TS 35/10 kV „Biograd“ 2x8 MVA
- TS 110/35 kV „Biograd“-TS 35/10 kV „Bilice“
- TS 110/35 kV „Biograd“-TS 110/35 kV „Zadar“
- 110/35 kV „Biograd“ – TS 35/10 kV „Benokvac“
- TS 110/35 kV „Biograd“ – TS 110/35 kV „Zadar“

Napajanje naselja Općine Sveti Filip i Jakov danas se vrši zračnim putem preko 10 kV dalekovoda od TS 110/35/10 kV „Biograd“ – naselja Sveti Petar. Dužina navedenog dalekovoda iznosi 8,5 kilometara, a izravno napajanje naselja ostvaruje se putem TS „Filipjakov 1,2 i 3“ i TS „Rasadnik“ i TS „Dječji dom“ za naselje Sveti Filip i Jakov. Sa navedenog dalekovoda strujom se opskrbljuju i naselja Turanj, preko TS „Turanj 1,2 i 3“ te Sveti Petar preko TS „Sv. Petar 1,2,3 i 4“.

### 3.4.4. GOSPODARENJE MJESNIM GROBLJIMA

Groblja na području općine u vlasništvu su Općine Sveti Filip i Jakov (Uprava groblja), a nalaze se u naselju Sv. Filip i Jakov, Turanj, Sv. Petar na Moru, Sikovo, Raštane Donje i u Gorici gdje se dio mjesnog groblja odnosi na groblje za Raštane Gornje i Tičevo-Veterinci. Mjesna groblja se sustavno održavaju, sukladno Zakonu o grobljima (NN br. 19/98 i 50/12) i Odluci o grobljima koju je donijelo Općinsko vijeće Općine Sveti Filip i Jakov. Istaknuta je potreba za njihovim daljnjim proširenjem i izgradnjom te uređenjem mrtvačnica (ispračajnica) za koje Općina priprema projekte obnove i proširenja u narednom planskom razdoblju.

### 3.4.5. TELEKOMUNIKACIJE I POŠTA

Sustav telekomunikacijske infrastrukture u Općini Sveti Filip i Jakov na zadovoljavajućoj je razini s vrlo dobrom mrežnom pokrivenošću. U općini se nalaze četiri telefonske centrale, u Svetom Petru sa 232 instalirana priključka, Sv. Filip i Jakovu s 1152 priključka i u Donjim i Gornjim Raštanama s 256 priključaka. Mreža širokopojasnog interneta dobro je integrirana, iako se još uvijek radi na njejoj dostupnosti širom cijele Općine. Ponekad se za vrijeme ljetnih mjeseci i turističke sezone javljaju problemi u kvaliteti signala prilikom pružanja telekomunikacijskih usluga, ali uglavnom na otocima, što je posljedica preopterećenosti telekomunikacijske infrastrukture. U općini se nalazi i poštanski ured koji je smješten u istoimenom naselju Sv. Filip i Jakov, gdje se pošta sakuplja, razrađuje, uređuje i šalje u glavni županijski poštanski centar u gradu Zadru.

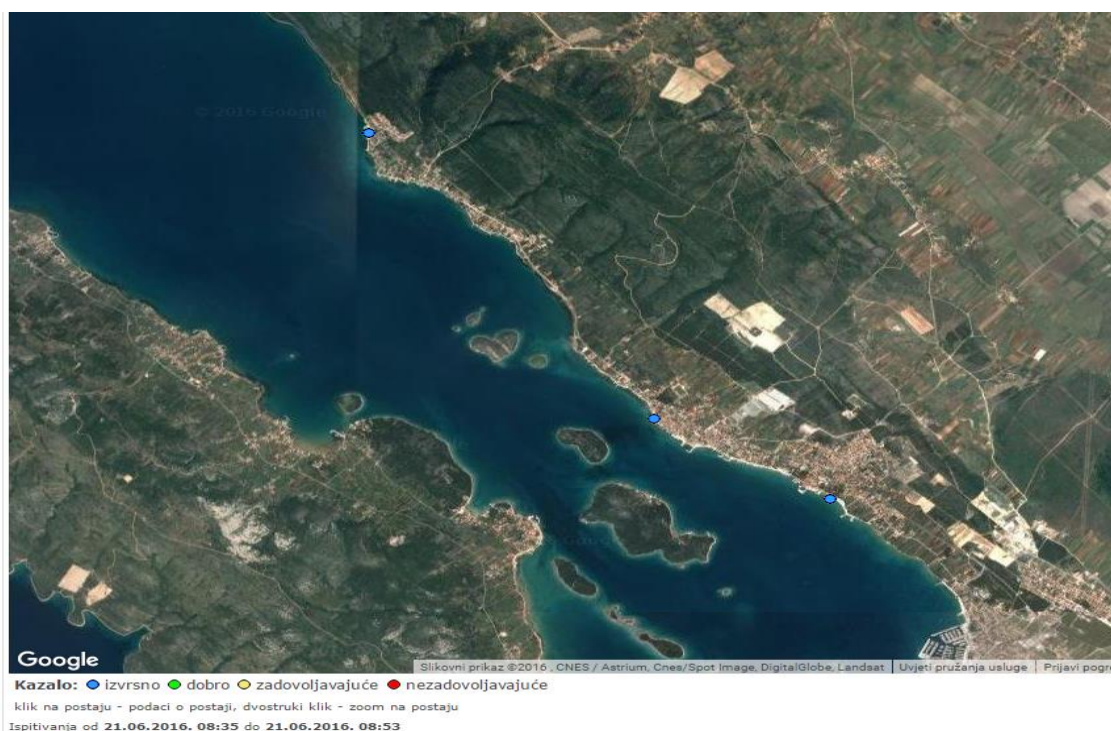
### 3.4.6. GOSPODARENJE OTPADOM I SPREČAVANJE NEPOVOLJNIH UTJECAJA NA OKOLIŠ

Zaštita okoliša skup je odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je svrha sprječavanje onečišćenja i zagađenja okoliša, sprječavanje nastanka šteta, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka štete. Zakon o zaštiti okoliša (NN,110/2007) kojim se uređuju načela zaštite okoliša i održivog razvoja, kao glavne ciljeve zaštite okoliša u ostvarivanju uvjeta za održivi razvoj ističe:

- zaštitu života i zdravlja ljudi,
- zaštitu biljnog i životinjskog svijeta, biološke i krajobrazne raznolikosti te očuvanje ekološke stabilnosti,
- zaštitu i poboljšanje kakvoće pojedinih sastavnica okoliša,
- zaštitu ozonskog omotača i ublažavanje klimatskih promjena,
- zaštita i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajobraza,
- sprječavanje i smanjenje onečišćenja okoliša,
- održivo korištenje prirodnim dobrima

Na području čitave Zadarske županije iznimno je dobra kakvoća i čistoća mora. Program praćenja kakvoće mora važan je za ostvarenje bitnih ciljeva koji uključuju zaštitu zdravlja ljudi, kupaca, poboljšanje kakvoće priobalnog mora, gospodarenje plažama s ciljem očuvanja njihovih prirodnih vrijednosti za održivo korištenje i turističku namjenu. Sustav ocjenjivanja i praćenja kakvoće mora, usklađen je s Uredbom o kakvoći mora za kupanje te daje pouzdanu ocjenu kakvoće mora čime se dobiva mjera predvidivosti rezultata i rizika od mogućeg onečišćenja. Na temelju podataka koji su objavljeni u sklopu istraživanja Ministarstva zaštite okoliša i prirode te obavljene mikroanalize morske vode na plažama Općine Sveti Filip i Jakov, zabilježeno je stanje iznimne kakvoće mora.

Slika 16. Stanje kakvoće mora-Sv. Filip i Jakov



[www.baltazar.izor.hr](http://www.baltazar.izor.hr)

Kao što je prikazano na satelitskoj snimci Općine Sveti Filip i Jakov, kružićima su locirane plaže Iza Banja, Morovička i Croatia, a plava boja označava izvrsnu kakvoću mora. Ovakva mjerenja provode se tokom cijele godine, a izvrsna kakvoća mora iznimni je potencijal Općine u daljnjem razvoju turizma i potvrda kvalitete života lokalnog stanovništva te sustavne brige za okoliš. Odlaganje otpada ima veliki utjecaj na okoliš, stoga je važno voditi brigu o sustavnom odlaganju na zato predviđena mjesta. Općina Sveti Filip i Jakov nema komunalno odlagalište otpada, a sav akumulirani otpad odlaže se na „Baštijunskom brigu“ zajedno sa otpadom s područja grada Biograda. Otvoreno je privremeno reciklažno dvorište na lokaciji iznad Banovih bora koje je u funkciji do izgradnje konačne infrastrukture i opremanja koje će se prijaviti za sufinanciranje na Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Fond je do sad financirao izradu projektne dokumentacije u 100% -tnom iznosu te je ishođena građevinska dozvola za izgradnju navedenog reciklažnog dvorišta. Također postoji reciklažno odlagalište otpada „Diklo“ koje je ujedno i najveće u Zadarskoj županiji te ga uz grad Zadar koriste i sve jedinice lokalne samouprave s područja županije. Na osnovu izrađene Studije o postupanju s otpadom na području Zadarske županije, osnovni prioriteti su:

- izbjegavanje nastanka otpada kroz edukacije, smanjenjem otpada i čistom proizvodnjom,
- vrednovanje neizbježnog otpada (odvojeno sakupljanje, reciklaža, biološka obrada, izgradnja reciklažnog pogona),
- odlaganje ostatnog otpada (sanacija postojećih odlagališta, odvoz, izgradnja transfer postaja).

U Općini Sveti Filip i Jakov, najveća aglomeracija stanovništva i gospodarskih subjekata smještena je uz priobalni dio pa more postaje glavni recipijent kućnih i gospodarskih otpadnih voda. Onečišćenju najviše pridonose otpadne vode iz parcijalno riješenih i neriješenih podmorskih kanalizacijskih

ispusta, septičke jame s propusnim dnom, izljevi fekalija, kotlovnice, otpad koji se baca u more, brodski balast te otpadna ulja u mjesnim lučicama. Uz more, zagađenju je najčešće izložene i tlo do čijeg onečišćenja dolazi uslijed brojnih ljudski aktivnosti. Korištenje pesticida i herbicida u poljodjelstvu ima dugi proces kontaminacije i ostavlja brojne posljedice na tlo. Općina Sveti Filip i Jakov treba sustavno i kontinuirano raditi na zaštiti okoliša, jer očuvani okoliš je veliki potencijal te ga je potrebno iskoristiti za valorizaciju kroz ulaganja u različite turističke sadržaje. U nastavku slijede rezultati zadovoljstva mještana pokazateljima okoliša prikupljeni anketom.

*Tablica 6. Anketni rezultati zadovoljstva pokazateljima okoliša*

Pokazatelji okoliša	Ocjena 1 (%)	Ocjena 2 (%)	Ocjena 3 (%)	Ocjena 4 (%)	Ocjena 5 (%)	Ukupna ocjena
Zadovoljstvo mještana s uređenošću javnih površina	7,50%	12,50%	35,00%	35,00%	10,00%	3
Zadovoljstvo mještana načinom gospodarenja otpadom	10,00%	10,00%	31,25%	32,50%	16,25%	4
Zadovoljstvo mještana vodoopskrbom	12,50%	8,75%	27,50%	32,50%	18,75%	4
Zadovoljstvo mještana kanalizacijskom infrastrukturom	38,75%	35,00%	16,25%	6,25%	3,75%	1
Zadovoljstvo mještana čistoćom potoka, jezera, rijeka i mora	3,75%	7,50%	25,00%	30,00%	33,75%	5
Zadovoljstvo mještana kakvoćom zraka u općini	2,50%	7,50%	11,25%	32,50%	46,25%	5
Zadovoljstvo mještana načinom gospodarenja mjesnim grobljem	8,75%	10,00%	20,00%	41,25%	20,00%	4
Zadovoljstvo mještana Planom prostornog uređenja	7,50%	11,25%	25,00%	35,00%	35,00%	4
<b>Ukupna prosječna ocjena pokazatelja okoliša</b>						<b>3,75</b>

Anketni rezultati ukazuju na relativno visoko zadovoljstvo mještana pokazateljima okoliša, što dokazuje i ukupna prosječna ocjena od 3,75. Mještani su najviše zadovoljni čistoćom mora i kakvoćom zraka u općini, što je rezultat slabo razvijene industrije i minimalnog zagađenja. Najveće nezadovoljstvo iskazano je neadekvatnom kanalizacijskom infrastrukturom i nepostojanjem sustava pročišćavanja otpadnih voda. Rješenje navedenog problema realizirati će se kroz općinske razvojne projekte izgradnje suvremene kanalizacijske infrastrukture, sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, čija je projektna dokumentacija u fazi pripreme.

### 3.4.7. SUSTAV PROMETNE INFRASTRUKTURE

#### Cestovni promet

Općinu Sveti Filip i Jakov karakterizira strateški položaj s raskrižjem važnih prometnih pravaca, a glavnu cestovnu mrežu čine sljedeće kategorije prometnica<sup>1</sup>:

- Državna cesta D8 (Jadranska turistička cesta-JTC) Zadar – Split, koja kroz područje Općine prolazi dionicom od 10 km
- Županijska cesta Ž 6042 Donji Zemunik – Galovac – Kakma – Biograd na Moru, duljine 5,9 km
- Županijska cesta Ž 6045 Sv. Petar – Donje Raštane, duljine 3,4 km
- Županijska cesta Ž 6046 Sv. Filip i Jakov – Sikovo, duljine 5,7 km
- Lokalna cesta L 63138 (obalna cesta) Sv. Petar – Turanj – Sv. Filip i Jakov, duljine 2,5 km
- Lokalna cesta L 36114 Donje Raštane – Donje Raštane (općina Sukošan) – Gornje Raštane, duljine 0,5 km
- Lokalna cesta L 63139 Sv. Filip i Jakov (između JTC i obale), duljine 1,4 km

Državnom cestom D8, Općina Sveti Filip i Jakov povezana je sa Zadrom, Biogradom i širom okolicom. Sva križanja i cestovni odvojeci s ceste D8 u istoj su razini s regulacijom prometa putem prometnih znakova i horizontalne signalizacije. Najkritičniji dio predstavlja dio ceste kroz naselja Sv. Petar, Turanj i Sv. Filip i Jakov, gdje se uz ograničenje brzine promet odvija otežano zbog čestih ulaza i izlaza na postojeću cestu, internog prometa vozila iz samog naselja i velike frekvencije pješaka. Središte Općine Sveti Filip i Jakov te naselje Sveti Petar, povezano je poprečnim vezama putem lokalnih cesta sa zaobalnim dijelom, gdje se nalaze naselja Sikovo, Gornje i Donje Raštane i zaseoci Galešići, Jurjevići, Glavica, Lužine, Zrilići, Sikovo i Šarići. U samom središtu Općine i istoimenom naselju Sv. Filip i Jakov, postoji mreža malih uličica različitih gabarita koje su zbog postojeće izgrađenosti objekata i naselja, tehnički nepovoljno konstruirane, ali uglavnom asfaltirane.

Biciklistička infrastruktura općine nije zadovoljavajuće razine, staze nisu uređene u svim naseljima te je prioritet izgradnja 10 kilometara staze i prateće infrastrukture uz magistralnu cestu te uređenje nogostupa, a osobito u zaobalnim naseljima. Kroz općinu vodi Providurova staza, biciklističko-pješačka staza iznad Turnja i Svetog Petra, koja vodi preko ceste Raštane i Sv. Petar na Moru, prati vrh brda i povezuje Raštane Donje, Sikovo i Turanj kroz šumske puteve i nerazvrstane ceste do groblja u Sv. Filip i Jakovu te dalje nastavlja u smjeru Sukošana i Biograda na moru. Staza prolazi u prosjeku 1000 metara od morske obale te je na uzvisini iz koje se pruža predivan pogled na more i otoke, što ju čini privlačnom za cikloturiste i rekreativce, stoga je potrebno ulagati u njenu uređenost i nadogradnju pratećim sadržajima u svrhu turizma.

#### Zračni promet

Još jedna strateška prednost Općine Sveti Filip i Jakov je njena blizina zračnoj luci Zemunik Donji, koja omogućuje povezanost Općine na zračne linije. Županijskom cestom 6042 iz Biograda kroz Gornje Raštane, najbrže se dolazi do Donjeg Zemunika. Takva prometna povezanost pridonosi većoj mogućnosti za dolazak i odlazak turista na ovaj dio obale i čini Općinu Sveti Filip i Jakov privlačnom destinacijom za posjetitelje.

---

<sup>1</sup> Prostorni plan uređenja općine Sv. Filip i Jakov

## Pomorski promet

Općina Sveti Filip i Jakov u sklopu svih obalnih naselja i na otoku Babcu ima formirane mjesne lučice različitih razina uređenosti i uglavnom neadekvatno tehnički opremljene. Iako nemaju karakter javnih putničkih luka, sve mjesne lučice uglavnom služe za potrebe domicilnog stanovništva i za sezonske potrebe u funkciji turizma. Kategorizirane su kao luke od posebne namjene; športske i luke nautičkog turizma. U nastavku slijedi tablica s kapacitetom općinskih luka koje zahtijevaju obnovu i izgradnju dodatnih kapaciteta.

*Tablica 7. Kapaciteti općinskih luka*

Naselje/luka	Luke za posebne namjene (prema djelatnosti)	
	Djelatnost	Broj vezova
Sv. Filip i Jakov (u mjestu)	LS*, LN**	manje od 200
Sv. Filip i Jakov (u sklopu ugostiteljsko-turističke zone na granici s Biogradom n/m)	LN	manje od 200
Turanj (u mjestu)	LS, LN	manje od 200
Otok Babac (mjesto Babac)	LS	nije kategorizirano
Otok Babac (Uvala Smiljica)	L1***	nije kategorizirano
Sv. Petar	LS	manje od 200

## Javni prijevoz

Mreža javnog prijevoza na području Općine Sveti Filip i Jakov dobro je razvijena i povezuje sjedište Općine Sv. Filip i Jakov sa čestim lokalnim autobusnim vezama sa ostalim naseljima Općine. Međugradske autobusne linije su također svakodnevnne i uglavnom usmjerene na relacije sa gradom Zadrom, Biogradom na Moru i ostalim važnijim središtima. Promet putnika se vrši preko poduzeća Croatia line Zadar i Liburnija Zadar, dok se prihvat putnika obavlja izravno na autobusnim stajalištima izvan kolnika. Trajektni i katamaranski promet obavlja se isključivo iz luke Biograd i Zadar, kao dvije najbliže velike luke. U nastavku slijede rezultati ankete mještana o zadovoljstvu infrastrukturnim pokazateljima u Općini, ali bez vodoopskrbe i kanalizacijske infrastrukture koje su obuhvaćene anketom u području pokazatelja okoliša.

*Tablica 8. Anketni rezultati zadovoljstva infrastrukturnim pokazateljima*

Infrastrukturni pokazatelji	Ocjena	Ocjena	Ocjena	Ocjena	Ocjena	Ukupna ocjena
	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	5 (%)	
Zadovoljstvo mještana uređenošću cesta, ulica i pločnika	12,50%	7,50%	32,50%	35,00%	12,78%	4
Zadovoljstvo mještana javnim prijevozom na području općine	10,00%	12,50%	30,00%	33,75%	14,29%	4
Zadovoljstvo mještana javnom rasvjetom	10,00%	12,50%	33,75%	25,00%	24,06%	3
Zadovoljstvo mještana dostupnošću telekomunikacijskih vodova/mreža	5,00%	12,50%	20,00%	45,00%	27,07%	4
<b>Ukupna prosječna ocjena zadovoljstva infrastrukturnim pokazateljima</b>						<b>3,75</b>

Rezultati ankete ukazuju na relativno visoko zadovoljstvo mještana navedenim infrastrukturnim pokazateljima na što ukazuje i relativno visoka prosječna ocjena od 3,75. Kako bi se ovakvo relativno zadovoljavajuće stanje zadržalo, nužno je voditi brigu o daljnjem održavanju javnih cesta i prometne infrastrukture, saniranju preostalih nerazvrstanih cesta kao i ostalih javnih infrastrukturnih elemenata za koje mještani izdvajaju kroz prerez Općini.

#### **Razvojni problemi infrastrukturnog sustava**

- slaba vodoopskrbna pokrivenost
- nepostojeća kanalizacijska infrastruktura
- nepostojeće reciklažno dvorište
- loše stanje nerazvrstanih cesta
- nezadovoljavajuća biciklistička infrastruktura
- nezadovoljavajuće stanje brodskih luka

#### **Razvojne potrebe infrastrukturnog sustava**

- izgradnja vodoopskrbnog sustava i suvremene kanalizacijske mreže s pročišćivačem
- izgradnja reciklažnog dvorišta Banovi bori
- izgradnja i uređenje nerazvrstanih cesta
- izgradnja biciklističke infrastrukture (staza i nogostupa)
- izgradnja i uređenje brodskih luka i pristaništa

### **3.5. DRUŠTVENA INFRASTRUKTURA**

Društvena infrastruktura podrazumijeva javne službe (upravu, prosvjetu, kulturu, zdravstvo i socijalnu skrb i sport) te udruge civilnoga društva, političke stranke, vjerske zajednice i druge organizacije utemeljene kao sadržaji od javnog interesa koji pripadaju skupini središnjih funkcija i čine suprastrukturu nekog područja.

Osnovni cilj društvene infrastrukture slijedi potrebe društva i na taj način doprinosi poboljšanju kvalitete života, a usko je povezana sa prosperitetom ukupnog razvoja Općine. U nastavku je prikazana infrastruktura Općine koja preko društvenih djelatnosti osigurava potrebne preduvjete za cjelokupni razvoj Općine. Društvena infrastruktura na području Općine Sveti Filip i Jakov obuhvaća sljedeće djelatnosti:

- obrazovanje,
- zdravstvo i socijalnu skrb,
- status i razvoj udruga civilnog društva,
- kultura, sport i rekreacija

Razvoj društvenih djelatnosti zahtijeva zajedništvo udruga, sustava zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, obrazovanje te objekte i institucije koje promiču kulturni i sportski život stanovnika Općine.

### 3.5.1. OBRAZOVANJE

Budući da obrazovanje predstavlja najvažniju sastavnicu društvene infrastrukture, a njegova institucionalizacija se zasniva na usvajanju niza pravila i društvenih vrijednosti, potrebno mu je posvetiti osobitu pozornost.

Na području Općine djeluje Dječji vrtić „Cvit“, čiji je vlasnik i osnivač Općina Sveti Filip i Jakov koja godinama aktivno prati rad ustanove i izdvaja značajna financijska sredstva s ciljem osiguranja što kvalitetnije odgojno-obrazovne nastave i sigurnijeg boravka djece. Dječji vrtić „Cvit“ registriran je i djeluje od 1996. godine te ima tri odgojne skupine u naselju Sv. Filip i Jakov, a od 2003. godine otvorena je podružnica vrtića u mjestu Turanj, DV „Cvitić“ koja trenutno ima dvije odgojne skupine. Dječji vrtić u Svetom Filip i Jakovu može se pohvaliti i dvoranom za tjelesne aktivnosti djece, koja je realizirana zahvaljujući brojnim donacijama. Redovni programi se provode za djecu od navršene treće godine života do polaska u osnovnu školu.

U Općini Sveti Filip i Jakov od 1890. godine djeluje Osnovna škola Sv. Filip i Jakov. Na početku je to bila jednorazredna škola, takozvana Pučka učionica, a tek od 1913. godine s povećanjem broja učenika škola postaje dvorazredna. Danas je Osnovna škola Sv. Filip i Jakov matična škola s četiri područne: Turanj, Sikovo, Sv. Petar i Raštane Donje. Nastavu provodi 48 djelatnika nastavnika te također u sklopu škole djeluje Učenička zadruga Đardin u koju je aktivno uključeno 70 djece, raspoređeno po različitim sekcijama likovne, tehničke, ekološke i volonterske prirode.

Na području Općine Sveti Filip i Jakov nema srednje škole, ali se zbog blizine provodi u gradovima Biograd na Moru, Benkovcu i Zadru. Većina djece s područja Općine gravitira upravo u Biograd na Moru i Benkovac u kojima se nalaze dvije srednje škole i pokrivaju gimnazijski, ekonomski i strukovni program.

### 3.5.2. ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Na području Općine Sveti Filip i Jakov, prema podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje u 2015. godini bilo je ukupno 4.462 osigurane osobe, a zdravstvena skrb i zaštita se vrši u Domu zdravlja u Biogradu na Moru. U svetom Filipu i Jakovu djeluje ordinacije opće medicine Ante Grbin, a stomatološka zaštita se obavlja preko privatne stomatološke ordinacije Vuletić. U općini Sveti Filip i Jakov djeluje dugi niz godina Centar za rehabilitaciju Sv. Filip i Jakov, koji obavlja djelatnost socijalne skrbi u okviru stalnog, tjednog i povremenog smještaja osoba s umjerenim, težim i teškim intelektualnim te pridruženim teškoćama. Osnivačka prava nad Centrom ima Republika Hrvatska, a ustanova je u nadležnosti Ministarstva socijalne politike i mladih. Centar trenutno broji 89 korisnika iz cijele Hrvatske. Općina prema urbanističkom planu namjerava graditi novi centar za rehabilitaciju u Svetom Filipu i Jakovu, a predviđena lokacija nalazi se na području ispred reciklažnog dvorišta.

U općini također djeluje privatni obiteljski dom za starije i nemoćne „Kaštelanac“ u Turnju. Obiteljski dom je osnovan 2007. godine te nudi 24-satnu skrb, medicinsku skrb i njegu uz nadzor liječnika i transport liječniku. Za 20 štićenika brine se osoblje doma koje se sastoji od medicinskih sestara i njegovateljica. Dom nudi usluge skrbi o pokretnim, polupokretnim i nepokretnim osobama, skrb o psihički i neurološki bolesnim osobama, mogućnost dnevnog boravka u ustanovi i usluge pomoći u kući. Budući da je kapacitet doma ograničen na 20 štićenika, postoji potreba za širenjem kapaciteta, a Općina je u procesu rješavanja imovinsko-pravnih odnosa kako bi što prije počela prenamjena i

rekonstrukcija prostora nove-stare škole u Raštanima Gornjim gdje se planira izgraditi i urediti dom za starije i nemoćne.

### 3.5.3. STATUS I RAZVOJ UDRUGA CIVILNOG DRUŠTVA

U Zadarskoj županiji djeluju brojne udruge civilnog društva, a na području Općine Sveti Filip i Jakov, društveno okruženje predstavlja ukupnost aktivnosti, institucija, udruženja i manifestacija koje okružuju pojedinca, osiguravaju kvalitetan život i stabilan psihofizički rast i razvoj. U skladu s funkcijom centralnog naselja gotovo svi objekti u kojima se obavljaju javne djelatnosti smješteni su u naselju Sveti Filip i Jakov. Općina Sveti Filip i Jakov njeguje kulturnu baštinu svojeg kraja te u samom naselju djeluju brojne udruge i društva:

- Amaterska kazališna udruga "Kuntrata"
- Dalmatinska muška klapa Cantus
- Kulturno umjetnička udruga Pristan
- Kulturno umjetničko društvo Sveti Roko
- Udruga za promicanje plesa „Prvi ples“
- Udruga za očuvanje i promicanje zavičajne baštine „Stara škola“
- Atletski športski klub „Rogovo“
- Boćarski klub "Sveti Filipi Jakov"
- Jedriličarski klub Sveti Filip i Jakov
- Košarkaški klub "Pristan"
- Nogometni športski klub "Nova zora"
- Pikado klub Pristan
- Ragbi klub "Atletiko Filipjakov"
- Vaterpolo klub "Gusar"
- Šahovski klub "Nova zora"
- Ženski vaterpolo klub "Gusar"
- Dobrovoljno vatrogasno društvo Sveti Filip i Jakov
- Udruga "Napredak"
- Udruga ljubitelja golubova listonoša „Sveti Filip i Jakov“
- Udruga žena s osmjehom Sveti Filip i Jakov
- Udruga mladih Sveti Filip i Jakov
- Kulturno umjetnička udruga „Maslina“
- Nogometni športski klub Croatia - Turanj
- Udruga za poticanje razvoja mjesta Turanj „Kaštel“

- Vaterpolo klub Croatia - Turanj
- Ženska klapa Karmel – Turanj
- Udruga za promicanje turizma i kulture „Sv. Petar na Moru“
- Kulturno umjetničko društvo „Sveti Ivan Glavosjek“
- Sportski boćarski klub D. Raštane
- Pikado klub D. Raštane
- Udruga Ravni Kotari
- Malonogometni klub Primorski plamen
- Lovačka udruga Dubrava-Osridak
- Nogometni sportski klub „Raštane“
- Nogometni klub „Raštane – veterani“
- Malonogometni klub „Raštane – Kanela“

#### 3.5.4. KULTURA, SPORT I REKREACIJA

Pošto je glavnina društvenih aktivnosti naselja Sveti Filip i Jakov koncentrirana na ljetne mjesec, u sklopu "Filipjanskog lita", odvijaju se mnogobrojne manifestacije koje doprinose sadržajnosti i popularnosti turističke sezone samog naselja. Povijest i kulturna baština naselja utkani su kroz postojanje i djelovanje udruga, te kroz različita događanja upotpunjuju boravak svakog posjetitelja u Svetom Filipu i Jakovu. U sklopu "Filipjanskog lita" valja izdvojiti "Lito folklor", gdje svojim nastupima u brojnim folklornim večerima goste zabavljaju kulturno umjetnička društva; u "Večerima klapske pisme" uz lokalne klape promiče se klapska pjesma i melodioznost, a na sam dan općine, "Filipjanska noć" (16.08.) kulminira sveukupno bogatstvo kulture, običaja i gastronomije iz cijelog kraja. Također je važno spomenuti kulturnu manifestaciju KUD-a Maslina iz Turnja „Bonaca mi spokoj daje“, Večer klapske pisme „Kamena Dalmacija“ u Turnju i večer folklor i starih običaja u Donjim Raštanima gdje se održava kulturna manifestacija „Pisme moje u škatuli stoje“ u organizaciji KUD-a Sveti Ivan Glavosjek te manifestaciju „Sabor Glagoljaša“.

Još davne 1998. godine Sveti Filip i Jakov bio je proglašen najuređenijim mjestom Zadarske županije, a od 2001. godine pokrenut je projekt Festival cvijeća u Svetom Filipu i Jakovu, manifestacija koja okuplja veliki broj izlagača i proizvođača cvijeća te sudionike iz Hrvatske i inozemstva. Manifestacija uključuje i etno prezentacije starih običaja i zanata te su u manifestaciju uključeni dječji vrtići i učenici osnovnih škola te kulturno-umjetnička društva.

Od ustanova namijenjenih kulturi u Općini Sveti Filip i Jakov valja spomenuti Pogon kulture, Staru školu, prostor bivše Galerije i kino dvoranu. Uglavnom služe za društvena okupljanja i promicanje kulturnog života, a zahtijevaju obnovu i proširenje kapaciteta. Također postoji potreba za izgradnjom doma kulture u Sikovu, Gornjim i Donjim Raštanima.

Sport i rekreacija u Općini Sveti Filip i Jakov provode se uglavnom kroz sportske udruge od koji valja istaknuti: Atletski športski klub „Rogovo“, boćarski klub „Sveti Filip i Jakov“, jedriličarski klub „Sveti Filip i Jakov“, košarkaški klub „Pristan“, nogometni športski klub „Nova zora“, ženski vaterpolo klub

„Gusar“, pikado klub „Pristan“, ragbi klub „Atletiko Filipjakov“, šahovski klub „Nova zora“ i muški vaterpolo klub „Gusar“.

Djeca svoju potrebu za tjelesnom aktivnošću i rekreacijom uglavnom zadovoljavaju u sportskoj dvorani u sklopu Osnovne škole Sveti Filip i Jakov te na uređenim dječjim igralištima u Općini. U Općini se već dvije godine za redom održava nogometni kamp za djevojčice i dječake u organizaciji NŠK Nova Zora, Hrvatskim nogometnim savezom i Zadarskim županijskim nogometnim savezom te malonogometni turnir Sveti Filip i Jakov pod pokroviteljstvom Općine. Također valja spomenuti Proljetni kros za djecu koji se održava u travnju, Sprint triatlon u rujnu, Juniorske litnje igre u kolovozu, turnir odbojke na pijesku u kolovozu, državnu regatu jedriličara u klasi optimist i atletsku utrku Cvjetnom obalom od Svetog Filipa i Jakova do Turnja. Općina planira izgradnju sportsko-rekreacijske zone Krč u naselju Turanj gdje se planira uređenje nogometnog terena i ostalih sportsko-rekreacijskih sadržaja i sportsko-rekreativne zone u Sv. Petru te će poticati aktivaciju sportsko-rekreacijskog terena i sportske dvorane u Svetom Filip i Jakovu u cilju razvoja turizma i produženja predsezona i posezone u općini.

#### **Razvojni problemi društvene infrastrukture**

- nedostatni prostorni kapaciteti dječjih vrtića
- neadekvatna opremljenost dječjih igrališta
- nedovoljni prostorni kapaciteti za sportsko rekreativne aktivnosti
- neadekvatna tehnička opremljenost Osnovne škole
- nedostatak obrazovnih programa dodatnog usavršavanja i prekvalifikacija
- nedostatak programa cjeloživotnog učenja
- neadekvatan prostor za djelovanje udruga civilnog društva
- slaba povezanost civilnog i javnog sektora
- slaba umreženost civilnog sektora u doprinosu održivog razvoja Općine

#### **Razvojne potrebe društvene infrastrukture**

- proširenje prostornih kapaciteta dječjih vrtića
- uređenje igrališta i vanjskih prostora vrtića
- izgradnja novog dječjeg vrtića
- opremanje škole suvremenom informatičkom opremom
- uređenje prostora namijenjenih za sport i rekreaciju
- uvođenje programa cjeloživotnog učenja i usavršavanja
- informiranje o mogućnostima korištenja EU fondova za razvoj civilnog sektora
- osnivanje novih i poticanje rada organizacija civilnog društva

- zaštita i očuvanje povijesnih i kulturnih vrijednosti, nasljeđa i nematerijalne baštine
- osiguranje potrebne infrastrukture za nesmetano djelovanje udruga
- jačanje i umrežavanje organizacija civilnog društva
- poticanje suradnje civilnog i javnog sektora

U nastavku slijede pokazatelji zadovoljstva mještana pokazateljima obrazovanja i pokazateljima kvalitete života provedenih anketom.

*Tablica 9. Anketni rezultati zadovoljstva obrazovnim pokazateljima*

Pokazatelji obrazovanja	Ocjena 1 (%)	Ocjena 2 (%)	Ocjena 3 (%)	Ocjena 4 (%)	Ocjena 5 (%)	Ukupna ocjena
Zadovoljstvo mještana školskom infrastrukturom	6,25%	11,25%	22,50%	35,00%	25,00%	4
Zadovoljstvo mještana radom vrtića i njegovim sadržajem	6,25%	3,75%	13,75%	50,00%	26,25%	4
Zadovoljstvo mještana radom osnovne i srednje škole	5,00%	6,25%	22,50%	40,00%	26,25%	4
Zadovoljstvo mještana uključenošću škole u život zajednice	7,50%	3,75%	28,75%	37,50%	22,50%	4
<b>Ukupna prosječna ocjena zadovoljstva pokazateljima obrazovanja</b>						<b>4</b>

*Tablica 10. Anketni rezultati zadovoljstva pokazateljima kvalitete života*

Pokazatelji kvalitete života	Ocjena 1 (%)	Ocjena 2 (%)	Ocjena 3 (%)	Ocjena 4 (%)	Ocjena 5 (%)	Ukupna ocjena
Zadovoljstvo mještana razinom zdravstvene skrbi	3,75%	6,25%	27,50%	47,50%	15,00%	4
Zadovoljstvo mještana razinom socijalne skrbi	2,50%	15,00%	32,50%	37,50%	12,50%	4
Zadovoljstvo kulturnim događanjima i mogućnošću sudjelovanja	5,00%	15,00%	32,50%	33,75%	13,75%	4
Zadovoljstvo sportsko-rekreativnim sadržajima	6,25%	18,75%	28,75%	28,75%	17,50%	3
Zadovoljstvo mogućnošću duhovnog uzdizanja	6,25%	17,50%	20,00%	37,50%	18,75%	4
Zadovoljstvo međususjedskim odnosima	7,50%	7,50%	28,75%	35,00%	21,25%	4
Zadovoljstvo sigurnošću boravka i života u općini	2,50%	12,50%	21,25%	28,75%	35,00%	5
<b>Ukupna prosječna ocjena zadovoljstva pokazateljima kvalitete života</b>						<b>4</b>

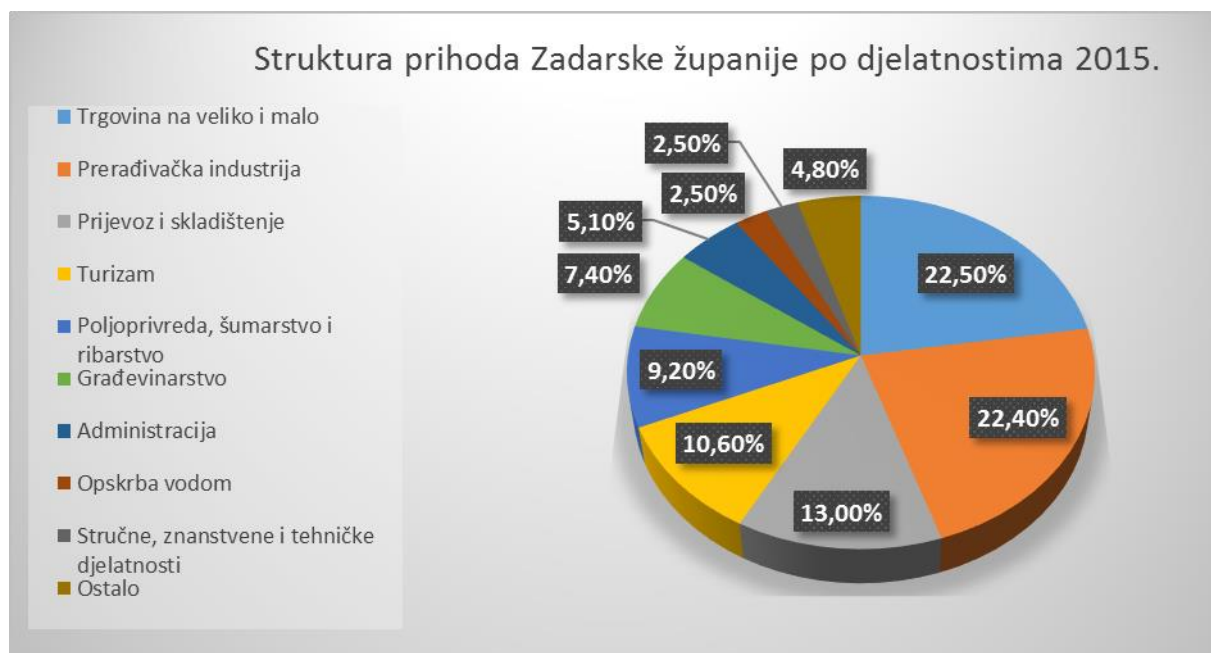
Ako se promatraju rezultati anketa vezani uz pokazatelje obrazovanja, može se tvrditi da je situacija u Općini Sveti Filip i Jakov relativno zadovoljavajuća, što dokazuje i visoka prosječna ocjena mještana. Zadovoljstvo umanjuje činjenica da prostorni kapaciteti nisu adekvatno opremljeni, a u dječjim vrtićima taj problem je izraženiji zbog nedostatnosti prostornih kapaciteta za smještaj djece i odgojno obrazovni proces. Općina radi na kontinuiranom razvoju odgojno obrazovne infrastrukture i kapaciteta, što je opravdano i predloženim razvojnim projektima u ovome dokumentu.

U analizi pokazatelja kvalitete života uočeno je smanjeno zadovoljstvo mještana sportsko-rekreativnim sadržajima, njihovom infrastrukturom i dostupnošću. Tu se prvenstveno misli na sportske objekte, dvorane, dječja igrališta i sportsko-rekreativne zone. Općina kontinuirano ulaže u uređenje sportsko-rekreativnih objekata i sadržaja kako bi svojim mještanima omogućila kvalitetno provođenje slobodnog vremena i aktivni odmor. U tu svrhu predloženi su i razvojni projekti koji će biti realizirani tokom planiranog razdoblja realizacije Programa ukupnog razdoblja, a zasigurno će utjecati na povećano zadovoljstvo mještana i unaprjeđenu kvalitetu života u Općini.

### 3.6. GOSPODARSTVO

Gospodarstvo čitave Zadarske županije temelji se na sektorima trgovine, prerađivačke industrije, turizmu, pomorskom prometu, građevinarstvu, ribarstvu, poljoprivredi i obrtništvu. Prema podacima o predanim financijskim izvještajima u 2015. godini na području županije aktivno je više od 3.500 trgovačkih društava. Ukupan broj zaposlenih u 2015. godini bio je 21.095, a stopa registrirane nezaposlenosti 10,7%, što je najveći pozitivni iskorak od rekordne 2008. i prije početka globalnog kriznog razdoblja. Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća u gospodarstvu iznosila je 4.711 kuna, što ukazuje na porast od 2,5% u odnosu na prethodnu godinu.

Slika 17. Struktura prihoda Zadarske županije po djelatnostima u 2015.



[www.hgk.hr](http://www.hgk.hr)

Iako trgovina na veliko još uvijek predstavlja najznačajniji gospodarski sektor županije po ostvarenim prihodima i broju zaposlenih, u Zadarskoj županiji prisutne su brojne proizvodne branše, a najznačajnija je svakako proizvodnja proizvoda od metala koja čini glavninu robnog izvoza županije sa 1.791 milijuna kuna robnog izvoza. Ribarstvo i marikultura te manjim dijelom i poljoprivreda zaslužni su za 9,2% ukupnih prihoda, 6,9% zaposlenih i gotovo 25% robnog izvoza županije.

U prilog tome govori i činjenica da je u Zadarskoj županiji sjedište većine hrvatskih uzgajivača tune, najvećeg uzgajivača bijele ribe i najveća koncentracija ribarske flote u Hrvatskoj. Poljoprivreda je okarakterizirana uzgojem i preradom voća i povrća u području Ravnih kotara, te brojnim višegodišnjim nasadima maslina, vinove loze i smokava.

#### 3.6.1. SOCIO-EKONOMSKI ASPEKTI OPĆINE

Socio-ekonomski aspekt određenog područja čine raspoloživi financijski, materijalni i ljudski resursi, strukturne osobine gospodarskog sustava, njegovih grana i područja koja pridonose općem društvenom blagostanju. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Općini Sveti Filip i

Jakov u lipnju 2016. godine registrirana je 201 nezaposlena osoba, što ukazuje na pozitivni pomak u smanjenju nezaposlenosti s obzirom na prethodne četiri godine.

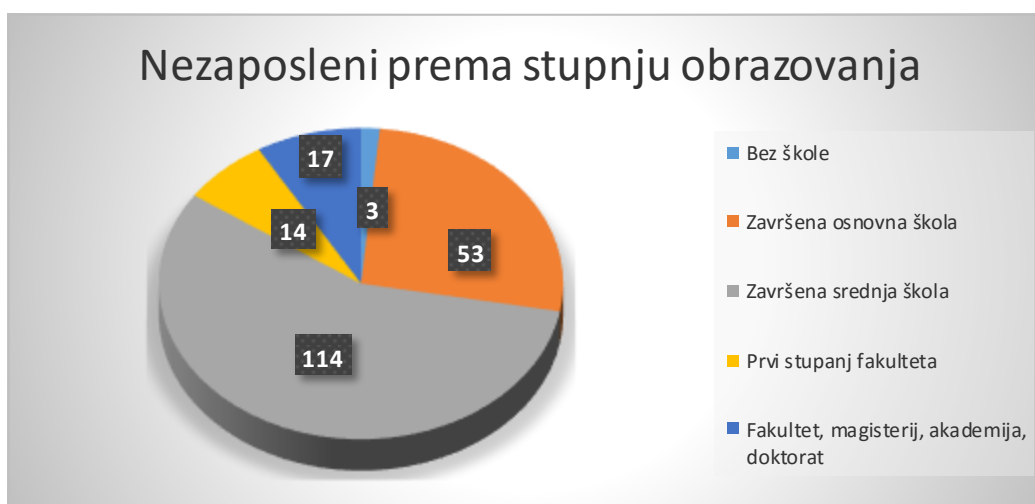
*Slika 18. Kretanje nezaposlenosti u Općini Sv. Filip i Jakov 2012.-2016.*



[www.hzz.hr](http://www.hzz.hr)

Smanjena nezaposlenost rezultat je postepenog oporavka nacionalnog gospodarstva, ali i intenzivnijeg razvoja turizma i jačanja Općine Sveti Filip i Jakov kao atraktivne turističke destinacije. Od 201 prijavljene nezaposlene osobe, 127 su žene i 74 muškarca. U nastavku je prikazana obrazovna struktura nezaposlenih osoba u Općini Sveti Filip i Jakov.

*Slika 19. Nezaposleni prema stupnju obrazovanja*



[www.hzz.hr](http://www.hzz.hr); 2016.

Prema posljednjim javno dostupnim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u Općini Sveti Filip i Jakov struktura nezaposlenih s obzirom na stupanj obrazovanja pokazuje da je najviše nezaposlenih sa završenom tek osnovnom školom i srednjom školom.

Kako bi se taj problem riješio, potrebno je poticati mještane na određene programe prekvalifikacija koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje ili stručnim usavršavanjem kroz specijalizirane programe unutar struke. Upravo bi se prekvalifikacijskim programima stekla nova zvanja koja bi omogućila bolji položaj na tržištu rada te samim time i veću mogućnost zapošljavanja s obzirom na dinamičnost uvjeta na tržištu rada i ubrzani razvoj društva u cjelini.

*Tablica 11. Struktura zaposlenih prema zanimanju*

	Zakonodavci, dužnosnici i direktori	Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci	Tehničari i stručni suradnici	Administrativni službenici	Uslužna i trgovačka zanimanja	Poljoprivrednici, šumari, ribari i lovci	Zanimanja u obrtu	Rukovoditelji postrojenja	Ostalo
M	33	40	91	56	148	31	133	130	76
Ž	10	82	98	101	221	14	9	15	78
SV	43	122	189	157	369	45	142	145	154

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011.

Iz tablice je vidljivo kako je većina radno aktivnog stanovništva općine Sveti Filip i Jakov zaposlena u sektorima uslužnih i trgovačkih zanimanja. Ista se pretežito odnose na sektor trgovine, ugostiteljstva i djelatnosti vezanih uz turizam. S obzirom da su djelatnosti vezane uz sektor uslužnih i trgovačkih zanimanja, usmjerena na radno intenzivne djelatnosti uslužnog i sezonskog tipa, cilj je stvoriti radna mjesta koja neće biti podložna sezonskim oscilacijama.

Sve gospodarske aktivnosti obavljaju se u poslovnim prostorima gospodarskih subjekata, budući da na prostoru općine trenutno ne djeluje poslovna ni gospodarska zona, ali je donesena odluka o osnivanju Zone zanatskih i servisnih djelatnosti Sv. Filip i Jakov.

Odlukom je potvrđeno da će se zona nalaziti unutar obuhvata Prostornog plana uređenja Općine Sveti Filip i Jakov i za koju je u izradi Urbanistički plan uređenja koji je započet Odlukom o izradi urbanističkog plana uređenja zone zanatskih i servisnih djelatnosti u naselju Sv. Filip i Jakov. Područje zone zanatskih i servisnih djelatnosti obuhvaća površinu od 20,09 hektara i čini izdvojeno građevinsko područje te se nastavlja zapadno od industrijske zone grada Biograda na Moru i spaja na njihovu komunalnu infrastrukturu. Područje zone još je neizgrađeno, a urbanističkim planom uređenja treba se omogućiti gradnja novih zanatskih, servisnih, obrtničkih, skladišnih, prodajnih te drugih sličnih sadržaja.

Tablica 12. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život

	Spol	Ukupno	Prihod i od stalno g rada	Prihodi od povremeno g rada	Prihodi od poljopriv rede	Mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Povremena potpora drugih	Bez prihoda
Općina Sv. Filip i Jakov	Sv.	4.606	1.264	191	59	1036	60	276	79	130	1.727
	M	2.264	689	89	40	509	34	105	43	72	798
	Ž	2.342	575	102	19	527	26	171	36	58	929

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2011.

Ako se promatra struktura stanovništva prema vrstama glavnih izvora sredstava za život, samo 27,44% odnosno, 1.264 stanovnika ostvaruje prihode od rada dok njih 22,49% odnosno, 1.036 stanovnika ostvaruje prihode od mirovine, 1,31% stanovnika ostvaruje prihode od vlastite imovine, dok svi ostali ostvaruju povremene prihode. Ovakva struktura stanovništva prikazuje nepovoljnu razvojnu situaciju, a navedeni problem postaje veći ukoliko se osobama bez prihoda pribroji i 5,99% stanovništva koji žive od socijalnih naknada, a koji s obzirom ne visinu prihoda predstavljaju margine društva. Navedeni pokazatelji ukazuju na potrebu projektnih aktivnosti koje će se usmjeriti na jačanje investicijskih ulaganja koja će generirati nova zapošljavanja i prihode te podići opću kvalitetu života u općini.

### 3.6.2. ŠUMARSTVO

Šumskogospodarska područja su najzastupljenije šumske površine u Općini Sveti Filip i Jakov. Nalaze se na velikom dijelu Općine, ali uglavnom kao površine zarasle makijom. Njihova funkcija je bazirana na zaštiti prostora od erozije, ali istovremeno utječe i na slikovitost te ambijentalnu vrijednost krajobraza. Šume posebne namjene uglavnom su namijenjene odmoru i rekreaciji. Na području šumskog područja postoji potreba gradnje primarne i sekundarne šumske prometne infrastrukture, a prvenstveno se podrazumijeva gradnja šumske ceste i uređenje sekundarnih traktorskih puteva.

### 3.6.3. POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENA PROIZVODNJA, STOČARSTVO I RIBARSTVO

Općina Sveti Filip i Jakov posjeduje značajan gospodarski potencijal, ponajprije okarakteriziran plodnim poljoprivrednim zemljištem i strateškim položajem. Izvanredni su uvjeti za razvoj poljoprivredno prehrambene proizvodnje, a osobito se izdvaja prostor Vranskog bazena kao jednog od najznačajnijih poljoprivrednih potencijala u regiji. Za intenzivniji razvoj poljoprivredno-prehrambene proizvodnje potrebno je realizirati dugogodišnje nacionalne planove o sustavu navodnjavanju područja Ravnih kotara, za što postoji određena dokumentacija i strateške studije, ali zbog obuhvata investicije i strateškog značaja, projekt se ne može realizirati na razini jedinice lokalne samouprave te je potrebno pripremiti dokumentaciju za financiranje projekta iz europskih fondova. U zaobalnom dijelu Općine gdje se nalaze naselja Donje i Gornje Raštane i Sikovo, značajan je uzgoj žitarica, krumpira, krmnog bilja i povrća, dok vinogradi i voćnjaci obuhvaćaju oko 20% ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta Općine. Primorski dio Općine karakterizira poljoprivredna proizvodnja mediteranskog tipa s uglavnom razvijenim kulturama masline.

Tablica 13. Broj PG-a s površinama

Općina Sveti Filip i Jakov	<3		>=3 i <20		>=20 i <100		Ukupno	
	Broj PG	Površina ha	Broj PG	Površina ha	Broj PG	Površina ha	Broj PG	Površina ha
	212	235,43	35	152,17	2	60,76	249	448,36

Izvor: APPRRR; ARKOD baza podataka 2015.

Ako se promatra razina čitave Zadarske županije prema javno dostupnim podatcima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, županija posjeduje 39.848 ARKOD parcela na površini od 20.156,49 hektara u vlasništvu 6.053 poljoprivredna gospodarstva. Na području Općine Sveti Filip i Jakov u ARKOD bazi je registrirano ukupno 249 poljoprivrednih gospodarstava koja svoje parcele obrađuju na površini od 448,36 hektara. Maslina je najbrojnija kultura koja se uzgaja na čitavom području Dalmacije sa 3.500.000 stabala (Zadarska županija 832.000 stabala), a njena namjena je gotovo isključivo za ulje, dok su ostale namjene slabo prisutne. Nakon maslina najznačajniji je uzgoj voćnih kultura: trešanja, maraska, smokava, breskvi, bajama, jabuka i čak 82 sorte vinove loze. U općini Sveti Filip i Jakov koja prema regionalizaciji vinogradarskih područja pripada u Zadarsko-Biogradsko vinogorje na vinogradarsku proizvodnju otpada 60,45 hektara zemljišta, a najčešće sorte vinove loze su: plavina crna, syrah, merlot, cabarnet sauvignon i grenache za crna vina i maraština bijela, ugni blanc i gegić bijeli za bijela vina. Povrtne i ratarske kulture odnose se na kukuruz, pšenicu, ječam i nešto soje te se uglavnom baziraju na uvoznim hibridima, dok se tradicijske sorte povrća mogu pronaći uglavnom u vrtovima i manjim okućnicama namijenjene isključivo vlastitoj potrošnji. Također je zastupljena plastenička proizvodnja, uglavnom povrća i to rajčice, blitve i salate. Istaknuti su proizvođači OPG Brzić koji se okušao u hidroponskoj proizvodnji rajčice, OPG Rupić i OPG Santini koji godišnje proizvodi 120 tona rajčice u zatvorenim platenicima. Kako bi se nastavio razvoj radno-intenzivnih kultura u Općini, potrebno je ulagati dodatne napore u tu vrstu proizvodnje i poticati podizanje platenika, sufinancirati tehnološki razvoj i daljnju edukaciju proizvođača.

Tablica 14. Parcele prema vrstama poljoprivrednog zemljišta; 2015.

Naselje	Staklenici	Oranice	Livada	Krški pašnjak	Vinograd	Maslinik	Voćne vrste	Miješani nasadi	Ostalo	Ukupno
D. Raštane	10,70	0	1,99	8,69	2,03	19,37	10,70	0,97	2,31	56,76
G. Raštane	47,63	0,26	13,18	10,91	9,44	10,56	10,53	1,70	0,56	104,78
Sv. Petar	1,80	0	0	0,90	0	6,64	0,16	0	0,35	9,85
Sikovo	179,40	1,20	10,84	13,54	4,22	16,84	3,66	1,46	11,14	242,30
Sv. Filip i Jakov	253,98	0	7,46	3,08	4,14	31,76	120	7,08	3,19	316,19
Turanj	5,81	4,18	0	0,45	0,08	26,99	0,13	0,99	22,19	60,81

[www.apprrr.hr](http://www.apprrr.hr)

Prema posljednjim podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz 2015. godine, vidljivo je da na području Općine Sveti Filip i Jakov najveći udio na zemljišnim parcelama zauzima staklenička proizvodnja i maslinarstvo. U stakleničkoj proizvodnji najviše se ističu naselja Sveti Filip i Jakov, Turanj te Sikovo, dok u maslinarstvu uz njih, veći udio ima i Turanj. Voćarske kulture specifične su za priobalna naselja, dok su livade, pašnjaci, vinogradi i miješani nasadi karakteristični za plodni dio Ravnih Kotara i zaobalna naselja Gornje i Donje Raštane te Sikovo.

Manja obiteljska poljoprivredna gospodarstva trebaju težiti ka intenzivnoj proizvodnji povrća, voća, vinove loze i sitne stoke te se treba postići maksimalna iskorištenost zemljišta, strojeva, radne snage, znanja i proizvodno - tehnoloških iskustava, jer samo takvi uvjeti proizvodnje mogu omogućiti opstanak malih obiteljskih gospodarstava koja u svojoj biti podrazumijevaju temelj razvoja gospodarstva na lokalnoj razini kao oslonac na velike poduzetnike i trgovačke sustave.

Općina Sveti Filip i Jakov više je orijentirana na poljoprivredno prehrambenu proizvodnju, nego na stočarski uzgoj. U nastavku slijedi tablica sa popisom brojnog stanja domaćih životinja na području Općine Sveti Filip i Jakov u 2015. godini.

*Tablica 15. Brojno stanje domaćih životinja; 2015.*

Općina Sv. Filip i Jakov	Govedo	Svinje	Magarci	Konji	Ovce	Koze
Br. gospodarstava	1	0	3	2	53	12
Br. životinja	1	0	4	2	2091	187

[www.hpa.hr](http://www.hpa.hr); 2015.

U Općini stanovništvo najviše uzgaja ovce i koze, što je i karakteristično za primorske Općine, a relativno malo brojno stanje razlog je uzgoja za vlastite potrebe. Za intenzivniji razvoj stočarstva planira se formiranje pašnjačkih zajednica kao najboljeg modela upravljanja pašnjacima, a s ciljem da se lokalnom stanovništvu omogući korištenje pašnjaka i ostvarenje potpore za isto. Pašnjačke zajednice obuhvatit će pašnjačke parcele Sikova te Gornjih i Donjih Raštana.

Ribarstvo je od davnina bila temeljna gospodarska djelatnost primorskih krajeva, gdje je svako domaćinstvo živjelo od ulova i prodaje ribe. Danas područje Općine nema razvijeno intenzivno ribarstvo, iako je dio morskog područja Općine evidentirano kao ribolovno, te nema ni jednog registriranog uzgajivača ribe. U Turnju postoji ribolovno iskrcajno mjesto, gdje se godišnje iskrca 1.373,50 kilograma ribe i drugih morskih organizama.

### **Razvojni problemi u poljoprivredi**

- male raštrkane parcele i nizak postotak iskorištenosti zemljišta
- nizak stupanj educiranosti poljoprivrednika
- nedostatak zainteresiranih mladih ljudi za bavljenje poljoprivredom
- neodgovarajuća opremljenost objekata za bavljenje poljoprivrednom djelatnošću
- slaba uporaba suvremene tehnologije i procesa u poljoprivredno-prehrambenoj proizvodnji
- usmjerenost poljoprivrede uglavnom na tradicionalne kulture
- nizak stupanj prerade poljoprivrednih proizvoda
- nepostojanje poljoprivredne zadruge i otkupne stanice
- slaba inicijativa poljoprivrednika za oblike udruženja i tržišnog nastupa
- slaba integriranost poljoprivrede u ponudu turizma

### **Razvojne potrebe u poljoprivredi**

- komasacija zemljišta, njegova racionalna uporaba i navodnjavanje Ravnih kotara
- davanje u zakup općinskog zemljišta
- edukacija poljoprivrednika
- poticanje ekološke poljoprivredne proizvodnje
- udruživanje maslinara u ekološki certificirani uzgoj i proizvodnju
- poticanje razvoja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u funkciji turizma
- poticanje otvaranja pogona za preradu i skladištenje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
- formiranje nove poljoprivredne zadruge
- uvođenje novih poljoprivrednih kultura za koje postoje optimalni uvjeti
- povezivanje lokalnih ugostitelja i trgovina s poljoprivrednim proizvođačima

#### **3.6.4. INDUSTRIJA, OBRTNIŠTVO I PODUZETNIŠTVO**

U ekonomiji za lokalne potrebe i lokalno tržište, Općina Sveti Filip i Jakov treba pronaći svoj interes, a u interakcijskom odnosu velike i male privrede, u njihovom kooperantskom povezivanju leži gospodarski razvitak Općine i to naročito u onim proizvodnim granama (prehrambena industrija) koje imaju na raspolaganju vlastite prirodne resurse Općine, poput: voća, povrća, vinove loze, masline i sl. Tek kada se uspostavi realizacija i intenzitet navedenih procesa, može se očekivati uravnoteženi i održivi razvoj Općine Sveti Filip i Jakov.

Poduzetnici predstavljaju osovinu lokalnog gospodarskog razvoja, stoga je njihove stavove potrebno pravilno prepoznati i uzeti u obzir prilikom kreiranja strategije razvoja. Potpora razvoju poduzetništva

predstavlja ključnu sastavnicu poticanja lokalnog razvoja, jer porast poslovnih aktivnosti ima potencijalno pozitivne efekte na životni standard stanovništva i to uglavnom kroz porast zaposlenosti i osobnih dohodaka. U nastavku je prikazana tablica osnovnih financijskih rezultata poduzetnika s područja Općine Sveti Filip i Jakov u korelaciji s podacima cijele županije.

*Tablica 16. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2014.*

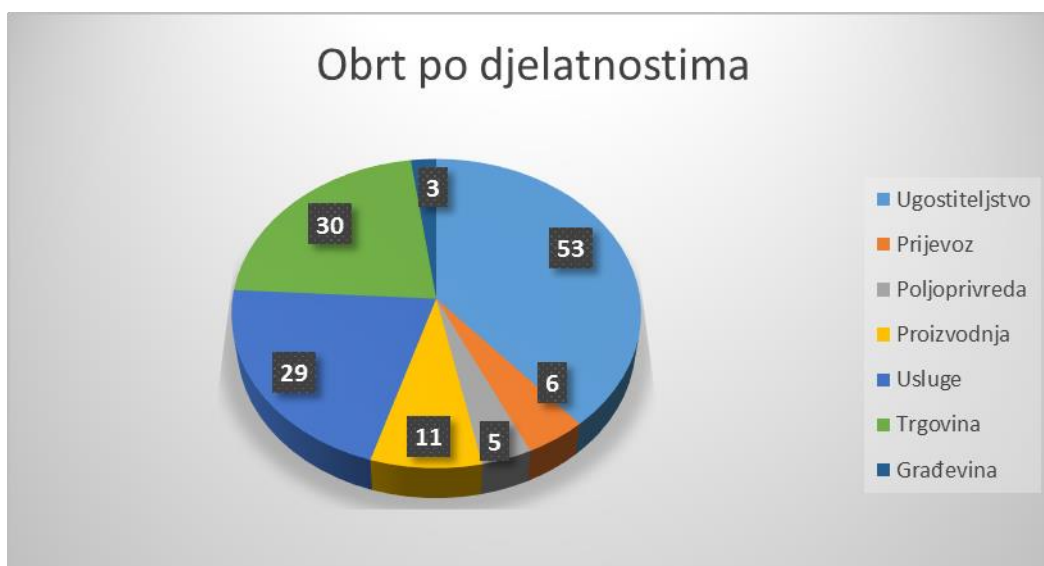
Županija/ Općina	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihodi	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Neto dobit
Zadarska županija	3.512	20.690	11.354.749	613.040	747.970	-134.930
Sv. Filip i Jakov	51	66	72.321	11.330	1.158	10.172

Izvor: Analiza financijskih rezultata; Fina 2014.

Na području općine posluje svega 51 poduzetnik što ukazuje na malu gospodarsku aktivnost te predstavlja veliki potencijal razvoja gospodarstva u samoj općini. Nameće se potreba otvaranja ureda za promociju i privlačenje investicija te pružanja pomoći i podrške malim i srednjim poduzetnicima, gdje bi se potencijalnim ulagačima predstavilo poslovno okruženje i konkurentna obilježja općine te stvorila pozitivna klima i uvjeti za jači angažman i suradnju poduzetnika, njihovo umrežavanje i razmjena informacija s ciljem unaprjeđenja poduzetničkog okruženja.

Poljoprivreda u općini predstavlja veliki gospodarski potencijal, no zbog objektivnih problema; malih rascjepkanih parcela, malog obujama proizvodnje, nezastupljenosti mladih u poljoprivrednoj proizvodnji, kao takva nije održiva. Okrupnjavanjem zemljišta te poticanjem mladih na bavljenje poljoprivrednom djelatnošću stvorilo bi preduvjete za otvaranje novih radnih mjesta te bi povećalo razinu poslovne aktivnosti stanovništva. Naglasak treba staviti na agroturizam u funkciji razvoja poduzetništva koji bi uz određene smjernice razvoja mogao postati jedan od važnijih pokretača kvalitete života u ruralnim područjima jer ne traži nužno izgradnju novih receptivnih kapaciteta, već se temelji na iskorištavanju postojećih resursa, osigurava pluriaktivnost i bolji plasman poljoprivrednih proizvoda, dodatne prihode poljoprivrednim proizvođačima te kao takav stvara povoljnu poduzetničku klimu i prepoznatljivost općine po svojim prirodnim, tradicionalnim, gastronomskim i kulturnim karakteristikama.

Slika 20. Obrt po djelatnostima u Općini Sv. Filip i Jakov



[www.hok.hr](http://www.hok.hr); 2015.

Prema posljednjim javno dostupnim podacima Hrvatske obrtničke komore, Područnog ureda u Zadru, na području Općine Sveti Filip i Jakov trenutno aktivno djeluju 137 obrta. Najveći udio zauzimaju uslužne djelatnosti u ugostiteljstvu i trgovini.

Budući da je malo gospodarstvo (obrnništvo i poduzetništvo) izrazito važan faktor u revitalizaciji gospodarskog razvitka Općine i cijele Županije, važno se usmjeriti na policentrične modele razvoja stabilnog i održivog gospodarstva koje će moći odgovoriti svim izazovima domaćeg i stranog tržišta.

Ostvarivanje gospodarskog razvitka uvjetovano je:

- poticanjem razvoja obrtništva i malog poduzetništva (stvaranjem obiteljskih proizvodnih poljoprivrednih gospodarstava),
- poticanjem realizacije interaktivnog odnosa velike i male privrede,
- usvajanjem proizvodnih programa konkurentnih na domaćem i stranom tržištu,
- poticanjem podizanja razine obrazovanja radnog stanovništva,
- poticanjem postepenog uvođenja novih proizvodnih linija.

Takvim pristupom gospodarstvu uspostavile bi se stabilne gospodarske strukture, razvio bi se kooperacijski model privređivanja, omogućio bi se rast ljudskog kapitala i povećala bi se kupovna moć i standard stanovništva.

### **Razvojni problemi u obrtništvu/malom i srednjem poduzetništvu**

- nepostojanje prostornih preduvjeta za obavljanje sekundarnih djelatnosti (poslovne zone)
- nedovoljno educirani poduzetnici za razvoj proizvodnih djelatnosti
- nedovoljna povezanost primarnog poljoprivrednog sektora s poduzetništvom
- neodgovarajući stupanj uporabe suvremenih tehnologija i inovacija

### **Razvojne potrebe u obrtništvu/malom i srednjem poduzetništvu**

- stvoriti/prilagoditi prostorno plansku dokumentaciju i administrativne uvjete za ubrzano uređenje gospodarskih zona (Zona zanatskih i servisnih djelatnosti)
- izgraditi potrebnu infrastrukturu za razvoj obrtništva, MSP-a
- poticati promjene u poslovanju poduzeća kroz uvođenje modernih procesa i ulaganja u razvoj i stvaranje proizvoda i usluga s većom dodanom vrijednosti
- omogućiti povoljnije uvjete zakupa zemljišta za potencijalne investitore
- potaknuti umrežavanje poduzetnika sa strukovnim udruženjima
- potaknuti povezivanje poduzetništva i poljoprivrede

U nastavku slijede rezultati zadovoljstva mještana trima osnovnim gospodarskim pokazateljima dobiveni anketom.

*Tablica 17. Anketni rezultati zadovoljstva gospodarskim pokazateljima*

Gospodarski pokazatelji	Ocjena 1 (%)	Ocjena 2 (%)	Ocjena 3 (%)	Ocjena 4 (%)	Ocjena 5 (%)	Ukupna ocjena
Zadovoljstvo mještana ponudom radnih mjesta u općini	18,75%	25,00%	23,75%	15,00%	17,50%	2
Zadovoljstvo mještana turističkom ponudom u općini	12,50%	21,25%	28,75%	25,00%	12,50%	3
Zadovoljstvo mještana ponudom OPG-a	12,50%	28,75%	30,00%	16,25%	12,50%	3
<b>Ukupna prosječna ocjena zadovoljstva gospodarskim pokazateljima</b>						<b>2,67</b>

Analizom anketnih rezultata mještana o razini zadovoljstva osnovnim gospodarskim pokazateljima, uočeno je relativno najveće nezadovoljstvo mještana. Nedovoljna ponuda radnih mjesta u Općini rezultat je dugogodišnje stagnacije nacionalnog gospodarstva i loših gospodarskih trendova, ali i stagnacije lokalnog poduzetništva. Turistička ponuda Općine poprilično je istovrsna, što je razlog nezadovoljstva mještana koji zapravo sudjeluju u kreiranju iste. Tu se nameće potreba stručnog informiranja mještana o mogućnostima financiranja razvoja turističke ponude, kako bi mogli proširiti turističku ponudu dodatnim sadržajima i povećanjem vlastitih smještajnih kapaciteta. Ponuda

obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava isključivo je ograničena na tradicionalne kulture ovog podneblja, što je i razlog umanjenog zadovoljstva mještana. Općina je predloženim razvojnim projektima obuhvatila sva razvojna područja i nastojat će kvalitetno i sustavno raditi na eliminaciji navedenih problema.

### 3.6.5. TURIZAM

Sektor turizma koji podrazumijeva pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane, u cijeloj Zadarskoj županiji bilježi kontinuirani rast pokazatelja poslovanja, baziranih na dolascima i noćenjima gostiju i rastu prihoda. Na području Zadarske županije u 2015. godini zabilježeno je 1.549.557 dolazaka i 10.716.935 noćenja. Turizam predstavlja najrazvijeniju i najunosniju djelatnost na području Općine Sv. Filip i Jakov. Glavna turistička mjesta su istoimeno naselje Sveti Filip i Jakov, Turanj i Sveti Petar na Moru. Naselje Sveti Filip i Jakov ujedno je gospodarsko i kulturno središte Općine te poznata turistička destinacija koja gostima pruža spoj veličanstvene dalmatinske prirode i čistog Jadranskog mora, bogatstvo kulturne baštine i modernog načina života. Turanj je turističko mjesto koje je šetnicom „Lungo mare“ spojeno sa središtem Sv. Filip i Jakovom. Karakterizira ga četiri kilometra duga obala i slikoviti pogled na mali arhipelag sa 16 otočića i jedini naseljeni otok Babac. Sveti Petar na Moru je tipično dalmatinsko mjesto koje odiše mirnim mediteranskim okruženjem i obiluje arheološkim i kulturno-povijesnim spomenicima. U nastavku je prikazana tablica s brojem dolazaka i noćenja gostiju u Općini Sveti Filip i Jakov u 2015. godini.

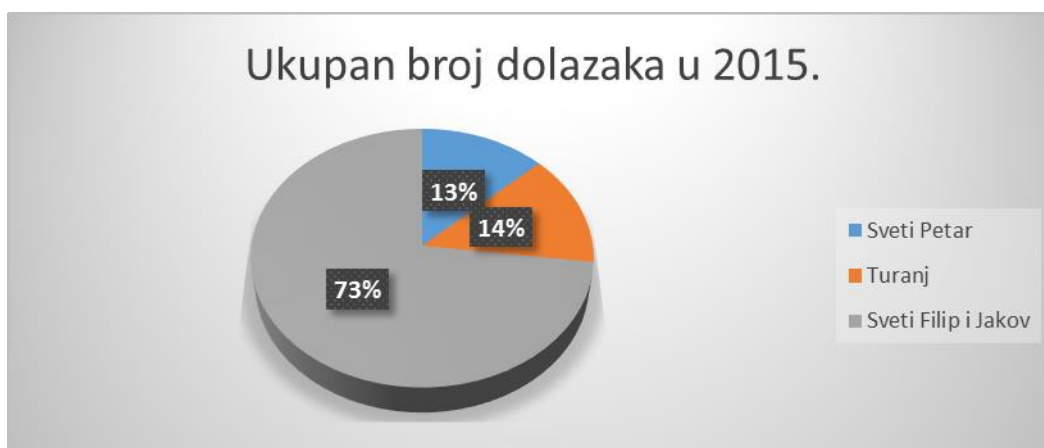
*Tablica 18. Broj dolazaka i turističkih noćenja*

Općina		Ukupno	Domaći	Strani	Indeks 2015./Indeks 2014.		
					Ukupno	Domaći	Strani
Sv. Filip i Jakov	Dolasci	54 328	11 120	43 208	106,4	113,6	104,7
	Noćenja	407 215	78 037	329 178	103,0	103,6	102,9

[www.dzs.hr](http://www.dzs.hr); 2015.

Podatci iz tablice o broju dolazaka i noćenja gostiju u Općini Sveti Filip i Jakov, kumulativ su svih smještajnih objekata u općini, od hotela, apartmanskih naselja, privatnog smještaja i kampova, a najveću popunjenost bilježe privatni smještaji sa čak 43% u udjelu ukupnih smještajnih kapaciteta.

Slika 21. Struktura dolazaka gostiju prema naseljima



[www.sv-filipjakov.hr](http://www.sv-filipjakov.hr)

Od svih naselja unutar Općine Sveti Filip i Jakov, najveći broj dolazaka i noćenja ostvaruje upravo naselje Sveti Filip i Jakov s čak 73% u ukupnom udjelu dolazaka. Na području Općine Sveti Filip i Jakov registrirano je 6.434 postelja i 1.647 soba.

Smještajni kapaciteti u Općini uglavnom se baziraju na tradicionalnom privatnom apartmanskom turizmu koji bilježi najviše noćenja u Općini. Hotelski turizam nešto je slabije razvijen te u Općini postoje svega tri hotela: Hotel Villa Donat sa standardom četiri zvjezdice te Hotel Alba i Mare Nostrum sa tri zvjezdice. Također postoje dva apartmanska naselja; Croatia i Margarita Maris te brojni kampovi: Đardin, Filip, Moče, Rio, Livade, Adria, Primorje, Antonio i Filko. U zaobilju postoje četiri kuće za odmor s bazenima koje nude drugačiju turističku ponudu od priobalnih smještajnih kapaciteta. Tipičan seoski ambijent, mediteransko zelenilo i aromatično bilje, u nedirnutom krajoliku daleko od turističke jeke postaje sve atraktivniji vid odmora među turistima. Potražnja za takvim kapacitetima sve je izraženija te je potrebno poticati takav vid turizma i prenamjenu postojećih objekata u funkciju turizma. Općina će u narednom razdoblju poticati gradnju hotela u Svetom Filip i Jakovu, izgradnju hotela i kampa Tustica u Svetom Petru na Moru i mjestu Turanj u zoni Krč uz Jadransku magistralu te izgradnju kampova i kamp odmorišta u svim naseljima općine.

Ono što turističku ponudu Općine Sveti Filip i Jakov čini još atraktivnijom, odnosi se na brojne aktivnosti i kulturno-zabavne manifestacije tokom cijele godine. U ljetnim mjesecima i srcu sezone, rivijera Sveti Filip i Jakov postaje idealan prostor za jedrenje sa mnogo sunčanih dana i dovoljno vjetra te pruža gostima koji su željni avanturističkog provoda, maksimalno uživanje. Također postoji i škola jedrenja na dasci koja osim tečajeva jedrenja nudi i najam opreme, a vaterpolo klub Gusar organizira turnire za brojne ekipe i sve one koji se žele okušati u ovom vidu vodenog sporta. Također postoje dva odbojkaška terena za odbojku na pijesku, jedan na mjesnoj plaži „Iza Banja“ i jedan u sklopu plaže apartmanskog naselja „Croatia“. Postoje i brojni teniski tereni za brojne rekreativce i profesionalne igrače te pješačko-biciklističke staze koje su povezane s Biogradom i Vranskim jezerom.

U Gornjim Raštanima postoji lovačka kuća, dom zбора lovaca Raštane koji su u sastavu Lovačkog društva „Jarebica“ iz Biograda na moru. Kuća je jedan od najljepših lovnih objekata u županiji koji doprinosi daljnjem razvoju seoskog i lovnog turizma općine, ali je potrebno ulagati u fond sitne divljači i uređenje okoliša s prihvatilištem sitne divljači te održavanje lovnih područja.

Na području Općine Sveti Filip i Jakov nalaze se četiri plaže ukupne dužine 1850 metara i ukupnom površinom od 44300 metara kvadratnih. Plaža „Iza Banja“ duga je 200 metara i površine 23000 metara kvadratnih. U glavnoj turističkoj sezoni, procijenjeni vršni kapacitet iznosi 5400 kupača. Plaža je mješovitog tipa s izmjenama pijeska, šljunka, kamena i betona, a kakvoća vode je izvrsna. Također ima prilagođen prilaz za osobe s invaliditetom. Jedini problem koji narušava sigurnost kupača na plaži je opasnost od urušavanja bedema koji se proteže čitavom dužinom plaže, a sanacija je predviđena za 2017. godinu. Plaža Morovička duga je 250 metara i široka 15 metara. Njeni vršni kapaciteti u jeku sezone dostižu brojku od 1300 kupača. Također je mješovitog tipa i proteže se uz glavnu mjesnu cestu. Plaža Croatia je duga 200 metara i široka 20 metara, a vršni kapaciteti ne prelaze 600 kupača. Plaža ima dobru opremljenost animacijskim i sportsko-rekreativnim sadržajima poput jedriličarskog kluba i surferskog centra. Iznad nje nalazi se apartmansko naselje Croatia. Posljednja uređena plaža naziva se Sveti Petar i duga je 700 metara te široka 20 metara. Vršni kapaciteti ne prelaze 1000 kupača te je mješovitog tipa. Sve četiri plaže opremljene su tuševima i toaletima, djelomično popratnim animacijskim sadržajem, kabinama za presvlačenje i ugostiteljskim objektima. Plaža „Iza Banja“ i Morovička imaju besplatni bežični Internet za posjetitelje. Kao jedan od prioriteta razvoja turizma, svakako je stavljanje u turističku funkciju i aktivacija turističke kamp zone Smiljevača u Raštanima Donjim.

### Oblici turizma u Općini Sveti Filip i Jakov

Općina Sveti Filip i Jakov osim tradicionalnog sezonskog i masovnog kupališnog turizma, razvija i sljedeće oblike turizma:

**Cikloturizam** je oblik turizma koji se bazira na aktivnom odmoru u prirodi, a uslijed rasta svjesnosti o zdravom životu još više dobiva na važnosti. Općina Sveti Filip i Jakov ima relativno dobro razvijenu biciklističku infrastrukturu, a staze su podijeljene na gradske *city* i zahtjevnije *mountain bike* staze. Gradske staze su cijelom dužinom asfaltirane i manje zahtjevne, dok su *mountain* staze dijelom asfaltirane, a djelom je makadam.

Tablica 19. Popis biciklističkih staza

Naziv staze	Relacija	Duljina
ĐIR	Turanj-Sv. Filip i Jakov-Biograd	7 km
ĐIRADA	Sv. Filip i Jakov-Sikovo-G. Raštane-D. Raštane	14 km
STAZA 1 ULTRA RIDE	Sv. Filip i Jakov	12,5 km
STAZA 2 Vidikovac	Sv. Filip i Jakov – Vidikovac Crni krug	3,2 km
STAZA 3 Staza kulture	Sv. Filip i Jakov- Sikovo-D. Raštane	17 km

[www.opcina-svfilipjakov.hr](http://www.opcina-svfilipjakov.hr)

Općina planira ulagati u daljnji razvoj biciklističke infrastrukture i dodatnog pratećeg sadržaja uz staze. Zbog općih turističkih karakteristika Općine, cikloturistima je na raspolaganju veliki izbor smještajnih kapaciteta i ugostiteljskih objekata. Staze dobro povezuju atraktivnu kulturnu baštinu, a staza 2 pruža prekrasni pogled s vidikovca Crni krug i Gradina za koje postoji potreba uređenja.

**Kulturni turizam** podrazumijeva posjete osoba određenoj destinaciji u cijelosti ili djelomično motivirane interesom za povijest, umjetnost, baštinu i stil života nekog mjesta. Općina Sveti Filip i Jakov ima bogatu kulturno-povijesnu baštinu koja je jednako zanimljiva domaćim i stranim turistima, a najčešće su to stari ljetnikovci, sakralna baština, kule i stare jezgre mjesta, ostavštine starih dvorova i parkovi (detaljno opisano u poglavlju 3.2.) U sklopu kulturnog turizma valja spomenuti mogućnost razvoja arheološkog turizma kao usko specijalizirane kategorije kulturnog turizma koji u posljednje vrijeme bilježi veliki interes gostiju, a kao potencijalno najatraktivnija destinacija ističe se podvodni arheološki turizam (ronilaštvo) na lokalitetu uz otočić Ričul gdje se nalaze ostaci potopljenog grada.

**Nautički turizam** je na području Općine Sveti Filip i Jakov u razvojnim počecima te bilježi stalan porast broja plovila i noćenja. Problem se javlja u njegovoj sezonalnosti, te je ukupno 80% noćenja nautičkih turista ostvareno u špici sezone od lipnja do rujna. Upravo iz tog razloga Općina planira ulagati u razvoj i unaprjeđenje brodskih luka i pristaništa s većim brojem vezova, a planira se izgradnja luke u svetom Petru na Moru za koju postoji idejno rješenje, izgradnja luke u Turnju za koju postoji situacijsko rješenje i u naselju Sveti Filip i Jakov za koju također postoji idejno rješenje. Za izgradnju navedenih luka, projektna dokumentacija je u fazi izrade. Kako bi nautički turizam zaživio u pravom smislu, potrebno je osmisliti turističke rute (otok Babac, Ričul) i događanja na rutama kako bi se podigla kvaliteta specifičnih oblika turizma i sustavno ulagati u izgradnju nautičke infrastrukture.

Od kulturno-zabavnih i gastronomskih manifestacija valja istaknuti: Filipijansko lito, manifestaciju Barakini i farabuti, Turanjsku feštu, Fjaka film festival, Lito folklor, međunarodni susret oldtimera, brojne ribarske noći, festival Slovo Rogovsko i druge manifestacije poput blagdana Sv. Roka koje su popraćene brojnim koncertima i domaćom gastronomskom ponudom.

Razvoj turizma u Općini Svet Filip i Jakov treba pratiti viziju turizma na nacionalnom nivou i vodit se Strategijom hrvatskog turizma 2020. Sustav vrijednosti nove vizije hrvatskog turizma temelji se na odgovorima na tri strateška pitanja:

- Kakav bi hrvatski turizam trebao biti?
- Koji su ključni preduvjeti razvoja hrvatskog turizma?
- Čime će hrvatski turizam privlačiti potražnju?

Kada se odgovori na ova pitanja, tada se dobiva konceptualni, operativni i proizvodni aspekt razvoja turizma. Stoga hrvatski turizam, pa tako i turizam općine Sveti Filip i Jakov treba polaziti od činjenice da bude prepoznatljiv (brendiran), dostupan tokom cijele godine, razvijen na cijelom području, raznovrstan i inovativan (prilagodljiv preferencijama turista). U operativnom segmentu mora omogućiti dugoročnu zaštitu prostora i održivo upravljanje ekosustavom, treba biti konkurentan, atraktivan za nove investicije, treba aktivirati državnu imovinu u svrhu razvoja, raditi na povećanju znanja i vještina na svim razinama te destinacijski upravljan. Sa proizvodnog aspekta treba istaknuti ključne sastavnice hrvatskog turističkog proizvoda kojima će privlačiti potražnju, vezano uz gostoljubivost, kvalitetu, autentičnost, raznovrsnost sadržaja i doživljaja te sigurnosnu razinu. Polazeći od ovih pretpostavki, može se kvalitetno raditi na razvoju turizma i turističke ponude Općine Svet Filip i Jakov. Ako se osvrnemo na rezultate turističkog prometa u 2015. godini koje je objavilo Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, onda je vidljivo da je u Zadarskoj županiji zabilježeno 1.535.972 turističkih dolazaka i 10.720.179 noćenja što ukazuje na visoki turistički potencijal ovog područja i rast od 5,48% u odnosu na prethodnu godinu.

Nedostatak smještajnih objekata više kategorije, ograničena ponuda autohtonih i kvalitetnih gastronomskih i enoloških usluga, kao i nedostatna kvalitetna infrastruktura, zabavni sadržaji i dodatni turistički proizvodi dio su turističkih elemenata u koje je potrebno kontinuirano ulagati. Kao jedan od temeljnih problema u razvoju sektora turizma svakako je sezonalnost koja nije ograničena samo na manja mjesta, već je problem čitavog hrvatskog turizma. S obzirom da je u srcu sezone turizam usmjeren isključivo na kupališni, nautički i avanturistički, potrebno je disperzirati turističku ponudu van sezonskog razdoblja na oblike kulturnog, wellness i cikloturizma.

### **Razvojni problemi u turizmu**

- koncentracija turističke potražnje u naselje Sv. Filip i Jakov
- izražena turistička sezonalnost (lipanj-rujan)
- neadekvatni smještajni kapaciteti
- nedostatak visokokvalitetnih smještajnih kapaciteta (hotela srednje i više kategorije)
- nepostojanje dovoljnog broja različitih turističkih sadržaja
- nedovoljna povezanost poljoprivrede i turizma
- nedovoljno specijaliziranih (tematiziranih) smještajnih objekata (obiteljski, wellness, sportski)
- slaba promocija turističke ponude na ciljnim tržištima
- nerazvijena turistička ponuda u zaobalju
- nedovoljno razvijeni seoski turizam, avanturistički, izletničko-arheološki, poslovni i cikloturizam

### **Razvojne potrebe u turizmu**

- uravnoteženi i održiv turistički razvoj utemeljen na kombinaciji turizma i poljoprivrede
- poboljšanje komunalne infrastrukture za razvoj turizma
- poticanje razvoja hotelskog turizma za skuplju klijentelu
- unaprjeđenje smještajnih objekata u turizmu i obvezna kategorizacija istih ( privatni smještaj, apartmani, turistička naselja, kampovi)
- uvođenje turističkog sadržaja dodane vrijednosti
- razviti turističku ponudu u zaobalju
- ulaganje u razvoj nautičkog turizma, cikloturizma, seoskog turizma (prkosi sezonalnosti)
- osmišljavanje turističkih programa, izletničkih ruta ( Babac-Ričul)
- turističko brendiranje Općine, promocija na eminentnim tržištima
- razvoj projekata prekogranične suradnje

### 3.7. INSTITUCIJA RAZVOJNOG UPRAVLJANJA

**Općina Sveti Filip i Jakov** je priobalna općina osnovana 1994. godine i od tada djeluje samostalno kao jedinica lokalne samouprave, smještena u jugoistočnom dijelu Zadarske županije. Površina općine iznosi 47,89 km<sup>2</sup> te broji 4.606 stanovnika u šest naselja smještenih uzduž obale i zaobalju. Općina objedinjuje šest naselja: Donje Raštane, Gornje Raštane, Sikovo, Sveti Filip i Jakov, Sveti Petar na Moru, Turanj i tri otoka: Otok Babac, Frmić i Planac.

Tijela Općine Sveti Filip i Jakov čine općinsko vijeće i načelnik. Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave, koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine, te obavlja i druge poslove u skladu s Ustavom, zakonom i Statutom. Općinsko vijeće Općine Sveti Filip i Jakov broji 13 članova, dok načelnik zastupa općinu i nositelj je izvršne vlasti.

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave, koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu s Ustavom i Statutom. Općinskim vijećem predsjedava predsjednik i potpredsjednik vijeća, a njihova je funkcija počasna i za obnašanje dužnosti se ne prima plaća.

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne samouprave kao i poslova državne uprave ustrojen je jedinstveni upravni odjel, koji svojim radom omogućuje ostvarivanje prava i potreba građana i pravnih osoba. Odjel je samostalan u okviru svog djelovanja i odgovara isključivo načelniku i Općinskom vijeću.

Općina je jedinica lokalne samouprave koja se osniva u pravilu (nije isključeno) za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva. (Zakon o lokalnoj i područnoj samoupravi, NN 33/01, 60/01, 109/07, 125/08). Općina u svom upravnom djelokrugu obavlja sljedeće poslove:

- uređenje naselja i stanovanja,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- briga o djeci,
- socijalna skrb,
- primarna zdravstvena zaštita,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kultura, tjelesna kultura i sport,
- zaštita potrošača,
- zaštita i unaprjeđenje prirodnog okoliša,
- protupožarna zaštita i civilna zaštita,
- sigurnost prometa na području općine,
- ostali poslovi sukladno posebnim zakonima.

### 3.7.1. MEĐUNARODNA SURADNJA

Općina Sveti Filip i Jakov je u pobratimljenom odnosu s mađarskim gradom Mohač, a suradnja je započela potpisivanjem Sporazuma o suradnji i uspostavljanju prijateljskih odnosa 18. svibnja 2014. godine u gradu Mohaču te naknadno, potpisivanjem istog Sporazuma u Općini Sveti Filip i Jakov 17. kolovoza 2014. na obilježavanju Dana Općine. Potpisivanjem Sporazuma Općina Sveti Filip i Jakov te grad Mohač, obvezali su se surađivati u područjima koje provodi EU:

- kultura
- turizam
- sport
- obrazovanja
- poljoprivreda

Međunarodna suradnja uključuje razmjenu iskustava i posjete između zastupnika samoupravnih, obrazovnih te civilnih udruga.

### 3.7.2. KARAKTERISTIKE PLANA PROSTORNOG UREĐENJA

Plan prostornog uređenja Općine Sveti Filip i Jakov, osnovni je dokument prostornog uređenja kojim se uspostavlja trajna osnova planiranja, gospodarenja i praćenja procesa u prostoru i okolišu te se zasniva na načelu racionalnog korištenja prostora i štednji resursa. U prostornom planu određena su područja vrijednih resursa na kojima je isključena prenamjena prostora. Prostornim planom uređenja planirano je infrastrukturno uređenje novog dijela naselja Rabatin („ispod škole“) gdje je u tijeku prodaja građevinskih terena.

*Tablica 20. Naselja prema Planu prostornog uređenja*

Naselja Općine Sv. Filip i Jakov	GP	Izgrađeni dio		Neizgrađeni dio	
	Ha	Ha	%	Ha	%
Naselja unutar ZOP-a:					
Sveti Filip i Jakov	138,03	105,67	76,56	32,36	23,44
Sveti Petar na Moru	83,76	47,06	56,18	36,7	43,82
Turanj (s otokom Babac)	102,22	79,08	77,36	23,14	22,64
Naselja izvan ZOP-a:					
Sveti Filip i Jakov	27,82	16,76	60,24	11,06	39,76
Donje Raštane	95,88	67,93	70,85	27,95	29,15
Gornje Raštane	91,18	63,61	69,76	27,57	30,24
Sikovo	62,89	45,63	72,56	17,26	27,44

[www.opcina-svfilipjakov.hr](http://www.opcina-svfilipjakov.hr)

Tablica 21. lokaliteti i cjeline od posebne važnosti

Naselje	Ruralno-urbana cjelina	Spomenik graditeljstva	Arheološko područje/lokalitet
<b>Sveti Filip i Jakov</b>	Kulturno-povijesna cjelina Sveti Filip i Jakov (Z-2964) Ulica i Vlaka pučko graditeljstvo: Baturov stan Kutijin stan Prtenjače	Stara župna crkva Sv. Mihovila (Z-3207) Crkva Sv. Roka (Sv. Mihovil) (Z-1228) Kuća Eškinja Ljetnikovac Borelli	Ostaci rustičke vile s pristaništem sa Z strane otočića Frmić (Z-44) Kapelica Dvorine-ostaci rogovskog dvora (Z-3396) Vilišnice Ostaci akvedukta
<b>Raštane Donje</b>	pučko graditeljstvo: Galešići Deme	Crkva Sv. Ivana Krstitelja	Podjaruge Arheološki ostaci crkve (P-3563)
<b>Raštane Gornje</b>	pučko graditeljstvo: Lužine Mikulići Viterinci	Crkva Sv. Jurja	Grudine Ostaci crkve Sv. Jure na položaju Crkvine Crkvine (Tičevo) Veterinci
<b>Sikovo</b>	pučko graditeljstvo: Zubčići Eškinjev stan	Crkva Sv. Nikole	Crkvina i Koinka podno brda Osridak
<b>Sveti Petar na Moru</b>	pučko graditeljstvo kuća Colić	Crkva Sv. Petra	Pećina Buta Kulina Gradina Pećina Vukašinov krug Ostaci akvedukta, rimska zgrada blizu akvedukta
<b>Turanj</b>	Kulturno-povijesna cjelina mjesta Turanj (Z-4009) Zaseok Mandići i kula Fortica na otoku Babcu (Z-4097)	Crkva Uznesenja BDM na groblju (Z-2806) Crkva Gospe od Karmela Crkva Sv. Andrije na Babcu (Z-2628) Kula (Z-3018) Svjetionik na Babcu (P-3623)	Tukljača (P-3570) Ostaci antičke rustičke vile na položaju Tukljača i podmorskog nasipa između rta Tukljača i otočića Ričul (Z-16) Crni krug Gradina na Ričulu (Z-4010) otočić Babac-Svjetionik na Babcu-P-3623, Arheološki ostaci crkve na Babcu P-3939 Gradina u Turnju (Z-4092) Ostaci antičkog pristaništa uz II obalu otočića Galešnjaka (Z-76) Arheološki lokalitet Tukljača (P-3570) Tumuli na otoku Galešnjaku

[www.opcina-svfilipjakov.hr](http://www.opcina-svfilipjakov.hr)

### 3.7.3. AKTIVNO VOĐENJE PRORAČUNA

Proračun Općine predstavlja dokument kojim se procjenjuju i iskazuju godišnji prihodi i primitci te utvrđuju iznosi izdataka i drugih plaćanja. Općina Sveti Filip i Jakov ostvaruje sljedeće prihode:

- gradski porezi, prirez, naknade, doprinosi i pristojbe u skladu sa zakonom i posebnim odlukama Općinskog vijeća,
- prihodi od stvari u vlasništvu Općine i imovinskih prava,
- prihodi od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Općine, odnosno u kojima Općina ima udjele ili dionice,
- prihodi od koncesija,

- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje propiše Općina sukladno zakonu,
- udio u zajedničkim porezima sa Zadarskom županijom i Republikom Hrvatskom,
- dodatni udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije prema posebnom zakonu,
- od sredstava pomoći i dotacija Republike Hrvatske predviđenih u državnom proračunu i
- drugi prihodi utvrđeni zakonom.

Tablica 22. Proračun za 2016. i projekcija za 2017./2018.

PROJEKCIJA PRORAČUNA – opći dio		1	2	3	2/1	3/2	3/1
		2016	2017	2018		Index	
<b>A. RAČUN PRIHODA I RASHODA</b>							
6	Prihodi od poslovanja	22.950.000,00	24.090.000,00	25.277.000,00	105,0%	104,9%	110,1%
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	1.200.000,00	1.260.000,00	1.323.000,00	105,0%	105,0%	110,3%
3	Rashodi poslovanja	16.798.700,00	17.638.635,00	18.495.191,75	105,0%	104,9%	110,1%
4	Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	6.580.300,00	6.901.815,00	7.254.780,75	104,9%	105,1%	110,3%
	<b>RAZLIKA – MANJAK</b>	771.000,00	809.550,00	850.027,50	105,0%	105,0%	110,3%
<b>B. RAČUN ZADUŽIVANJA/FINANCIRANJA</b>							
5	Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajma	771.000,00	809.550,00	850.027,50	105,0%	105,0%	110,3%
	<b>NETO ZADUŽIVANJE/FINANCIRANJE</b>	-771.000,00	-809.550,00	-850.027,50	105,0%	105,0%	110,3%
	<b>VIŠAK/MANJAK + NETOZADUŽIVANJE/FIN.</b>	0,00	0,00	0,00	0,0%	0,0%	0,0%

[www.opcina-svfilipjakov.hr](http://www.opcina-svfilipjakov.hr)

Općina je izdala Plan razvojnih programa Općine Sveti Filip i Jakov za razdoblje od 2016. do 2018. godine iz kojeg je vidljivo da za unaprjeđenje zaštite okoliša i kvalitete života kroz razvoj komunalne infrastrukture i usluga u 2016. godina planira izdvojiti 5.478.000,00 kuna u sustav odvajanja oborinskih voda, javnu rasvjetu, tržnice, vodovod i kanalizaciju i upravljanje imovinom. Općina Sveti Filip i Jakov je za tekuću 2016. godinu predvidjela i u Planu proračuna osigurala iznos od 394.836,93 kune za proširenje lokalnih temeljnih usluga te unaprjeđenje turističke ponude Sv. Filip i Jakova.

Ako se promatra trend kretanja proračuna Općine Sveti Filip i Jakov od 2013. godine do 2016. godine, može se primijetiti da je značajniji rast proračunskih sredstava uslijedio nakon 2013. godine i ponovo 2016. godine.

Slika 22. Kretanje općinskog proračuna 2013.-2016.



[www.opcina-svfilipjakov.hr](http://www.opcina-svfilipjakov.hr)

## 4. SWOT ANALIZA

Kako bi se odredio najpovoljniji način realiziranja Plana ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov, potrebno je izraditi kvalitetnu analizu stanja. To podrazumijeva da Općina treba sagledati sve vanjske i unutarnje čimbenike kako bi se dobio uvid u trenutno stanje i spoznao najbolji način ostvarenja željenih dugoročnih ciljeva. SWOT analiza kao jedan od instrumenata za kreiranje Plana ukupnog razvoja, podrazumijeva kvalitetnu analitičku metodu koja kroz četiri osnovna čimbenika nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje Općine.

Važno je napomenuti da unutarnje čimbenike, a to su snage i slabosti, određujemo na temelju prošlosti, a rezultat su trenutnog stanja, dok vanjski čimbenici, a to su prilike i prijetnje, predstavljaju budućnost temeljenu na prošlosti i trenutnom stanju. Nakon izrade analize stanja po svim strateškim područjima razvoja Općine Sveti Filip i Jakov, dobiven je temelj za izradu SWOT analize koja će poslužiti za daljnje utvrđivanje ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera. Cilj izrade SWOT analize je pojasniti informacije i podatke dobivene analizom postojećeg stanja, kroz utvrđivanje snaga, slabosti, prilika i prijetnji u kontekstu razvojnog potencijala.

- Snage su područja, resursi i sposobnosti unutar Općine Sveti Filip i Jakov na koje se Općina može osloniti u daljnjem razvoju s najvećim mogućnostima za uspjeh.
- Slabosti ukazuju na područja, resurse i sposobnosti unutar Općine koja ograničavaju ili onemogućuju daljnji razvoj te ih je potrebno ublažiti ili ukloniti.
- Prilike su područja, resursi i sposobnosti izvan Općine koje bi Općina mogla iskoristiti za svoj daljnji razvoj na način da poveća svoje trenutne snage i/ili umanj svoje slabosti.
- Prijetnje su područja, resursi i sposobnosti izvan Općine koje mogu potencijalno ugroziti daljnji razvoj Općine, kroz djelovanje na smanjenje snaga i povećanje vlastitih slabosti.

Tablica 23. SWOT analiza Općine Sv. Filip i Jakov

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Očuvan krajobrazni prostor i bogata prirodna baština</li> <li>• Brojna i atraktivna kulturno-povijesna baština</li> <li>• Dobar geo-prometni položaj</li> <li>• Kontinuirani rast populacije</li> <li>• Visoki radni kontingent (68%)</li> <li>• Smanjena nezaposlenost</li> <li>• Dobra primarna odgojno-obrazovna infrastruktura</li> <li>• Atraktivna turistička lokacija i tradicija turizma</li> <li>• Visoka kakvoća mora</li> <li>• Brojni turistički sadržaji</li> <li>• Kontinuirani rast turističkih dolazaka i noćenja</li> <li>• Raznovrsni kulturno-zabavni programi</li> <li>• Brojne udruge civilnog društva</li> <li>• Plodno tlo zaobalnih naselja</li> <li>• Pogodni uvjeti za poljoprivredu, voćarstvo, vinogradarstvo i maslinarstvo</li> <li>• Optimalni uvjeti za razvoj ruralnog turizma</li> <li>• Potencijal za obnovljive izvore energije (sunce/vjetar)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nedovoljno razvijena svijest o važnosti prirodne i kulturne baštine</li> <li>• Slaba integriranost kulturno-povijesne baštine u ponudu turizma</li> <li>• Negativni prirodni prirast</li> <li>• Neadekvatna obrazovna struktura stanovništva</li> <li>• Nedovoljno programa cjeloživotnog učenja i usavršavanja</li> <li>• Nerazvijena komunalna infrastruktura</li> <li>• Neriješeni problemi vodoopskrbe u zaobalju</li> <li>• Neriješen sustav gospodarenja otpadom</li> <li>• Loše stanje nerazvrstanih cesta i biciklističke infrastrukture</li> <li>• Premalen kapacitet mjesnih groblja</li> <li>• Nedostatak dječjih igrališta</li> <li>• Nedostatak domova za starije i nemoćne</li> <li>• Nedovoljno razvijen hotelski turizam</li> <li>• Slabo razvijena vanezonska turistička ponuda</li> <li>• Mala i rascjepkana zemljišta</li> <li>• Neriješeni imovinsko pravni odnosi</li> <li>• Loše upravljanje poljoprivrednom zadrugom</li> <li>• Neizgrađena zanatsko-servisna poslovna zona</li> <li>• Neiskorišten potencijal za uzgoj koza i ovaca</li> <li>• Slaba zastupljenost mladih u poljoprivredi</li> <li>• Neadekvatni prostori društvenih i kulturnih ustanova</li> <li>• Nedovoljno razvijeno poduzetništvo</li> <li>• Niska poslovna aktivnost poduzetnika</li> <li>• Slaba uključenost mještana u lokalni razvoj</li> </ul>

PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Razvoj ruralnog turizma i ostalih selektivnih oblika turizma</li> <li>• Razvoj hotelskog turizma</li> <li>• Unaprjeđenje biciklističkih staza i razvoj ciklo turizma</li> <li>• Veća iskorištenost kulturne i prirodne baštine u svrhu unaprjeđenja turističke ponude</li> <li>• Povoljni uvjeti za razvoj ekološke poljoprivrede</li> <li>• Komasacija zemljišta i intenzivna poljoprivredna proizvodnja</li> <li>• Pašnjačke zajednice</li> <li>• Otvaranje pogona za preradu voća i povrća</li> <li>• Razvijeno vinogradarstvo i vinarstvo (vinske ceste)</li> <li>• Unaprjeđenje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava proširenjem djelatnosti u ruralni turizam</li> <li>• Udruživanje poljoprivrednih proizvođača s ciljem podizanja konkurentnosti</li> <li>• Unaprjeđenje komunalne i prometne infrastrukture</li> <li>• Unaprijeđena društvena infrastruktura</li> <li>• Centar za rehabilitaciju i dom za starije i nemoćne</li> <li>• Mogućnost ulaganja u OIE zbog velikog broja sunčanih sati</li> <li>• Izvrsna kakvoća mora</li> <li>• Sportsko rekreativni turizam kao rastuća gospodarska grana u svijetu</li> <li>• Regionalno povezivanje i prekogranična suradnja</li> <li>• Aktivna zanatsko-servisna poslovna zona</li> <li>• Poticanje obrtništva, malog i srednjeg poduzetništva</li> <li>• Dostupnost i veća iskoristivost financiranja privatnog, javnog i civilnog sektora (EU fondovi)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nastavak loše gospodarske situacije</li> <li>• Neodgovarajuća provedba politike ruralnog razvoja</li> <li>• Učestale promjene u političkim strukturama</li> <li>• Učestale izmjene zakonske regulative</li> <li>• Loše raspolaganje prirodnim resursima</li> <li>• Loše gospodarenje otpadom</li> <li>• Elementarne nepogode</li> <li>• Rizik od požara</li> <li>• Pad turističke potražnje kao posljedica mogućih ratnih sukoba ili ekoloških katastrofa</li> <li>• Jačanje susjednih konkurentskih turističkih destinacija</li> <li>• Odlazak visokoobrazovanog stanovništva</li> <li>• Neaktivna Poslovna zona</li> <li>• Nedovoljno zainteresiranih investitora</li> <li>• Slaba iskoristivost sredstava iz fondova EU namijenjenih privatnom sektoru</li> <li>• Nedovoljni interes stanovništva za projekte od općeg interesa</li> <li>• Depopulacija ruralnog područja što otežava gospodarski rast</li> <li>• Starenje stanovništva</li> <li>• Nepovoljni uvjeti financiranja gospodarskog rasta</li> </ul>

## 5. VIZIJA, MISIJA I CILJEVI RAZVOJA

Viziju razvoja Općine Sveti Filip i Jakov čine sastavnice koje omogućuju podizanje kvalitete života i podrazumijevaju usklađenost i sinergiju gospodarske, društveno-socijalne i ekološke razvojne dimenzije. Budući da okruženje ima znatan utjecaj na život u zajednici, potrebno je njegovati vrijednosti prirodne i kulturne baštine te očuvati nematerijalnu baštinu i tradicijske vrijednosti kako bi se očuvao identitet i prepoznatljivost Općine Sveti Filip i Jakov. U sklopu Programa ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov, vizija podrazumijeva osnovno polazište u procesu strateškog planiranja te je definirana interaktivnim pristupom projekcije budućeg stanja.

### VIZIJA

**Općina Sveti Filip i Jakov prepoznatljiva je turistička destinacija, sređene infrastrukture i čistog okoliša, očuvane prirodne i kulturne baštine te razvijenog i konkurentnog gospodarstva.**

### MISIJA

**Općina Sveti Filip i Jakov poticati će razvoj turizma temeljenog na očuvanoj kulturnoj i prirodnoj baštini, čistom okolišu i atraktivnoj turističkoj ponudi. Kroz ulaganje u razvoj infrastrukture, konkurentne poljoprivredno-prehrambene proizvodnje te poticanje malog i srednjeg poduzetništva omogućiti će zapošljivost lokalnog stanovništva i njegovu uključenost.**

## 5.1. CILJEVI RAZVOJA

Dugoročni ciljevi proizlaze iz vizije Općine Sveti Filip i Jakov te predstavljaju smjernice razvojnih opredjeljenja. Svaki pojedini cilj unutar sebe sadrži razrađene strateške prioritete, a za svaki strateški prioritet utvrđuju se provedbene mjere (aktivnosti) koje osiguravaju njegovo ostvarenje. Upravo mjere podrazumijevaju konkretne akcije i pravce realizacije Plana ukupnog razvoja Općine Sveti Filip i Jakov. Za ostvarivanje vizije Općine Sveti Filip i Jakov utvrđena su tri cilja od strateškog značaja za razvoj Općine sa pripadajućim prioritetima.

Tablica 24. Ciljevi razvoja i prioriteti

CILJEVI RAZVOJA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV		
1. POVEĆANJE GOSPODARSKE KONKURENTNOSTI I UNAPRJEĐENJE TURIZMA	2. UNAPRJEĐENJE INFRASTRUKTURNOG SUSTAVA I ZAŠTITA OKOLIŠA	3. UNAPRJEĐENJE KVALITETE ŽIVOTA
STRATEŠKI PRIORITETI		
1.1. Unaprjeđenje poljoprivredno prehrambene proizvodnje, vinogradarstva i stočarstva	2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture	3.1. Ulaganje u unaprjeđenje obrazovanja
1.2. Umrežavanje poljoprivredno prehrambenih proizvođača	2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture i održavanje javnih površina	3.2. Razvoj kulturnih djelatnosti
1.3. Unaprjeđenje poduzetničkog okruženja i poticanje ulaganja	2.3. Zaštita okoliša i održivo upravljanje resursima	3.3. Unaprjeđenje društvenog života i infrastrukture
1.4. Poboljšanje turističke infrastrukture i kvalitete smještaja		
1.5. Razvoj selektivnih oblika turizma i promocija turističkih sadržaja		

Na temelju definirane vizije i misije Općine Sveti Filip i Jakov te gore navedenim strateškim ciljevima Plana ukupnog razvoja, predloženi su ključni razvojni prioriteti i mjere za ostvarenje pojedinog razvojnog cilja, kako je prikazano u tablici koja slijedi:

*Tablica 25. Provedbene mjere*

<b>1.</b>	<b>Povećanje gospodarske konkurentnosti i unaprjeđenje turizma</b>
<b>1.1.</b>	<b>Unaprjeđenje poljoprivredno prehrambene proizvodnje, vinogradarstva i stočarstva</b>
<b>1.1.1.</b>	<i>Izrada plana i programa održive poljoprivrede</i>
<b>1.1.2.</b>	<i>Komasacija zemljišta i njegova racionalna uporaba i navodnjavanje</i>
<b>1.1.3.</b>	<i>Edukacija poljoprivrednih proizvođača po tematskim područjima</i>
<b>1.1.4.</b>	<i>Uvođenje novih poljoprivrednih kultura</i>
<b>1.1.5.</b>	<i>Poticanje proizvodnje, prerade i trženja poljoprivredno prehrambenih proizvoda</i>
<b>1.1.6.</b>	<i>Unaprjeđenje vinogradarske proizvodnje</i>
<b>1.1.7.</b>	<i>Poticanje osnivanja pašnjačkih zajednica</i>
<b>1.2.</b>	<b>Umrežavanje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača</b>
<b>1.2.1.</b>	<i>Formiranje nove poljoprivredne zadruge</i>
<b>1.2.2.</b>	<i>Povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju</i>
<b>1.2.3.</b>	<i>Formiranje otkupne stanice poljoprivredno-prehrambenih proizvoda</i>
<b>1.3.</b>	<b>Unaprjeđenje poduzetničkog okruženja i poticanje ulaganja</b>
<b>1.3.1.</b>	<i>Edukacija poduzetnika i poticanje njihova udruživanja</i>
<b>1.3.2.</b>	<i>Razvoj Zone zanatskih i servisnih djelatnosti</i>
<b>1.3.3.</b>	<i>Otvaranje ureda za privlačenje investicija</i>
<b>1.3.4.</b>	<i>Poticanje poduzetničke inicijative dugotrajno nezaposlenih i ranjivih skupina</i>
<b>1.4.</b>	<b>Poboljšanje turističke infrastrukture i kvalitete smještaja</b>
<b>1.4.1.</b>	<i>Poticanje izgradnje i kategorizacije svih smještajnih objekata u turističkoj ponudi (kamp, tur. naselje, privatni)</i>
<b>1.4.2.</b>	<i>Poticanje izgradnje hotelskih kapaciteta više i srednje kategorije</i>
<b>1.4.3.</b>	<i>Tematiziranje smještajnih objekata (obiteljski, sportski, poslovni, wellness)</i>
<b>1.4.4.</b>	<i>Unaprjeđenje kapaciteta za nautički turizam</i>
<b>1.4.5.</b>	<i>Unaprjeđenje cikloturizma uređenjem dodatne cikloturističke infrastrukture</i>
<b>1.5.</b>	<b>Razvoj selektivnih oblika turizma i promocija turističkih sadržaja</b>
<b>1.5.1.</b>	<i>Poticanje edukacije stanovništva o mogućnostima razvoja turističkih sadržaja i načinima njihova financiranja</i>
<b>1.5.2.</b>	<i>Poticanje razvoja turizma na seoskim domaćinstvima (agroturizam, vinske ceste, ceste maslinova ulja)</i>
<b>1.5.3.</b>	<i>Poticanje razvoja kulturnog turizma na priobalju i otocima (izletnički kulturno-povijesni/arheološki)</i>
<b>1.5.4.</b>	<i>Poticanje socijalnog poduzetništva u turizmu</i>
<b>1.5.5.</b>	<i>Izrada promotivnog materijala s pripadajućim turističkim sadržajima</i>
<b>1.5.6.</b>	<i>Promoviranje turističke ponude na ciljnim tržištima</i>
<b>2.</b>	<b>Unaprjeđenje infrastrukturnog sustava i zaštita okoliša</b>
<b>2.1.</b>	<b>Unaprjeđenje komunalne infrastrukture</b>
<b>2.1.1.</b>	<i>Izgradnja i priključak naselja na javnu vodoopskrbnu mrežu</i>
<b>2.1.2.</b>	<i>Izgradnja suvremene kanalizacijske infrastrukture s pročišćivačem otpadnih voda</i>

<b>2.1.3.</b>	<i>Unaprjeđenje sustava javne rasvjete</i>
<b>2.1.4.</b>	<i>Proširenje mjesnih groblja i izgradnja ispračajnica</i>
<b>2.2.</b>	<b>Unaprjeđenje prometne infrastrukture i održavanje javnih površina</b>
<b>2.2.1.</b>	<i>Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta</i>
<b>2.2.2.</b>	<i>Izgradnja biciklističke infrastrukture i nogostupa uz magistralu</i>
<b>2.2.3.</b>	<i>Razvoj i unaprjeđenje brodskih luka i pristaništa</i>
<b>2.2.4.</b>	<i>Uređenje glavnih trgova i obalnog prostora</i>
<b>2.3.</b>	<b>Zaštita okoliša i održivo upravljanje resursima</b>
<b>2.3.1.</b>	<i>Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti</i>
<b>2.3.2.</b>	<i>Održivo gospodarenje otpadom</i>
<b>2.3.3.</b>	<i>Prevenција od rizika požara</i>
<b>2.3.4.</b>	<i>Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije</i>
<b>3.</b>	<b>Unaprjeđenje kvalitete života</b>
<b>3.1.</b>	<b>Ulaganje u unaprjeđenje obrazovanja</b>
<b>3.1.1.</b>	<i>Modernizacija odgojno-obrazovne infrastrukture</i>
<b>3.1.2.</b>	<i>Razvoj programa usavršavanja i cjeloživotnog učenja</i>
<b>3.1.3.</b>	<i>Integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada</i>
<b>3.2.</b>	<b>Razvoj kulturnih djelatnosti</b>
<b>3.2.1.</b>	<i>Zaštita i valorizacija kulturne baštine</i>
<b>3.2.2.</b>	<i>Razvoj i unaprjeđenje manifestacija i programa u kulturi</i>
<b>3.3.</b>	<b>Unaprjeđenje društvenog života i infrastrukture</b>
<b>3.3.1.</b>	<i>Revitalizacija prostora i objekata društvene namjene</i>
<b>3.3.2.</b>	<i>Jačanje udruga civilnog društva</i>
<b>3.3.3.</b>	<i>Uređenje sportsko-rekreacijskih zona</i>
<b>3.3.4.</b>	<i>Izgradnja rehabilitacijskog centra i doma za starije i nemoćne</i>

Cilj 1. Povećanje gospodarske konkurentnosti i unaprjeđenje turizma	
PRIORITETI	MJERE
1.1. Unaprjeđenje poljoprivredno-prehrambene proizvodnje, vinogradarstva i stočarstva	1.1.1. Izrada plana i programa održive poljoprivrede
	1.1.2. Komasacija zemljišta, njegova racionalna uporaba i navodnjavanje
	1.1.3. Edukacija poljoprivrednih proizvođača po tematskim područjima
	1.1.4. Uvođenje novih poljoprivrednih kultura
	1.1.5. Poticanje proizvodnje, prerade i trženja poljoprivredno
	1.1.6. Unaprjeđenje vinogradarske proizvodnje
	1.1.7. Poticanje osnivanja pašnjačkih zajednica
1.2. Umrežavanje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača	1.2.1. Formiranje nove poljoprivredne zadruge
	1.2.2. Povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju
	1.2.3. Formiranje otkupne stanice poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
1.3. Unaprjeđenje poduzetničkog okruženja i poticanje ulaganja	1.3.1. Edukacija poduzetnika i poticanje njihova ulaganja
	1.3.2. Razvoj Zone zanatskih i servisnih djelatnosti
	1.3.3. Otvaranje ureda za privlačenje investicija
	1.3.4. Poticanje poduzetničke inicijative dugotrajno nezaposlenih i ranjivih skupina
1.4. Poboljšanje turističke infrastrukture i kvalitete smještaja	1.4.1. Poticanje izgradnje i kategorizacije svih smještajnih objekata u turističkoj ponudi
	1.4.2. Poticanje izgradnje hotelskih kapaciteta više i srednje kategorije
	1.4.3. Tematiziranje smještajnih objekata (obiteljski, wellness, sportski)
	1.4.4. Unaprjeđenje kapaciteta za nautički turizam
	1.4.5. Unaprjeđenje cikloturizma uređenjem dodatne cikloturističke inf.
1.5. Razvoj selektivnih oblika turizma i promocija turističkih sadržaja	1.5.1. Poticanje edukacije stanovništva o mogućnostima razvoja turističkih sadržaja i načinima njihova financiranja
	1.5.2. Poticanje razvoja turizma na seoskim domaćinstvima
	1.5.3. Poticanje razvoja kulturnog turizma na priobalju i otocima
	1.5.4. Poticanje socijalnog poduzetništva u turizmu
	1.5.5. Izrada promotivnog materijala s pripadajućom turističkom ponudom
	1.3.6. Promoviranje turističke ponude na ciljnim tržištima

## **Cilj 1: Povećanje gospodarske konkurentnosti i unaprjeđenje turizma**

Razvoj gospodarstva podrazumijeva dugoročni proces unaprjeđivanja životnog standarda i dobrobiti stanovništva, a na razini Općine Sveti Filip i Jakov kao temeljni pravci razvoja gospodarstva prepoznati su poljoprivredno-prehrambena proizvodnja, vinogradarstvo, stočarstvo, obrtništvo te malo i srednje poduzetništvo i tradicija turizma.

### **Prioritet 1.1. Unaprjeđenje poljoprivredno-prehrambene proizvodnje**

Provedenom analizom stanja poljoprivrednih površina u Općini Sveti Filip i Jakov i podacima iz Prostornog plana, utvrđen je ekstenzivni oblik poljoprivredne proizvodnje te veliki dio raspoloživog, a neobrađenog zemljišta. Podatci također pokazuju da je u APPRRR ima evidentirano 448,36 hektara korištenih poljoprivrednih površina od strane 249 poljoprivrednih gospodarstava, a u Planu prostornog uređenja Općine Sv. Filip i Jakov evidentirano je ukupno 1835,65 hektara poljoprivrednih površina. Navedeni podatci govore o rascjepkanosti zemljišnih parcela i mogućnosti komasacije te veće racionalne iskorištenosti poljoprivrednog zemljišta. Prioritet također ima svrhu usmjeriti poljoprivredno-prehrambenu proizvodnju na komercijalnu i ekološki prihvatljivu, kako bi dobila na dodanoj vrijednosti i kao takva bila plasirana u turističku ponudu kroz ugostiteljstvo i gastronomiju.

Ostvarivanje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom pet ciljnih mjera:

**1.1.1. Izrada plana i programa održive poljoprivrede** biti će temeljni dokument održivog razvoja poljoprivrede s bazom podataka raspoloživosti državnog zemljišta, raspolaganje zemljištem i njegove buduće namjene.

**Pokazatelji/rezultati:** izrađen plan održive poljoprivrede, ciljano upravljanje i racionalno raspolaganje zemljištem.

**1.1.2. Komasacija zemljišta, njegova racionalna uporaba i navodnjavanje** koja će biti potaknuta edukativnim programima Općine i povoljnijim cijenama zakupa parcela u svrhu konkurentnosti i racionalnije agrarne proizvodnje koja će osigurati isplativost uloženi sredstava i otvoriti nove mogućnosti alternativnog financiranja. U svrhu veće iskorištenosti zemljišta potrebno je izgraditi sustav navodnjavanja zemljišta u zaobalju (Ravni kotari).

**Pokazatelji/rezultati:** održana radionica na temu prednosti okrupnjavanja zemljišta, umanjena rascjepkanost zemljišnih parcela, povećana obrađenost zemljišta s trenutnih 448,36 ha na 600 ha, izgrađen sustav navodnjavanja, veći prinosi poljoprivrednih kultura.

**1.1.3. Edukacija poljoprivrednih proizvođača po tematskim područjima** podrazumijeva različite edukativne aktivnosti od područja korištenja sredstava iz različitih nacionalnih i programa EU, ekološke poljoprivrede, uporabe pesticida i ostalog.

**Pokazatelji/rezultati:** programi edukacija po tematskim područjima, unaprjeđeno znanje polaznika.

**1.1.4. Uvođenje novih poljoprivrednih kultura** podrazumijeva uvođenje novih kultura za koje postoje *dobri prirodni preduvjeti za uzgoj te sufinanciranje nabave sadnica novih kultura i repromaterijala.*

**Pokazatelji/rezultati:** nasadi novih kultura, proširena ponuda poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, povećana konkurentnost poljoprivrednih proizvođača, bolja iskorištenost zemljišta.

**1.1.5. Poticanje proizvodnje, prerade i trženja poljoprivredno-prehrambenih proizvoda** usmjereno je na unaprjeđenje uvjeta i modernizaciju primarne poljoprivredne proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda kako bi se povećala proizvodna učinkovitost i dohodci proizvođača te istovremeno reducirali troškovi. Mjera je usmjerena na poticajne uvjete gradnje infrastrukturnih kapaciteta proizvodnje i prerade roba čime će se povećati prepoznatljivost i prodaja domaćih i ekoloških proizvoda.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađena dva pogona za preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda, povećani dohodci poljoprivredno-prehrambenih proizvođača, zaposlene 4 nove osobe, smanjeni poljoprivredni otpad.

**1.1.6. Unaprjeđenje vinogradarske proizvodnje** podrazumijeva poticanje restrukturiranja starih vinograda i sadnju novih nasada vinove loze, edukativne aktivnosti s područja vinogradarstva i podrumarstva te unaprjeđenje i standardizaciju proizvodnje i kvalitete vina za lakše plasiranje na tržište.

**Pokazatelji/rezultati:** zasađeni novi nasadi vinove loze, održana radionica o primjeni kemijskih sredstava u vinogradarstvu, standardizirana kvaliteta vina, otvorena vinska cesta.

**1.1.7. Poticanje osnivanja pašnjačkih zajednica** potaknuti će intenzivniju stočarsku djelatnost (proizvodno-tehnološku cjelinu) u općini i racionalno korištenje općinskog zemljišta koje stoji neobrađivo i bez namjene (pregonska ispaša). Na taj se način omogućuje racionalno korištenje livada, pašnjaka ili neobrađivog zemljišta za ispašu stoke i peradi kroz zakup zadrugama organiziranim u svrhu zajedničke ispaše ili fizičkim i pravnim osobama koje su vlasnici stoke i koje su upisane u upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

**Pokazatelji/rezultati:** povećan uzgoj stoke, zdravi i organski način ishrane (evolucijski prirodan), kvaliteta mesa i mlijeka, povećani prihodi stočara.

## **Prioritet 1.2. Umrežavanje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača**

Provedenom analizom stanja utvrđeno je kako na području Općine ne postoji oblik interesnog udruženja poljoprivrednika kojim bi se uspostavila jača suradnja poljoprivrednih proizvođača za unaprjeđenje poljoprivredne djelatnosti. Prioritet ima za cilj potaknuti poljoprivredno-prehrambene proizvođače na povezivanje po pojedinim granama poljoprivrede, radi jačeg sinergijskog učinka u postizanju zajedničkih ciljeva, vezanih uz unaprjeđenu konkurentnost, lakši plasman robe i bolje tržišne uvjete.

Ostvarivanje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom triju ciljnih mjera:

**1.2.1. Formiranje nove poljoprivredne zadruge** kao nosioca razvoja poljoprivredno-prehrambene proizvodnje, povećanja veličine obradivog zemljišta i rješavanja problema rascjepkanosti zemljišnih parcela u segmentu zajedničkog djelovanja u procesu uzgoja, obrade i prerade poljoprivredno-prehrambenih proizvoda po poljoprivrednim granama.

**Pokazatelji/rezultati:** osnovana poljoprivredna zadruga, udruženi poljoprivredno-prehrambeni proizvođači, okrupnjene parcele, smanjen udio zapuštenog i neobradivog zemljišta.

**1.2.2. Povezivanje uzgajivača maslina u ekološku proizvodnju** značit će veću konkurentnost domaćih proizvođača na tržištu, jer bi postojeću proizvodnju koje je ujedno i ekološka prilagodili zakonskim standardima i registrirali je kao takvu te joj otvorili nova tržišta. Povezivanje uzgajivača značilo bi povoljnije tržišne uvjete i višu cijenu ulja i proizvoda od masline.

**Pokazatelji/rezultati:** informativno-edukativna radionica s vrsnim uzgajivačima maslina, prelazak troje uzgajivača na certificirani uzgoj i proizvodnju, veća konkurentnost proizvoda od maslina na tržištu, viša cijena proizvoda.

**1.2.3. Formiranje otkupne stanice poljoprivredno prehrambenih proizvođača** osigurati će uvjete skladištenja (hladnjača) i kasnije prodaje poljoprivrednih proizvoda proizvođača s područja Općine Sveti Filip i Jakov po povoljnijim uvjetima. Time bi se povećala zaposlenost u Općini te povećala kvaliteta života onih kojima je poljoprivreda dodatni izvor prihoda.

**Pokazatelji/rezultati:** formirana otkupna stanica poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, zaposlene 3 nove osobe, duži vijek trajanja proizvoda, viša cijena proizvoda, povećani prihodi.

### **Prioritet 1.3. Unaprjeđenje poduzetničkog okruženja i poticanje ulaganja**

Budući da je analizom stanja utvrđeno da na području Općine posluje 51 poduzetnik, potrebno im je omogućiti edukaciju i povoljnije uvjete za lakši pristup sredstvima namijenjenima njihovom razvoju te osigurati njihovu konkurentnost kroz poticanje suradnje i umreženosti kako bi zajedničkim naporima lakše optimizirali proizvodnju i osigurali svoju poziciju na tržištu. Prioritetom se također nastoji potaknuti rast investicija kroz otvaranje ureda za privlačenje investitora i razvoj Zone zanatsko servisnih djelatnosti u Općini u svrhu poticanja gospodarstva, ali i potaknuti poduzetnička inicijativa dugotrajno nezaposlenih osoba i ranjivih skupina kroz informativno edukativne aktivnosti i stručnu podršku pri pokretanju vlastitog posla.

Ostvarivanje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom četiri ciljne mjere:

**1.3.1. Edukacija poduzetnika i poticanje njihova umrežavanja** s ciljem da se poduzetnici informiraju i educiraju o pogodnostima financiranja svojih investicija raspoloživim sredstvima EU strukturnih i investicijskih fondova i u svrhu jačanja njihove konkurentnosti kroz poticanje na suradnju i umrežavanje kroz različite oblike udruženja (poljoprivredno poduzetnički inkubator) kroz koje jača njihova konkurentnost i tržišni nastup.

**Pokazatelji/rezultati:** održana radionica na temu alternativnog financiranja, 45 polaznika radionice, otvoren zajednički poljoprivredno poduzetnički inkubator, zaposlene 3 nove osobe, povećana konkurentnost poduzetnika.

**1.3.2. Razvoj Zone zanatskih i servisnih djelatnosti** omogućiti će racionalizaciju poslovanja obrtnika i poduzetnika te pridonijeti općem gospodarskom razvoju Općine Sveti Filip i Jakov. Na taj način potiču se stimulatívni uvjeti za poslovna ulaganja, a karakter zone biti će namijenjen prvenstveno proizvodnim, prerađivačkim, zanatskim i servisnim djelatnostima.

**Pokazatelji/rezultati:** otvorena zona servisnih i zanatskih djelatnosti, 20 zakupljenih parcela unutar zone, 15 obrtnika i poduzetnika u zoni, zaposleno 20 novih osoba.

**1.3.3. Otvaranje ureda za privlačenje investicija** omogućiti će kvalitetno prezentiranje poduzetničke klime Općine, konkurentskih prednosti, strateškog položaja i blizine važnih gospodarskih središta potencijalnim investitorima.

**Pokazatelji/rezultati:** otvoren ured za privlačenje investicija, promocija poslovnog okruženja, povećan broj investicija, povećana zapošljivost.

**1.3.4. Poticanje poduzetničke inicijative dugotrajno nezaposlenih osoba i ranjivih skupina** gdje je mjera usmjerena na informiranje dugotrajno nezaposlenih i ranjivih skupina o prednostima samozapošljavanja, kroz promociju i prezentaciju poticajnih programa i potpora samozapošljavanju koje provodi HZZ. Mjera podrazumijeva stručnu podršku i informiranje o mogućnostima financijske i stručne potpore realizaciji poduzetničkih ideja, savjetovanje o pisanju poslovnih planova i o korištenju mjera aktivne politike zapošljavanja.

**Pokazatelji/rezultati:** održane dvije promotivne radionice HZZ-a, 24 polaznika radionica, veća uključenost dugotrajno nezaposlenih i ranjivih skupina, veće samopouzdanje i motivacija za rad, 2 novo samozaposlene osobe.

#### **Prioritet 1.4. Poboljšanje turističke infrastrukture i kvalitete smještaja**

Turizam predstavlja glavnu gospodarsku granu Općine Sveti Filip i Jakov, stoga o njemu ovisi uspješnost i razvoj čitave Općine. Kroz provedenu analizu obilježja turizma u Općini u prethodnoj godini zabilježeno je 54328 turističkih dolazaka i ostvareno 407215 noćenja što ukazuje na kontinuirani trend rasta turizma. Glavni problemi locirani su u sezonskom karakteru turističke potražnje, isključivoj dominaciji tradicionalnog kupališnog turizma i neravnomjernoj kvaliteti i strukturi smještajnih kapaciteta gdje je najviše noćenja ostvareno u privatnom apartmanskom smještaju. Navedenim prioritetom nastoji se unaprijediti turistički identitet Općine, poboljšati struktura i kvaliteta smještajnih objekata i razviti novi oblici turističke ponude koji će pridonijeti smanjenju sezonalnosti. Ostvarivanje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom pet ciljnih mjera:

**1.4.1. Poticanje izgradnje i kategorizacije svih smještajnih objekata u turističkoj ponudi** u svrhu osiguravanja dovoljnog broja smještajnih kapaciteta i postizanja standardizirane turističke smještajne infrastrukture i kreiranja grupirane baze smještajnih kapaciteta te eliminacija rizika crnog tržišta.

**Pokazatelji/rezultati:** kategorizirani kampovi, turistička naselja i privatni apartmanski smještaj, formirana turistička ponuda smještajnih kapaciteta prema zahtjevima tržišta.

**1.4.2. Poticanje izgradnje hotelskih kapaciteta** gdje je mjera usmjerena na uređenje prostorno-planske dokumentacije i povećanja turističkih kapaciteta za smještaj, osobito u segmentu srednje i više kategorije te poticanje poduzetničkih aktivnosti u tom segmentu turističke djelatnosti.

**Pokazatelji/rezultati:** renovirani postojeći hoteli u hotele više kategorije, potaknuta gradnja novog hotela, povećan broj raspoloživih ležajeva i smještajnih jedinica, povećana zapošljivost.

**1.4.3. Tematiziranje smještajnih objekata** s ciljem poticanja postojećih smještajnih objekata u specijaliziranu uslužnu namjenu, poput obiteljskih pansiona, wellness i sportskih hotela, kako bi se zadovoljili specifični zahtjevi gostiju i unaprijedila turistička ponuda.

**Pokazatelji/rezultati:** broj specijaliziranih smještajnih objekata, povećana turistička potražnja za 5%, veća zapošljivost, smanjena sezonalnost.

**1.4.4. Unaprjeđenje kapaciteta za nautički turizam** podrazumijeva ulaganje u rekonstrukcije mjesnih luka sa svom potrebnom infrastrukturom i povećanim kapacitetom za vezove.

**Pokazatelji/rezultati:** uređene mjesne rive, uređena luka u naselju Sveti Filip i Jakov, povećani prihodi od nautičkog turizma.

**1.4.5. Unaprjeđenje cikloturizma uređenjem dodatne cikloturističke infrastrukture** gdje je mjera usmjerena na izgradnju i uređenje biciklističkih staza te izgradnju dodatne infrastrukture poput odmorišta za cikloturiste, postavljanje pametnih klupa, interaktivnih ploča te uređenje vidikovaca Gradina i Crni krug.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađeno 10 kilometara novih biciklističkih staza, uređene postojeće staze, postavljeni dodatni sadržaji, uređeni vidikovci i odmorište, povećana turistička potražnja van sezone.

#### **Prioritet 1.5. Razvoj selektivnih oblika turizma i promocija turističkih sadržaja**

Analizom stanja je utvrđeno da na području Općine Sveti Filip i Jakov postoji vrlo uska turistička ponuda, uglavnom bazirana na masovnom kupališnom turizmu usred sezone. Prioritetom se nastoji disperzirati isključivi fokus turističke potražnje s kupališnog turizma na ostale oblike turističke ponude u okviru ruralnog, eno-gastro, kulturnog (izletničkog) i pustolovnog turizma.

Ostvarivanje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom šest ciljnih mjera:

**1.5.1. Poticanje edukacije stanovništva o mogućnostima razvoja turističkih sadržaja i načinima njihova financiranja** gdje se nastoji kroz edukativne aktivnosti stimulirati stanovništvo na uređenje smještajnih kapaciteta, na kreiranje turističkih proizvoda dodane vrijednosti i širenja turističke ponude te kako mogu najpovoljnije financirati realizaciju projektnih ideja.

**Pokazatelji/rezultati:** provedena edukacija stanovništva, razvijeni novi turistički sadržaji, povećana turistička potražnja.

**1.5.2. Poticanje razvoja turizma na seoskim domaćinstvima** gdje se mjera prvenstveno bazira na poticanje agroturizma u naseljima zaobalja (D. i G. Raštane i Sikovo) kako bi se decentralizirala turistička ponuda i potražnja. Mjerom se potiču seoska domaćinstva, izravno ili neizravno povezana s poljoprivredom, maslinarstvom i vinogradarstvom na unaprjeđenje svojih kapaciteta u turističke svrhe. Idealni uvjeti poput organski uzgojene hrane, cijenjene autohtone gastronomije, čistog okoliša, mira i tišine, dodatno pridonose njihovoj turističkoj atraktivnosti.

**Pokazatelji/rezultati:** 3 seoske kuće za odmor, otvorena vinska cesta i cesta maslinova ulja, unaprjeđeni smještajni kapaciteti, povećana turistička potražnja i smanjena turistička sezonalnost.

**1.5.3. Poticanje razvoja kulturnog turizma na priobalju i otocima** gdje će se potaknuti izrada turističkog programa ruta i izleta baziranih na kulturno-povijesnom i istraživačkom turizmu u priobalju i na otocima. Iako kulturni turizam ima relativno dobar status na priobalju, potrebno je povezati kulturno-izletnički program s otokom Babac (Ljetnikovac obitelji de Soppe) i obližnjim otokom Ričul te razviti aktivnosti podvodnog arheološkog turizma, kao noviteta na ovim prostorima.

**Pokazatelji/rezultati:** kreiran program izletničkih ruta, valorizirana kulturna baština, povećana turistička potražnja, smanjena sezonalnost.

**1.5.4. Poticanje socijalnog poduzetništva u turizmu** uključuje aktivnosti promocije socijalnog poduzetništva u općini (edukativne radionice) kojom se nastoji otkloniti nepravedna neravnoteža koja uzrokuje isključivanje osoba s invaliditetom i u nepovoljnom položaju s tržišta rada i potaknuti poduzetnike na njihovo zapošljavanje i izobrazbu u izradi tradicionalnih suvenira i rukotvorina namijenjenih prodajnom asortimanu u svrhu unaprjeđenja turističke ponude.

**Pokazatelji/rezultati:** održana edukativna radionica o prednostima zapošljavanja osoba s invaliditetom, 15 polaznika radionica, povećana uključivost osoba s invaliditetom, povećana zapošljivost osoba s invaliditetom, unaprijeđena turistička ponuda (asortiman) suvenirima i rukotvorinama nastalima kroz socijalno poduzetništvo.

**1.5.5. Izrada promotivnog materijala s pripadajućim turističkim sadržajem** gdje je mjera usmjerena na aktivnosti promocije kroz štampanje i distribuciju letaka s turističkom ponudom i atrakcijama na četiri strana jezika i postavljanje turističkih info ploča po naseljima.

**Pokazatelji/rezultati:** osmišljeni informativni letci, postavljene turističke info ploče, povećana turistička potražnja.

**1.5.6. Promoviranje turističke ponude na ciljnim tržištima** gdje će Općina biti nositelj marketinških aktivnosti kroz pojačanu suradnju s turističkom zajednicom i stručnjacima s područja turizma.

**Pokazatelji/rezultati:** Plan promidžbenih aktivnosti, brendiranje Općine kao atraktivne turističke destinacije i povećana turistička potražnja.

<b>Cilj 2. Unaprjeđenje infrastrukturnog sustava i zaštita okoliša</b>	
<b>PRIORITETI</b>	<b>MJERE</b>
2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture	2.1.1. <i>Izgradnja i priključak zaobalnih naselja na javnu vodoopskrbnu mrežu</i>
	2.1.2. <i>Izgradnja suvremene kanalizacijske infrastrukture s pročišćivačem otpadnih voda</i>
	2.1.3. <i>Unaprjeđenje sustava javne rasvjete</i>
	2.1.4. <i>Proširenje mjesnih groblja i izgradnja ispračajnica</i>
2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture i održavanje javnih površina	2.2.1. <i>Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta</i>
	2.2.2. <i>Izgradnja biciklističke infrastrukture i nogostupa uz magistralu</i>
	2.2.3. <i>Razvoj i unaprjeđenje brodskih luka i pristaništa</i>
	2.2.4. <i>Uređenje glavnih trgova i obalnog prostora</i>
2.3. Zaštita okoliša i održivo upravljanje resursima	2.3.1. <i>Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti</i>
	2.3.2. <i>Održivo gospodarenje otpadom</i>
	2.3.3. <i>Prevenција od rizika požara</i>
	2.3.4. <i>Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije</i>

## **Cilj 2: Unaprjeđenje infrastrukturnog sustava i zaštita okoliša**

Cilj je usmjeren na aktivnosti unaprjeđenja komunalne i prometne infrastrukture kako bi se osigurali uvjeti potrebni za ostanak mladog stanovništva u Općini i kako bi se potaknuo razvoj novih gospodarskih aktivnosti. Cilj je također usmjeren na aktivnosti očuvanja i daljnju brigu o zaštiti okoliša i vrijednih prirodnih resursa na području Općine Sveti Filip i Jakov, kako bi se postigla i održala viša razina svijesti mještana o potrebi očuvanja okoliša i prostora u kojem žive.

## **Prioritet 2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture**

Analizom stanja je utvrđeno da na području Općine Sveti Filip i Jakov priključenost naselja na javnu vodoopskrbnu mrežu iznosi 68%. Takva situacija ukazuje na probleme zaobalnih naselja Gornje i Donje Raštane i Sikovo u kojima je vodoopskrbna mreža dijelom izgrađena, ali bez priključaka lokalnog stanovništva. Na području Općine također nema suvremene kanalizacijske infrastrukture, već postoji parcijalni kanalizacijski sustav s septičkim jamama koje imaju izravnu infiltraciju u more ili tlo. Prioritetom će se potaknuti izgradnja suvremenog kanalizacijskog sustava i spajanje zaobalnih naselja na vodoopskrbnu mrežu kako bi se zadovoljili standardi zaštite okoliša i povećala kvaliteta života u Općini.

Ostvarenje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom četiri ciljne mjere:

**2.1.1. Izgradnja i priključak naselja na javnu vodoopskrbnu mrežu** kako bi se jednakomjerno i kontinuirano osigurala sigurna, kvalitetna i dostatna vodoopskrba na čitavom području Općine Sveti Filip i Jakov te kako bi se smanjili gubici vode, odnosno kako bi se osigurala racionalna uporaba. Mjera obuhvaća rekonstrukciju sustava postojeće javne vodoopskrbe u naseljima Sv. Filip i Jakov, Sv. Petar i Turanj te gradnju sustava s svim pratećim vodnim građevinama i cjevovodima u naseljima Gornje i Donje Raštane i Sikovo.

**Pokazatelji/rezultati:** spoj na sekundarni vodoopskrbni sustav, povećana kvaliteta života lokalnog stanovništva, stvoreni uvjeti za razvoj gospodarskih aktivnosti, racionalna i kontrolirana uporaba vode, osigurana ispravnost vode i zdravlje ljudi.

**2.1.2. Izgradnja suvremene kanalizacijske infrastrukture s pročišćivačem otpadnih voda** kako bi se osigurala pokrivenost kanalizacijskom mrežom i odvodnjom na cijelom području Općine prema najvišim standardima kvalitete i očuvanja okoliša. Mjera obuhvaća dio rekonstrukcije postojećeg sustava odvodnje i izgradnju novog suvremenog kanalizacijskog sustava s novim tehnologijama u sustavu zbrinjavanja i pročišćavanja otpadnih voda.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađena suvremena kanalizacijska infrastruktura, ugrađen pročišćivač otpadnih voda, očuvan okoliš, povećana kvaliteta života, stvoreni povoljni uvjeti za razvoj gospodarstva.

**2.1.3. Unaprjeđenje sustava javne rasvjete** s ciljem unaprjeđenja imidža Općine kao turističke destinacije te radi redukcije troškova i svjetlosnog zagađenja. Mjera obuhvaća zamjenu stare javne rasvjete, novom efikasnijom i ekološki prihvatljivijom solarnom led rasvjetom po glavnim ulicama i šetnicama naselja Sv. Filip i Jakov, Sv. Petar i Turanj.

**Pokazatelji/rezultati:** uvedena nova solarna rasvjeta na trgovima, smanjena potrošnja komercijalne energije, smanjeno svjetlosno zagađenje, očuvan okoliš, povećana kvaliteta života, unaprjeđena atraktivnost mjesta.

**2.1.4. Proširenje mjesnih groblja i izgradnja ispračajnica** kako bi se osigurao dovoljan broj grobnih mjesta i rezervnih mjesta za nekoliko godina unaprijed te kako bi se osigurali jednaki komunalni standardi na svim mjesnim grobljima. Mjera također obuhvaća gradnju ispračajnice koja je nužna na

mjesnim grobljima u Turnju, Sikovu, Raštanima Donjim i Svetom Petru na Moru, a aktivnosti koje prethode realizaciji vezane su uz rješavanje imovinsko-pravnih odnosa i izradu idejnog i glavnog izvedbenog projekta, dok je urbanistički plan uređenja na snazi.

**Pokazatelji/rezultati:** povećan fond grobnih mjesta u Turnju za 160, povećan fond grobnih mjesta u Sv. Filip i Jakovu za 529, izgrađene nove ispračajnice u Turnju, Sikovu, Raštanima Donjim i Sveto Petru na Moru.

## **Prioritet 2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture i održavanje javnih površina**

Provedenom analizom stanja utvrđena je potreba za saniranjem i rekonstrukcijom nerazvrstanih cesta, brodskih luka, potreba za izgradnjom nogostupa i biciklističkih staza te povećanje parkirnih kapaciteta. Cilj mjere je poboljšanje prometne frekventnosti i osiguravanje protočnosti i sigurnosti u prometu. Osim unaprjeđenja prometne infrastrukture, mjera obuhvaća i uređenje javnih površina (plaža, šetnica, parkova, glavnih trgova i povijesnih jezgri) kako bi se osigurao čisti i funkcionalan prostor Općine.

Ostvarenje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom četiri ciljne mjere:

**2.2.1. Izgradnja i rekonstrukcija nerazvrstanih cesta** sukladno važećim zakonskim propisima, mjera obuhvaća mjestimične popravke završnog sloja kolničke konstrukcije od asfalta, betona i nosivog sloja te zamjenu prometne signalizacije, uređenje bankina i saniranje sustava za oborinsku odvodnju, i dio izgradnje nerazvrstanih cesta sukladno prostorno planskoj dokumentaciji Općine te istražnim radovima i građevinskom projektiranju.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađena nerazvrstana cesta Krč, izgrađena prateća infrastruktura, uređena cestovna odvodnja, asfaltirana površina, unaprijeđen promet u Turnju, povećana sigurnost i mobilnost

**2.2.2. Izgradnja biciklističke infrastrukture i nogostupa uz magistralu** s ciljem razvoja kompletne prometne mreže Općine i promocije biciklističkog prometa kao ekonomski prihvatljivog, zdravog i ekološki osviještenog načina prijevoza te produljivanje biciklističkih staza i širenje mreže cikloturističkih ruta, kao i uređenje nogostupa uz prometnice radi sigurnog i nesmetanog odvijanja prometa te prvenstveno s ciljem sigurnosti djece i školaraca u prometu.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađeno 10 kilometara biciklističke infrastrukture, postavljena cikloturistička signalizacija, uređeni nogostupi uz magistralnu cestu, unaprijeđena prometna infrastruktura, povećana kvaliteta života, stvoreni povoljni uvjeti za unaprjeđenje cikloturizma.

**2.2.3. Razvoj i unaprjeđenje brodskih luka i pristaništa** s ciljem otklanjanja razvojnih ograničenja u pomorskoj infrastrukturi i osiguranja pomorskog prometa za lokalno stanovništvo i javni promet te za nautički i sportski turizam. Mjera obuhvaća modernizaciju i obnovu luke otvorene za javni promet lokalnog stanovništva (Sv. Filip i Jakov i Turanj), obnovu luke sportskog, nautičkog turizma (Sveti Petar na Moru).

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađeno i uređeno pristanište za javni pomorski promet, uređeno pristanište turističkih brodova, uređena zona komunalnog veza s kapacitetom 187, stvoreni povoljni uvjeti za razvoj nautičkog turizma, unaprijeđena kvaliteta života.

**2.2.4. Uređenje glavnih trgova i obalnog prostora** s ciljem podizanja kvalitete života kroz uređenje javnih mjesnih prostora te zaštite i valorizacije kulturne i prirodne baštine. Mjera obuhvaća uređenje trga Sveti Filip i Jakov, uređenje trga Sveti Petar na Moru i uređenje trga u Turnju te rekonstrukciju mjesne plaže „Iza Banja“ i okolnog područja poznatog pod lokalnim nazivom „Mustafa“, kapaciteta 3520 m<sup>2</sup> za približno 440 kupača u Svetom Filip i Jakovu i plaže „Morovička“. Cilj mjere je poboljšanje kvalitete života lokalnog stanovništva te stvaranja uvjeta za razvoj i unapređenje gospodarskih, turističkih i kulturnih aktivnosti, zona obuhvata radova će biti u potpunosti popločena i pretvorena u pješačku zonu s pripadajućim elementima urbane opreme (klupe za sjedenje, fontana, turistički info pano). Sve aktivnosti i radove nadzirati će konzervatorski odjel iz Zadra, dok će radovi biti u skladu s postojećom prostorno-planskom dokumentacijom i standardima zaštite okoliša.

**Pokazatelji/rezultati:** uređena plaža Iza Banja, uređena plaža Morovička, uređeni trgovi u Sv. Filip i Jakovu, Sv. Petru i Turnju, stvorena nova ambijentalna vrijednost destinacije, povećana turistička potražnja, povećana kvaliteta života, stvoreni uvjeti za razvoj novih turističkih sadržaja.

### **Prioritet 2.3. Zaštita okoliša i održivo upravljanje resursima**

Analizom stanja je utvrđeno da je prirodni okoliš na području Općine Sveti Filip i Jakov relativno dobro očuvan te obiluje zaštićenim prirodnim i kulturnim vrijednostima koje zahtijevaju unaprjeđenje, valorizaciju i daljnje očuvanje. Prioritetom se nastoji postići i održati visoka razina osviještenosti stanovništva Općine o potrebi očuvanja prirode i okoliša te utjecati na povećanu upotrebu obnovljivih izvora energije i dostizanja višeg stupnja energetske učinkovitosti.

Ostvarenje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom triju ciljnih mjera:

**2.3.1. Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti** gdje se nastoji pojačati nadzor službi za zaštitu okoliša, protupožarnih službi i utjecati na svijest mještana o racionalnoj uporabi kemijskih sredstava u poljoprivredi, smanjiti urbanizacija prostora i prekomjerno iskorištavanje prirodnih dobara.

**Pokazatelji/rezultati:** Programi zaštite okoliša, ekološke akcije čišćenja ugroženih područja, interaktivne radionice s najmlađima o spoznaji važnosti zaštite okoliša.

**2.3.2. Održivo gospodarenje otpadom** gdje je cilj sanirati postojeća divlja odlagališta i spriječiti njihov ponovni nastanak, osvijestiti stanovništvo o prikladnom zbrinjavanju otpada (sortiranje i reciklaža).

**Pokazatelji/rezultati:** Edukativne akcije usmjerene na osvješćivanje mještana o brizi za okoliš, sanirana divlja odlagališta, nadzor nad područjem istih, izgrađeno reciklažno dvorište Banovi bori, uveden sustav sortiranog skupljanja otpada.

**2.3.3. Prevencija od rizika požara** gdje će se provoditi edukativne akcije usmjerene na osvješćivanje mještana, osobito mladih o prevenciji rizika od požara i gdje će se unaprijediti interventna i organizacijska spremnost djelatnika DVD-a nabavkom nove opreme i tečajevima dodatnog osposobljavanja u suradnji s županijskom službom vatrogastva.

**Pokazatelji/rezultati:** provedene edukativne aktivnosti o prevenciji rizika od požara, nabavljena nova oprema za potrebe nesmetanog rada DVD-a, dodatno osposobljavanje djelatnika DVD-a.

**2.3.4.. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije** s ciljem smanjenja uporabe komercijalnih izvora energije i ekološke i energetske održivosti. Mjera obuhvaća poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, osobito sunca i vjetra kojim Općina obiluje (ruža vjetrova). Poticajne mjere biti će usmjerene na podršku sufinanciranju ugradnji solarnih kolektora u kućanstvima te izravnim financiranjem projekata solarne led javne rasvjete kroz prijavu projekata na otvorene pozive Ministarstva zaštite okoliša i prirode te na Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

**Pokazatelji/rezultati:** postavljena led rasvjetna tijela, postavljene solarni kolektori na javne ustanove i 4 kućanstva, povećana svijest o uporabi obnovljivih izvora energije, smanjenje zagađenja okoliša

Cilj 3. Unaprjeđenje kvalitete života	
PRIORITETI	MJERE
3.1. Ulaganje u unaprjeđenje obrazovanja	3.1.1. <i>Modernizacija odgojno-obrazovne infrastrukture</i>
	3.1.2. <i>Razvoj programa usavršavanja i cjeloživotnog učenja</i>
	3.1.3. <i>Integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada</i>
3.2. Razvoj kulturnih djelatnosti	3.2.1. <i>Zaštita i valorizacija kulturne baštine</i>
	3.2.2. <i>Razvoj i unaprjeđenje manifestacija i programa u kulturi</i>
3.3. Unaprjeđenje društvenog života i infrastrukture	3.3.1. <i>Revitalizacija prostora i objekata društvene namjene</i>
	3.3.2. <i>Jačanje udruga civilnog društva</i>
	3.3.3. <i>Uređenje sportsko-rekreacijskih zona</i>
	3.3.4. <i>Izgradnja rehabilitacijskog centra i doma za starije i nemoćne</i>

### Cilj 3: Unaprjeđenje kvalitete života

Kako bi se unaprijedila razina kvalitete života u Općini Sveti Filip i Jakov potrebno je također utjecati na razvoj ljudskih potencijala i unaprjeđenje društvene infrastrukture. Analizom stanja je utvrđeno da je obrazovna struktura stanovništva neadekvatna i niža od prosjeka ostalih općina u Zadarskoj županiji. Navedenim strateškim ciljem nastoje se ispuniti društvene potrebe za obrazovanjem, kulturom, sportom te razvojem civilnog društva, čime bi se utjecalo na prosperitet zajednice i ostanak mladog stanovništva u Općini. Također su mjere usmjerene na izgradnju potrebne infrastrukture za zbrinjavanje starijih i nemoćnih osoba i osoba kojima je potrebna posebna njega kako bi im se omogućilo dostojanstvena skrb u najrizičnijoj životnoj dobi.

### **Prioritet 3.1. Ulaganje u unaprjeđenje obrazovanja**

Ljudski potencijal čini najvažniju komponentu razvoja Općine, a analizom stanja utvrđeno je alarmantno stanje nezaposlenih i njihove obrazovne strukture gdje najviše nezaposlenih ima završenu tek osnovnu školu ili srednjoškolsko obrazovanje. Cilj je poticati mještane na određene programe prekvalifikacija koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje ili stručnim usavršavanjem kroz specijalizirane programe unutar struke. Upravo bi se prekvalifikacijskim programima stekla nova zvanja koja bi omogućila bolji položaj na tržištu rada te samim time i veću mogućnost zapošljavanja s obzirom na dinamičnost uvjeta na tržištu rada i ubrzani razvoj društva u cjelini.

Ostvarenje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom triju ciljnih mjera:

**3.1.1. Modernizacija odgojno-obrazovne infrastrukture** gdje je cilj poboljšati uvjete rada u odgojno obrazovnim institucijama kroz obnovu prostora dječjih vrtića „Cvit“ i „Cvitić“ te ulaganja u obnovu i tehničku opremljenost osnovnoškolske infrastrukture što će u konačnici rezultirati poboljšanim uvjetima rada i kvalitetnijim obrazovanjem. Mjera obuhvaća projekt gradnje novog objekta dječjeg vrtića u naselju Turanj (lokacija kamp) čija je dokumentacija u fazi izrade.

**Pokazatelji/rezultati:** povećani kapaciteti dječjeg vrtića, izgrađen novi dječji vrtić, povećan standard odgojno-obrazovne nastave.

**3.1.2. Razvoj programa usavršavanja i cjeloživotnog učenja** gdje se potiče promocija cjeloživotnog i uzajamnog učenja mještana prema sklonosti području zanimanja, u sklopu čega su zamišljeni edukativni programi i radionice s ciljem unapređenja znanja, vještina i kompetencija, kao i promocija programa prekvalifikacija koje provodi HZZ u svrhu stjecanja kompetencija za lakše zapošljavanje i veću konkurentnost na tržištu rada.

**Pokazatelji/rezultati:** dva programa osposobljavanja i dodatnog usavršavanja, dvije održane radionice na temu zapošljavanja i samozapošljavanja, 40 polaznika unaprjeđene vještine i sposobnosti polaznika, povećana zapošljivost za 8%.

**3.1.3. Integracija osoba u nepovoljnom položaju na tržište rada** gdje se nastoji kroz razvojne programe i projekte u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali potaknuti lakši ulazak na tržište rada i povećanu zapošljivost skupina koje su suočene s posebnim teškoćama u pristupu zapošljavanju kroz jačanje motivacije za sudjelovanje u programima osobnog razvoja prilagođenima njihovim potrebama.

**Pokazatelji/rezultati:** dva programa osobnog razvoja, 25 polaznika stručnih radionica, unaprjeđene vještine i samopouzdanje polaznika, povećana društvena integracija osoba u nepovoljnom položaju, povećana zapošljivost polaznika.

### **Prioritet 3.2. Razvoj kulturnih djelatnosti**

Analizom stanja i SWOT analizom je ustanovljeno da na području Općine Sveti Filip i Jakov postoji vrijedna kulturna materijalna i nematerijalna baština koja je nedovoljno valorizirana i nije u funkciji razvojnog potencijala. Valorizacija materijalne baštine najviše će biti realizirana provedbom mjera u turizmu, a nematerijalna baština valorizirati će se kroz sustavnu organizaciju i provedbu kulturno-zabavnih manifestacija i organiziranjem novih događaja kulturnog konteksta.

**3.2.1. Zaštita i valorizacija kulturne baštine** gdje se nastoji ulagati u sanaciju i konzervatorske radove na oštećenim dijelovima materijalne kulturno-povijesne baštine i turističkom prezentacijom iste te sustavnim organiziranjem i provođenjem kulturno-zabavnih događaja i manifestacija u Općini.

**Pokazatelji/rezultati:** obnovljena kula Fortica u sklopu ljetnikovca obitelji de Soppe, osigurana organizacija kulturno-zabavnih manifestacija tokom cijele godine.

**3.2.2. Razvoj i unaprjeđenje manifestacija i programa u kulturi** gdje se nastoji proširiti kulturno-zabavna ponuda Općine na bogatije i raznovrsnije kulturno-zabavne i gastronomske sadržaje tokom cijele godine.

**Pokazatelji/rezultati:** osmišljeni novi programi manifestacija temeljenih na autohtonoj gastronomiji i starim običajima, potaknuta međugeneracijska solidarnost kroz udruživanje mladih i starijih mještana, unaprjeđena kvaliteta života mještana.

### **Prioritet 3.3. Unaprjeđenje društvenog života i infrastrukture**

Navedenim prioritetom nastoje se ispuniti društvene potrebe koje se odnose na zdravstvenu i socijalnu skrb (brigu o starijima, nemoćnima i potrebitima), kulturu, sport i rekreaciju te jačanje aktivnosti civilnog sektora kroz ulaganje u društvenu infrastrukturu, poticanje razvoja kulturnih manifestacija i aktivnosti s ciljem očuvanja i održivog korištenja kulturno tradicijske baštine i nasljeđa. Prioritetom se također nastoji pridonijeti revitalizaciji sporta i rekreativnim sadržajima, kroz osiguranje dostupnosti uređene i dostatne sportske infrastrukture.

Ostvarenje zadanih ciljeva u sklopu ovog prioriteta predviđeno je provedbom triju ciljnih mjera:

**3.3.1. Revitalizacija prostora i objekata društvene namjene** gdje se prvenstveno misli na uređenje prostora kino dvorane, Pogona kulture (zgrada bivše Galerije) i objekta Stare škole u kojem djeluju brojne udruge. Navedena mjesta služe kao prostori javnog okupljanja i izvođenja kulturno-zabavnih manifestacija svih šest naselja Općine. Mjera obuhvaća projekt obnove i opremanja zgrade Stare, a značajnije ulaganje predviđeno je i projektom sanacije krova kino dvorane, čija dokumentacija je u fazi izrade.

**Pokazatelji/rezultati:** sanirano krovništvo i uređen prostor kino dvorane, nabavljena nova audiovizualna tehnologija, obnovljen prostor Stare škole, stvoreni povoljni uvjeti za rad udruga, unaprjeđena kvaliteta života.

**3.3.2. Jačanje udruga civilnog društva** gdje se nastoje osigurati adekvatni uvjeti i prikladni prostori za još aktivniji rad brojnih udruga civilnog društva koje promiču sport, kulturu i tradiciju Općine. Mjerom se nastoji potaknuti što veći broj stanovništva uključen u udruge civilnog društva i njihov aktivni aranžman na općinskim projektima. Jačanje civilnog društva ulaganjima u društvenu infrastrukturu doprinijeti će povećanju kvalitete života mještana, potaknuti mogućnost zapošljavanja i osigurati ostanak stanovništva u Općini. Mjera obuhvaća projekt rekonstrukcije i opremanja zgrade Dobrovoljnog vatrogasnog društva Sv. Filip i Jakov i obnovu prostora Stare škole gdje djeluju udruge iz kulturnog okruga.

**Pokazatelji/rezultati:** uređen prostor DVD-a, osigurana protupožarna zaštita, uključivanje mladih u djelovanje DVD-a, osigurani uvjeti za rad udruga, unaprjeđena kvaliteta života.

**3.3.3. Uređenje sportsko-rekreacijskih zona** predstavlja ulaganja u objekte za sport i rekreaciju, što je nužna aktivnost s obzirom na veoma razvijeno sportsko civilno društvo (10 sportskih udruga). Mjera također podrazumijeva revitalizaciju sporta i sportske kulture kroz osiguravanje uređene i dostatne infrastrukture koja se odnosi na dječja igrališta i popratne sportske sadržaje. Na taj se način doprinosi aktivnom slobodnom vremenu mještana, povećanom zadovoljstvu turista i zdravom načinu života.

**Pokazatelji/rezultati:** uređena dječja igrališta, uređena sportsko-rekreativna zona, osigurao djelovanje sportskih udruga, promocija zdravog načina života, unaprjeđena kvaliteta života.

**3.3.4. Izgradnja rehabilitacijskog centra i doma za starije i nemoćne** planirana je urbanističkim planom uređenja općine, a lokacija gradnje predviđena je na području ispod objekta reciklažnog dvorišta u naselju Sveti Filip i Jakov. Izgradnja doma za starije i nemoćne planira se na lokaciji stare škole u Raštanima Gornjima te je u tijeku rješavanje imovinsko-pravnih odnosa kako bi se što skorije pristupilo izradi projektne dokumentacije. Svi infrastrukturni radovi biti će usklađeni s prostorno-planskom dokumentacijom općine i standardima zaštite okoliša.

**Pokazatelji/rezultati:** izgrađeni rehabilitacijski centar, izgrađen dom za starije i nemoćne, dostojanstvena skrb za starije, nemoćne i potrebite, njega i briga o zdravlju, organizirano provođenje slobodnog vremena, unaprjeđena kvaliteta života.

## 5.2. POPIS PROJEKATA OPĆINE SVETI FILIP I JAKOV

Tablica 26. Popis razvojnih projekata

Id. br. projekta	1
Naziv projekta	Uređenje plaže „Iza Banja“ u Sv. Filip i Jakovu
Opis	<p>Cilj uređenja u području obuhvata je oblikovanje i opremanje obiteljsko-rekreacijske plaže: sanacijom erozije terena u zaleđu plaže na mjestu značajne visinske razlike izgradnjom potpornog sistema terena; rješavanjem pristupa plaži te opremanje iste sadržajima primjerenim namjeni (ugostiteljskim, rekreacijskim, uslužnim, dječjim i sl.) i urbanom opremom; stvaranje uvjeta za ispunjenje zakonskih odredbi Pravilnika o sigurnosti na uređenim kupalištima (NN 60/05) i Pravilnika o osiguranju pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 78/13).</p> <p>Etape provedbe:</p> <p>Uređenje površina i izgradnja potpornog sistema terena odvijati će se u dvije etape (faze), i to:</p> <p><b>1. etapa:</b> sjeverozapadni dio područja u dužini od oko 310 m, od plažnog gata ispod k.č. 290 do linije ispred k.č. 395. U ovoj etapi izvesti će se potporni sistem terena u sklopu kojeg se, između ostalog, nalazi jedan javni sanitarni čvor, bet. tribine za igrališta odbojke u pijesku i košarke/malog nogometa. Osim potpornog sistema, izvodi se gornja šetnica (pješačka staza sa odvojkom pješačko-kolne komunikacije za pristup nižem plažnom terenu (nužni pristup za opskrbu, servis, interventna vozila i sl.), te pripajajući sadržaji u funkciji plaže (ugostiteljski kiosci, dječja i rekreacijska igrališta, urbana oprema i sl.).</p> <p><b>2. etapa:</b> jugoistočni dio područja u dužini od oko 300 m, od linije ispred k.č. 395 do postojećeg ugostiteljskog objekta ispred k.č. tj. linija do južnog ugla kat. čest. 451. U ovoj etapi izvesti će se potporni sistem terena u sklopu kojeg se, između ostalog, nalazi jedan javni sanitarni čvor i objekt s dva poslovna (ugostiteljska) prostora i jednim spremištem za spasilačku službu. Osim potpornog sistema, izvodi se gornja šetnica u nastavku prethodne iz 1. etape, do kraja obuhvata, te pripadajući sadržaji u funkciji plaže (ugostiteljski kiosci, dječja</p>

	igrališta, urbana oprema i sl.).
<b>Razina gotovosti</b>	Izrađena dokumentacija-čeka se lokacijska dozvola
<b>Planirani period provedbe</b>	42 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	9.000.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>2</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje plaže „Morovička“ u Turnju
<b>Opis</b>	<p>Uređenje mjesne plaže u samom centru Turnja između dvaju lučkih područja. Pored uređenja ovih zona gradskog kupališta, u sklopu zahvata, urediti će se dio mjesne ceste sa parkiralištem, zelenim pojasom i šetnicom iznad plaže.</p> <p>Predmetnom projektom dokumentacijom ishodi će se lokacijska dozvola zahvata koji se nalazi na k.č.z. 2762 k.o. Turanj (obala u vlasništvu Općine Sv.Filip i Jakov) i k.č.z. 2761 k.o. Turanj (prometnica u vlasništvu Hrvatskih cesta).</p> <p>Planirana plaža se prostire između dva lučka područja ukupne dužine cca 251m. U zapadnom dijelu plaže planirana je izgradnja dječjeg igrališta, te prostor za školu plivanja, a u istočnom dijelu plaže planiran je prostor za iznajmljivanje sportskog sadržaja.</p> <p>Plaža je od prometnice odvojena šetnicom i zelenim pojasom. U svrhu kvalitetne izvedbe nasipa nove umjetne plaže, potrebni su zahvati u moru, izvedba podvodnog nasipa za zadržavanje nasipa šljunka plaže.</p>
<b>Razina gotovosti</b>	Izrađena dokumentacija-čeka se lokacijska dozvola
<b>Planirani period provedbe</b>	24
<b>Iznos investicije</b>	6.730.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>		<b>3</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja i opremanje reciklažnog dvorišta „Iza Banovih bora“	
<b>Opis</b>	<p>Lokacija budućeg zahvata smještena je oko 1.1 km zračne linije sjeveroistočno od centra naselja Sveti Filip i Jakov i Jadranske magistrale.</p> <p>Zahvat će se rasprostirati na katastarskoj čestici 1896/1 k.o. Sveti Filip i Jakov, veličine 3025 m<sup>2</sup>. Površina predviđena za smještaj reciklažnog dvorišta iznosi oko 1758 m<sup>2</sup>. Reciklažno dvorište sastojati će se od asfalt – betonske prometno manipulativne površine, ograde sa kolnim ulazom – klizna vrata, mosne vage, kontejnera (portirnica sa sanitarnim čvorom), spremnika za razvrstavanje otpada, komunalne infrastruktura unutar same parcele. Portirnica sa sanitarnim čvorom koja će se postaviti na parcelu biti će kontejnerskog tipa tlocrtnih dimenzija 6,055 x 2,435 m. Visina kontejnera iznositi će 2,591 m. Sastojat će se od ulaza, sanitarnog čvora i ureda portirnice. Konstrukcija kontejnera će zadovoljavati zahtjev mehaničke otpornosti i stabilnosti s obzirom na djelovanja koja mogu nastati na njenoj lokaciji.</p>	
<b>Razina gotovosti</b>	Ishođena građevinska dozvola	
<b>Planirani period provedbe</b>	10	
<b>Iznos investicije</b>	1.500.000,00 kn	
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	2	

<b>Id. br. projekta</b>		<b>4</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje glavnog trga Na vr Sela	
<b>Opis</b>	<p>Projektom će se preurediti središnji trg u Sv. Filip i Jakovu, a aktivnosti su usmjerene na uređenje pločnika i postavljanje urbane opreme u sklopu javne infrastrukture (info panela, sjedećih elemenata, zaštitnih stupčića i koševa za odlaganje otpada).</p>	
<b>Razina gotovosti</b>	Priprema dokumentacije	
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca	
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan	
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3	

<b>Id. br. projekta</b>	<b>5</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje glavnog trga Emila Zole
<b>Opis</b>	Projektom će se preurediti središnji trg u Sv. Petru, a aktivnosti su usmjerene na uređenje pločnika i postavljanje urbane opreme u sklopu javne infrastrukture (info panela, sjedećih elemenata, zaštitnih stupčića i koševa za odlaganje otpada).
<b>Razina gotovosti</b>	Priprema dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>6</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje glavnog trga ispred Crkve Gospe od Karmela
<b>Opis</b>	Projektom će se preurediti središnji trg u Turnju, a aktivnosti su usmjerene na uređenje pločnika i postavljanje urbane opreme u sklopu javne infrastrukture (info panela, sjedećih elemenata, zaštitnih stupčića i koševa za odlaganje otpada).
<b>Razina gotovosti</b>	Priprema dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>7</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje mjesne luke u Sv. Filip i Jakovu
<b>Opis</b>	Radovi obuhvaćaju intervencije na obalnom pojasu mjesta Sv. Filip i Jakov, gdje se planira urediti pristan za javni pomorski promet i prihvat turističkih brodova, kao i uređenje zone komunalnog veza (187 vezova) za brodice lokalnog stanovništva. U obuhvatu projekta biti će i dio za nautički vez u tranzitu.
<b>Razina gotovosti</b>	Izrađena projektna dokumentacija
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	41.000.000,00 kn (u dvije faze)
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	1

<b>Id. br. projekta</b>	<b>8</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje luke u Sv. Petru na Moru
<b>Opis</b>	Planira se luka otvorena za javni promet do 100 vezova i nautička luka (marina sa 200 vezova). Izgradnjom bi naselje dobilo novi ulaz u mjesto i uređeniju i prohodniju morsku obalu.
<b>Razina gotovosti</b>	U fazi izrade projektne dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	60.000.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	1

<b>Id. br. projekta</b>	<b>9</b>
<b>Naziv projekta</b>	Uređenje luke u Turnju
<b>Opis</b>	Planira se luka otvorena za javni promet (do 300 vezova), dio luke za komunalni vez, a dio za prihvat nautičkih plovila u tranzitu.
<b>Razina gotovosti</b>	U fazi izrade projektne dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	40.000.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	1

<b>Id. br. projekta</b>	<b>10</b>
<b>Naziv projekta</b>	Proširenje mjesnog groblja u Sv. Filip i Jakov
<b>Opis</b>	Projektom će se povećati fond grobnih mjesta na mjesnom groblju u Sv. Filip i Jakovu za 40 dodatnih grobnica.
<b>Razina gotovosti</b>	U fazi izrade projektne dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	800.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>11</b>
<b>Naziv projekta</b>	Proširenje mjesnog groblja u Sv. Petru na Moru
<b>Opis</b>	Projektom se planira izgradnja grobnica sa 3 i 6 ukupnih mjesta prema urbanističkom planu uređenja
<b>Razina gotovosti</b>	Faza projektiranja
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	800.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>12</b>
<b>Naziv projekta</b>	Proširenje mjesnog groblja u Sikovu
<b>Opis</b>	Projektom se planira izgradnja grobnica sa 3 i 6 ukupnih mjesta prema urbanističkom planu uređenja
<b>Razina gotovosti</b>	UPU na snazi (izrada projektne dokumentacije)
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	800.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>13</b>
<b>Naziv projekta</b>	Proširenje mjesnog groblja u Turnju i izgradnja ispračajnice
<b>Opis</b>	Projektom se planira izgradnja grobnica sa 3 i 6 ukupnih mjesta prema urbanističkom planu uređenja
<b>Razina gotovosti</b>	Glavni i izvedbeni projekt
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseca
<b>Iznos investicije</b>	4. 000.000,00 kn u dvije faze
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>14</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja ispračajnice u Sv. Petru na Moru
<b>Opis</b>	Projektom će se u sklopu mjesnog groblja graditi tipska ispračajnica na površini predviđenoj urbanističkim planom uređenja.
<b>Razina gotovosti</b>	U fazi projektiranja
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	500.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>15</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja ispračajnice u Sikovu
<b>Opis</b>	Projektom će se u sklopu mjesnog groblja graditi tipska ispračajnica na površini predviđenoj urbanističkim planom uređenja.
<b>Razina gotovosti</b>	UPU na snazi (izrada projektne dokumentacije)
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	500.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>16</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja ispračajnice u Raštanima Donjim
<b>Opis</b>	Projektom se planira graditi tipska ispračajnica na površini koja će se predvidjeti urbanističkim planom uređenja.
<b>Razina gotovosti</b>	Potrebne izmjene u UPU za početak izrade projektne dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	500.000,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>17</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja nerazvrstane ceste Krč u Turnju
<b>Opis</b>	Ukupna duljina nerazvrstanih prometnica 20,5 km.  Izgradnja nerazvrstane ceste Krč sa pripadajućom infrastrukturom u Turnju. Investicija obuhvaća građevinske radove na cesti, najpovoljnije prometno rješenje, sanitarnu kanalizaciju/odvodnju, vodoopskrbu i javnu rasvjetu.
<b>Razina gotovosti</b>	Priprema dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	18 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	4.658.702,70 kn (u pet faza)
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	2

<b>Id. br. projekta</b>	<b>18</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja/ ucrtavanje biciklističkih staza i nogostupa
<b>Opis</b>	Ukupno cca 46,7 kilometara biciklističkih staza, a prioritet je 10 kilometara. Projekt obuhvaća gradnju biciklističke infrastrukture uz magistralnu cestu i uređenje nogostupa.
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	5

<b>Id. br. projekta</b>		<b>19</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja suvremenog kanalizacijskog sustava s pročišćivačem otpadnih voda	
<b>Opis</b>	Projekt će obuhvaćati gradnju suvremenog kanalizacijskog sustava u naseljima Sv. Filip i Jakov, Sv. Petar i Turanj te postavljanje sustava za pročišćavanje otpadnih voda.	
<b>Razina gotovosti</b>	Izrađena dokumentacija	
<b>Planirani period provedbe</b>	48 mjeseci	
<b>Iznos investicije</b>	33.000.000,00 kn (u 3 faze-po naseljima)	
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	1	

<b>Id. br. projekta</b>		<b>20</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja suvremenog vodoopskrbnog sustava	
<b>Opis</b>	Projekt će obuhvaćati gradnju suvremenog (sekundarnog) sustava vodoopskrbe u naseljima Raštane G. Raštane D. Sikovo.	
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije	
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseci	
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan	
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	1	

<b>Id. br. projekta</b>		<b>21</b>
<b>Naziv projekta</b>	Poduzetnička infrastruktura - Zona zanatskih i servisnih djelatnosti Sv. Filip i Jakov	
<b>Opis</b>	Izgradnja potpune poduzetničke infrastrukture, koja uključuje kanalizacijski i vodoopskrbni sustav, slivne vode, energetska mreža i telekomunikacijski vod.	
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije	
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseci	
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan	
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3	

<b>Id. br. projekta</b>	<b>22</b>
<b>Naziv projekta</b>	Izgradnja novog dječjeg vrtića
<b>Opis</b>	Izgradnja novog dječjeg vrtića u Turnju na lokaciji Kamp u suradnji s Zadarskom nadbiskupijom.
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>23</b>
<b>Naziv projekta</b>	Rekonstrukcija i opremanje zgrade DVD-a
<b>Opis</b>	Projekt obuhvaća rekonstrukciju zgrade DVD-a Sv. Filip i Jakov, proširenje prostornih kapaciteta za smještaj opreme i navalnog vozila te kompletno opremanje.
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	Podatak nije dostupan
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>24</b>
<b>Naziv projekta</b>	Obnova kule Fortice (Ljetnikovac obitelji de Soppe)
<b>Opis</b>	Projekt obuhvaća sanaciju i konzervatorsku obnovu nepokretnog kulturnog dobra na otoku Babcu u sklopu ljetnikovca obitelji de Soppe.
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	24 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	22.500,00 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	3

<b>Id. br. projekta</b>	<b>25</b>
<b>Naziv projekta</b>	Obnova kino dvorane
<b>Opis</b>	Projekt obuhvaća sanaciju i rekonstrukciju krovnog pročelja i nabavku audio vizualne opreme
<b>Razina gotovosti</b>	1. faza izrade dokumentacije
<b>Planirani period provedbe</b>	12 mjeseci
<b>Iznos investicije</b>	775.286,25 kn
<b>Prioritet (1 max, 10 min)</b>	4

## 6. PLAN IMPLEMENTACIJE I EVALUACIJE PUR-A

Provedba Programa ukupnog razvoja iznimno je zahtjevan posao koji se provodi u suradnji s regionalnom i državnom upravom, ustanovama i institucijama, poduzetnicima, udrugama civilnog društva i drugim dionicima. Najvažniju ulogu u provedbi, reviziji i praćenju imaju načelnik i radni tim za provedbu PUR-a.

Kako je Program ukupnog razvoja strateški, no prije svega operativni dokument on sadrži jasno definirane smjernice razvoja koje je potrebno slijediti kako bi se postigli razvojni ciljevi i vizija općine.

Uspješnost provedbe mjeri se razinom postizanja pokazatelja mjera kao i razinom provedbe strateških projekata. Ovdje navedeni strateški projekti nužno neće doprinijeti postizanju svih pokazatelja rezultata provedbe mjera, stoga je preporučljivo za svaku godinu provedbe PURA izraditi poseban, detaljan akcijski plan. Akcijski plan osigurao bi učinkovito provođenje novih projekata kako bi se postigli razvojni ciljevi. Za učinkovitu provedbu Programa ukupnog razvoja, osim detaljnog plana razvoja potrebni su nam i učinkoviti ljudski resursi. Prije početka provedbe preporučuje se održati radionicu o provedbi strategije s ciljem učinkovite i uspješne provedbe mjera i projekata.

*Tablica 27. Popis raspodjele odgovornosti*

Organizacija	Odgovornost
<b>Načelnik</b>	Nadzire provedbu, pruža potporu provedbi mjera i projekata, odlučuje o formalnim partnerstvima i prijavi projekata na EU fondove, donosi godišnji izvještaj o provedbi PUR-a
<b>Radni tim</b>	Provodi aktivnosti s ciljem postizanja mjera i strateških ciljeva, izvještava načelniku i općinskom vijeću
<b>Općinsko vijeće</b>	Usvaja važne odluke koje doprinose ostvarenju strateških ciljeva
<b>Javni sektor</b>	Provodi aktivnosti iz svog djelokruga
<b>Udruge civilnog društva</b>	Provode aktivnosti iz svog djelokruga
<b>Privatni sektor</b>	Provodi aktivnosti iz svog djelokruga

Najvažnije preporuke za uspješnu provedbu PUR-a su sljedeće:

- uspostaviti organizacijsku strukturu (koordinacija, provedba, nadzor);
- sustavno i odgovorno provoditi predložene aktivnosti/projekte;
- sustavno pratiti provedbu mjera, aktivnosti i projekata i kontinuirati izvještavati o postignutim rezultatima;
- bilježiti dobre prakse i preporuke za poboljšanje,
- po mogućnosti koristiti informacijske i komunikacijske tehnologije s automatskom analizom rezultata, te vizualnim prikazom rezultata provedbe PUR-a,
- revidirati postojeći, odnosno po potrebi izraditi novi Akcijski plan.

## 7. INSTITUCIONALNI OKVIR PROVEDBE

Iako su navedeni razvojni projekti u domeni lokalne samouprave, ovaj Program ukupnog razvoja provodi se u suradnji Općine s civilnim društvom, privatnim sektorom i ostalim razvojnim dionicima Općine.

### **Općina Sveti Filip i Jakov**

Općina planira i provodi strategiju (PUR) i njezine strateške projekte. Provedba uključuje osiguranje i raspodjelu resursa, alokaciju financijskih sredstava, angažiranje stručnjaka (ako je potrebno), praćenje ostvarenja mjera i procjenu ukupnog učinka provedbe PUR-a. Načelnik općine imenuje Radni tim te nadzire njihov rad u procesu provedbe PUR-a.

### **Radni tim**

Radni tim provodi i nadzire provedbu strateških projekata te o tome izvještava Načelnika Općine. Njegova uloga je savjetodavna i operativna. Djelokrug rada Radnog tima uključuje imenovanje voditelja projekata, predlaganje financijskih instrumenata provedbe projekata (odgovarajući EU fondovi) provedbu projekta, komunikaciju s ključnim dionicima i nadležnim tijelima te procjenu uspješnosti provedbe planiranih projekata. Radni tim čine zaposlenici Općine koji djeluju u suradnji s akademskim sektorom, javnim i privatnim sektorom, stručnjacima i civilnim društvom.

### **Javni sektor**

Dionike javnog sektora čine predstavnici javnih ustanova koji su zaduženi za provedbu razvojnih mjera i/ili projekata. To su primjerice komunalna poduzeća, turističke zajednice, razvojne agencije, upravni odjeli, ministarstva, državne agencije i institucije. Svaki od navedenih ustanova sa svojim stručnim kapacitetima i resursima izravno doprinosi povećanju kvalitete planiranja i provedbe razvojnih mjera i projekata.

### **Udruge civilnog društva**

Udruge civilnog društva svojim djelovanjem doprinose povećanju kvalitete života te rješavanju društvenih izazova. Tako postaju važnim čimbenikom razvoja općine koji svojim lokalnim djelovanjem čine općinu i njezina naselja ugodnijom i atraktivnijom za život. Udruge za razvoj poželjni su partneri jer osim što zastupaju interese građana, često posjeduju znanja i vještine pripreme i provedbe EU projekata kojima osiguravaju prihode potrebne za njihov rad. Sinergijskim djelovanjem općine i udruga povećava se kvaliteta pripreme i provedbe projekata te time i vjerojatnost ostvarenja sufinanciranja.

### **Privatni sektor**

Poduzetnici svojim djelovanjem generiraju prihode i nova radna mjesta, no njihovo djelovanje ovisi o nizu vanjskih izazova i prilika stoga im je neophodna suradnja i potpora lokalne samouprave. Privatni sektor nositelj je gospodarskog razvoja te osnovni fokus ovog strateškog programa (PUR-a).

## 7.1. PROCES PRAĆENJA I PROCJENE PROVEDBE

S ciljem osiguranje kvalitete provedbe PUR-a neophodno je omogućiti i organizirati praćenje provedbe projekata te praćenje provedbe i utjecaja Programa ukupnog razvoja. U procesu praćenja i procjene preporučuje se korištenje obrazaca priloženih u Dodacima 1,2,3. Za nadzor i evaluaciju potrebno je identificirati indikatore ostvarenja mjera, prioriteta i ciljeva za već odrađene aktivnosti te ih usporediti s planiranim razvojnim pokazateljima/indikatorima. Pokazatelji provedbe mjere se na sljedeće tri razine: a) stupanj ostvarenja utvrđenih ciljeva, prioriteta i mjera, b) ostvarene rezultate i učinke na razvoj, c) učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava.

**Praćenje uspješnosti provedbe PUR-a** – praćenje uspješnosti provedbe Programa ukupnog razvoja dokazuje se i mjeri pokazateljima rezultata provedbe razvojnih mjera (npr. broj zaposlenih osoba) te njihovom usporedbom s početnim stanjem tj. stanjem prilikom donošenja PUR-a. Za učinkovito i jednostavnije praćenje preporučujemo korištenje obrasca u Dodatku 2. te narativni izvještaj u Dodatku 3. Narativni izvještaj (dodatak 3) ispunjava Radni tim za tekuću godinu s rokom 31.12. tekuće godine te ga predaje Načelniku na odobrenje. Obrazac praćenja utjecaja projekta (Dodatak 2) ispunjava Radni tim na kraju provedbenog razdoblja (2020). Prilikom procjene utjecaja provedbe PUR-a preporučuje se prikupiti mišljenja stanovnika putem strukturiranog intervjua.

**Praćenje uspješnosti provedbe projekata** – praćenje provedbe projekta provodi član Radnog tima koji je zadužen za provedbu pojedinog projekta, uz pomoć obrasca u Dodatku 1. Obrazac 1. Ispunjava se tijekom i nakon provedbe.

## Objašnjenje priloženih obrazaca za praćenje i procjenu provedbe

Obrazac	Objašnjenje	Vrijeme ispunjavanja
<b>DODATAK 1: Obrazac za praćenje provedbe projekata</b>	Ispunjeni obrazac sadržavat će informacije o planiranom stanju i trenutnom statusu projekta. Informacije uključuju pokazatelje rezultata, financijske i resursne pokazatelje.	Svaka 4 mjeseca tijekom provedbe projekta te po završetku projekta.
<b>DODATAK 2: Obrazac za procjenu učinka provedbe PUR-a</b>	Obrazac sadrži popis pokazatelja čije vrijednosti se mjere tijekom provedbe projekta. Upisane vrijednosti uspoređuju se s planiranim projekcijama.	Na kraju provedbenog razdoblja (2020).
<b>DODATAK 3: Narativno izvješće</b>	Narativno izvješće pripremljeno je u obliku prijedloga sadržaja izvješća tj. upućuje što Izvješće mora minimalno sadržavati. Potrebno je odgovoriti na sva pitanja narativnog izvještaja.	Na kraju tekuće godine.

## 7.2. TERMINSKI PLAN PROVEDBE PROJEKTA

Id. br. projekta	Trajanje projekta (početak i završetak)	2017.				2018.				2019.				2020.			
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Projekt 1	01.01.2017.-01.06.2020.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Projekt 2	01.01.2017.-01.01.2019.	x	x	x	x	x	x	x	x								
Projekt 3	01.07.2017.-01.05.2018.			x	x	x	x										
Projekt 4	01.01.2017.-01.01.2019.	x	x	x	x	x	x	x	x								
Projekt 5	01.07.2017.-01.07.2019.			x	x	x	x	x	x	x	x						
Projekt 6	01.01.2018.-01.01.2020.					x	x	x	x	x	x	x	x				
Projekt 7	01.07.2018.-01.07.2020.							x	x	x	x	x	x	x	x		
Projekt 8	01.04.2018.-01.04.2020.						x	x	x	x	x	x	x	x			
Projekt 9	01.10.2017.-01.10.2019.				x	x	x	x	x	x	x						
Projekt 10	01.04.2017.-01.04.2019.		x	x	x	x	x	x	x	x							
Projekt 11	01.10.2017.-01.10.2019.				x	x	x	x	x	x	x						
Projekt 12	01.07.2018.-01.07.2020.							x	x	x	x	x	x	x	x		
Projekt 13	01.01.2018.-01.01.2020.					x	x	x	x	x	x	x					
Projekt 14	01.10.2018.-01.10.2019.								x	x	x	x					
Projekt 15	01.01.2018.-01.01.2019.					x	x	x	x								
Projekt 16	01.04.2017.-01.04.2018.		x	x	x	x											
Projekt 17	01.07.2017.-01.07.2018.			x	x	x	x	x	x								
Projekt 18	01.10.2018.-01.10.2019.								x	x	x	x					
Projekt 19	01.01.2017.-30.12.2020.	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	X
Projekt 20	01.04.2017.-01.04.2019.		x	x	x	x	x	x	x	x							
Projekt 21	01.04.2018.-01.04.2020.						x	x	x	x	x	x	x	x			
Projekt 22	01.10.2017.-01.10.2019.				x	x	x	x	x	x	x						
Projekt 23	01.10.2018.-01.10.2020.								x	x	x	x	x	x	x	x	
Projekt 24	01.10.2017.-01.10.2019.				x	x	x	x	x	x	x						
Projekt 25	01.04.2018.-01.04.2019.						x	x	x	x							

## 8. ZAKLJUČAK

Program ukupnog razvoja izrađuje se kao preduvjet za osmišljeno upravljanje promjenama kako bi se temeljno vrednovali svi relevantni čimbenici, kako ekonomski, tako i društveni. Program ukupnog razvoja predstavlja strateški dokument usmjeren ka planiranom, dugoročnom i održivom razvoju Općine Sveti Filip i Jakov. Dokument je operativnog karaktera i treba poslužiti kao pokretačko sredstvo razvojnog ciklusa te istovremeno omogućiti efikasno upravljanje održivim razvojem Općine. S obzirom na operativnu funkciju dokumenta, cilj je u periodu do 2020. godine realizirati provedbu, kontrolu i evaluaciju zacrtanih strateških ciljeva i prioriteta Općine, kako bi se stvorili povoljniji uvjeti za gospodarski, komunalni i društveni razvoj zajednice te u najvećoj mogućoj mjeri ublažili i prevladali identificirani problemi koji stoje na putu ubrzanom i dugoročnom razvoju Općine Sveti Filip i Jakov.

Realizacijom ciljeva i projekata Općine Sveti Filip i Jakov, stvoriti će se uvjeti za prepoznatljivost i razvoj Općine, privući će se kapital, ljudi, znanje i investicije, što će unaprijediti standard i kvalitetu života te realizirati razvojnu viziju Općine.

## 9. POPIS SLIKA

Slika 1. Metodologija strateškog planiranja .....	2
Slika 2. Karta Zadarske županije .....	8
Slika 3. Naselja Općine Sv. Filip i Jakov po površini .....	9
Slika 4. Park Folco Borli.....	10
Slika 5. Ljetnikovac obitelji de Soppe na otoku Babcu .....	11
Slika 6. Arheološko nalazište Tukljača-Ričul .....	11
Slika 7. Kula u Turnju .....	12
Slika 8. Dvorine-ostatci Rogovskog grada .....	12
Slika 9. Pećina Buta.....	13
Slika 10. Kretanje stanovništva Općine od 1981.-2011.....	14
Slika 11. Stanovništvo po naseljima Općine Sv. Filip i Jakov .....	14
Slika 12. Radno sposobno stanovništvo Općine Sv. Filip i Jakov .....	16
Slika 13. Stanovništvo prema narodnosti.....	17
Slika 14. Stanje kakvoće mora-Sv. Filip i Jakov .....	21
Slika 15. Struktura prihoda Zadarske županije po djelatnostima u 2015.....	32
Slika 16. Kretanje nezaposlenosti u Općini Sv. Filip i Jakov 2012.-2016.....	33
Slika 17. Nezaposleni prema stupnju obrazovanja.....	33
Slika 18. Obrt po djelatnostima u Općini Sv. Filip i Jakov .....	40
Slika 19. Struktura dolazaka gostiju prema naseljima.....	43
Slika 20. Kretanje općinskog proračuna 2013.-2016.....	51

## 10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Usklađenost PUR-a s prioritetima Programa ruralnog razvoja .....	5
Tablica 2. Dobna i spolna struktura stanovništva .....	15
Tablica 3. Prirodno kretanje stanovništva.....	15
Tablica 4. Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi.....	16
Tablica 5. Stanovništvo prema vjeri .....	17
Tablica 6. Anketni rezultati zadovoljstva pokazateljima okoliša .....	22
Tablica 7. Kapaciteti općinskih luka.....	24
Tablica 8. Anketni rezultati zadovoljstva infrastrukturnim pokazateljima.....	24
Tablica 9. Anketni rezultati zadovoljstva obrazovnim pokazateljima .....	30
Tablica 10. Anketni rezultati zadovoljstva pokazateljima kvalitete života.....	31
Tablica 11. Struktura zaposlenih prema zanimanju .....	34
Tablica 12. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život.....	35
Tablica 13. Broj PG-a s površinama .....	36
Tablica 14. Parcele prema vrstama poljoprivrednog zemljišta; 2015. ....	36
Tablica 15. Brojno stanje domaćih životinja; 2015.....	37
Tablica 16. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2014. ....	39
Tablica 17. Anketni rezultati zadovoljstva gospodarskim pokazateljima.....	41
Tablica 18. Broj dolazaka i turističkih noćenja .....	42
Tablica 19. Popis biciklističkih staza .....	44
Tablica 20. Naselja prema Planu prostornog uređenja.....	48
Tablica 21. lokaliteti i cjeline od posebne važnosti .....	49
Tablica 22. Proračun za 2016. i projekcija za 2017./2018. ....	50
Tablica 23. SWOT analiza Općine Sv. Filip i Jakov.....	52
Tablica 24. Ciljevi razvoja i prioriteti .....	55
Tablica 25. Provedbene mjere.....	56
Tablica 27. Popis razvojnih projekata.....	73
Tablica 28. Popis raspodjele odgovornosti.....	84

## 11. POPIS OBRAZACA

- Obrazac za praćenje provedbe projekata
- Obrazac za procjenu učinka provedbe PUR-a
- Sadržaj narativnog izvješća o provedbi PUR-a

## DODATAK 1: Obrazac za praćenje provedbe projekata

Naziv projekta:

Identifikacijski broj projekta:

Osnovne informacije o projektu	
Vrsta projekta	Infrastrukturni/društveni/gospodarski
Trajanje projekta (od do)	
Proračun projekta	
Osoba/organizacija zadužena za provedbu	

Pokazatelji provedbe – planirano		
Pokazatelj rezultata	Cilj PUR-a	Očekivana vrijednost
1.		
2.		
3.		

Utjecaj i usklađenost prioriteta	
Utjecaj provedbe	Nacionalni/Regionalni/Lokalni
Usklađenost sa sektorskom strategijom	
Usklađenost sa županijskom razvojnom strategijom	
Usklađenost s lokalnim razvojnim planom	

Provjera postignuća - ostvareno	
Aktualna vrijednost pokazatelja nakon provedbe	Izvor provjere

### Opis projekta

### Status projekta (uklj. do sada utrošeno)

Projektne aktivnosti i zaduženja za godinu provedbe					Provjera postignuća	
Aktivnost	Zaduženje	Početak provedbe	Rok izvršenja	Trošak provedbe	% izvršenja	Utrošeno u kn
1.						
2.						
3.						

Projektne aktivnosti za provesti tijekom narednih godina			
Aktivnost	Zaduženje	Rok izvršenja	Trošak provedbe
1.			
2.			
3.			

Ukupna analiza realizacije projekta nakon godine 2016		
% izvršenja projekta	% utrošenog proračuna	% utrošenog vremena

**DODATAK 2. Obrazac za procjenu učinka provedbe PUR-a**

Cilj	Id. broja pokazatelja	Naziv planiranog pokazatelja	Pokazatelj rezultata
1. Povećanje gospodarske konkurentnosti i unaprjeđenje turizma	1.1.	2 održane radionice o komasaciji zemljišta, 45 polaznika	
	1.2.	Povećan broj parcela s 448,36 ha na 600 ha	
	1.3.	2 pogona za preradu proizvoda, 4 novozaposlene osobe	
	1.4.	Vinska cesta, brendirani proizvođači	
	1.5.	Pašnjačka zajednica	
	1.6.	2 info.-eduk. radionice o maslinarstvu, 20 polaznika	
	1.7.	3 certificirana ekološka uzgajivača maslina	
	1.8.	Povećana cijena ulja za 10%	
	1.9.	Otvorena otkupna stanica, 3 novozaposlene osobe	
	1.10.	Povećani prihodi od prodaje polj. proizvoda za 5 %	
	1.11.	2 radionice o alternativnom financiranju u poduzetništvu	
	1.12.	Otvoren poljoprivredno poduzetnički inkubator, 3 zaposlena	
	1.13.	Otvorena zona zanatskih/servisnih djelatnosti, 20 zaposlenih	
	1.14.	20 obrtnika/poduzetnika u Zoni	
	1.15.	Uređena plaža Iza Banja i Morovička	
	1.16.	Postavljeni dodatni turistički sadržaji	
	1.17.	Povećan standard smještajnih kapaciteta (4 zvjezdice)	
	1.18.	Povećan broj raspoloživih ležajeva za 15 %	
	1.19.	Povećani prihodi od turizma za 12 %	
	1.20.	2 nova programa turističkih tura/izleta	
	1.21.	3 seoska domaćinstva u funkciji turizma	
	1.22.	Povećan broj gostiju izvan sezone za 8%	
	1.23.	1 radionica socijalnog poduzetništva u turizmu	
	1.24.	Povećana zapošljivost osoba s invaliditetom za 5%	
	1.25.	Povećani prihodi od tradicionalni suveniri i rukotvorine za 7%	
	2.1.	Spojena kućanstva na vodoopskrbni sustav	
	2.2.	Povećana cijena građevinskog zemljišta	

	2.3.	Izgrađena kanalizacijska infrastruktura	
	2.4.	Uvedeno 12 solarnih rasvjetnih tijela na trgove	
	2.5.	Smanjena potrošnja el. energije za 12%	
	2.6.	Povećan fond grobnih mjesta na ukupno 689	
<b>2. Unaprijeđenje infrastrukturnog sustava i zaštita okoliša</b>	2.7.	Uređena ispračajnica	
	2.8.	Izrađena nerazvrstana cesta Krč	
	2.9.	Asfaltirano 8 km nerazvrstanih cesta	
	2.10.	Izrađeno 10 km biciklističke staze	
	2.11.	Uređeno 7 km nogostupa	
	2.12.	Uređena 3 brodska pristaništa za javni promet	
	2.13.	Uređena 3. glavna trga	
	2.14.	Uređeno reciklažno dvorište	
	2.15.	Postavljena 3 solarna kolektora na javne ustanove	
<b>3. Unaprijeđenje kvalitete života</b>	3.1.	Izgrađen novi dječji vrtić (lokacija Kamp)	
	3.2.	Nabavljena tehnička oprema za Osnovnu školu	
	3.3.	2 programa osposobljavanja/usavršavanja	
	3.4.	40 polaznika programa	
	3.5.	Povećana zapošljivost za 7%	
	3.6.	2 programa osobnog razvoja	
	3.7.	25 polaznika programa	
	3.8.	Sanirano krovno kino dvorane	
	3.9.	Nabavljena nova audio vizualna oprema	
	3.10.	Obnovljena Stara škola	
	3.11.	Uređena 2 dječja igrališta	
	3.12.	Uređena sportsko-rekreativna zona	
	3.13.	Centar za rehabilitaciju, dom za starije i nemoćne	

### **DODATAK 3: Sadržaj narativnog izvješća o provedbi PUR-a**

#### **1. Opće informacije**

- Razdoblje izvještaja
- Izvori provjere podataka

#### **2. Provedba projekata**

- Kratak opis provedbe projekata
- Opis odstupanja od planiranog
- Financijski učinak provedbe – usporedba planiranih i utrošenih sredstava
- Preporuke za iduće provedbeno razdoblje

#### **3. Učinak provedbe akcijskog plana – pokazatelji rezultata**

- Odnos zadano – ostvareno
- Opis odstupanja od planiranog
- Preporuke za naredno provedbeno razdoblje
- Priložiti izvještaje o učinku PUR-a

#### **5. Ocjena potrebe za revizijom**

- Opis glavnih prepreka i preporuke za poboljšanjem

#### **6. Izvješće o status projekata**

- Priložiti izvještaje o provedbi projekata

#### **7. Popis osoba koje su sastavile izvješće**

- Navesti osobe koje su sudjelovale u pripremi izvješća